

Innkalling til møte i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

26.01.2023 kl. 12.30

Møterom 546

Innkalles:

Halvard Haukeland Fredriksen (leder) (a)

Synne Sæther Mæhle (nestleder) (a)

Erling Johannes Husabø (a)

Guri Lindblad (b)

Maria Sandtorv Møller (c)

Melisa Krüger-Demirtas (d)

Lars Henrik Rytter Øberg (d)

Sekretær: Ingvild J. Strand

Kontakt: studieutvalget.jurfa@uib.no

ePhorte 2023/1

Neste møte: tirsdag 07.03.2023, kl. 09:15 i 546.

Sak 1/23	Godkjenning av innkalling og dagsorden
	Innkalling: Dagsorden:
Sak 2/23	Orienteringssaker
1	Protokoll fra SU 01.12.2022. Godkjent på sirkulasjon 06.12.2022.
2	Fullmaktsvedtak: a) Endring av litteraturliste SIGI 113 GDPR og personvern <i>Fullmaktsvedtakene fås ved henvendelse til studieutvalget.jurfa@uib.no</i>
3	Orientering om første utkast til ny strategi ved Det juridiske fakultet og prosessen videre v/ Ingrid Birce Müftüoglu
Sak 3/23	Saker til drøftelse/høring/uttalelse
<u>1</u>	Drøftelsessak om ordgrenser og manglende bruk av mellomrom
SU uttaler	
<u>2</u>	Rapport fra eksterne fagfeller
SU uttaler	
<u>3</u>	Støtte til eksterntfinansierte prosjekter v/ Daniel Nygaard
SU uttaler	
<u>4</u>	Nedlegging av JUS286-2-A og oppretting av JUS2308 Constitution courts and politics
SU uttaler	Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS286-2-A Constitution, courts and politics etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2308 Constitution, courts and politics skal undervisast første gong vårsemesteret 2023, og til å vedta overgangsordning og tal på vurderingsforsøk som skildra.
<u>5</u>	Nedlegging av JUS276-2-B og oppretting av JUS2307 og JUS2306 Fair trials in Europe

SU uttaler	Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS276-2-B European human rights etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2307 Introduction to European Human Rights og JUS2306 Fair trials in Europe som begge skal undervisas første gong vårsemesteret 2023, og til å vedta overgangsordning og tal på vurderingsforsøk som skildra.
<u>6</u>	Nedlegging av JUS258-2-B og oppretting av 2309 og 3509 Competition Law
SU uttaler	Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS258-2-B Competition law etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2309/JUS3509 Competition law som skal undervisas første gong haustsemesteret 2023, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.
<u>7</u>	Nedlegging av JUS271-2-D og oppretting av JUS2310 og 3510 Energy law
SU uttaler	Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS271-2-D Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2310/JUS3510 Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets som skal undervisas første gong haustsemesteret 2024, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.
<u>8</u>	Nedlegging av JUS271-2-E og oppretting av JUS2311 og JUS3511 International climate law
SU uttaler	Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS271-2-E International climate law etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2311/JUS3511 International climate law som skal undervisas første gong vårsemesteret 2024, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.
<u>9</u>	Nedlegging av JUS293-2-A og oppretting av JUS2316 og JUS3516 Law of the sea and its uses
SU uttaler	Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS293-2-A Law of the sea and its uses etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2316/3516 Law of the sea and its uses som skal undervisas første gong haustsemesteret 2024, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.
<u>10</u>	Nedlegging av JUS297-2-A og oppretting av JUS2317 og JUS3517 Comparative European constitutional law
SU uttaler	Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS297-2-A Comparative European constitutional law etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2317/3517 Comparative European constitutional law som skal undervisas første gong haustsemesteret 2024, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.
Vedtakssaker	
<u>Sak 4/23</u>	Oppdrag til Læringsdesigngruppen - kunstig intelligens
Vedtaksforslag	Studieutvalget gir læringsdesigngruppen følgende mandat:

Gi en kortfattet oversikt over muligheter og utfordringer AI- verktøy som ChatGPT byr på for læring og prøving på jusstudiet.

Fristen er 28. februar.

Sak 5/23	Prosedyre for uttak av studenter til utveksling ved innføring av utveksling på 3. studieår
<i>Vedtaksforslag</i>	Ved utveksling på 3. studieår i femårig masterprogram i rettsvitenskap benyttes loddtrekning som utvelgelseskriterium ved konkurranse om et begrenset antall plasser til bestemte utvekslingsdestinasjoner. Studentene får fortsatt mulighet til å melde inn fem ønskede utvekslingsdestinasjoner i prioritert rekkefølge.
	Prinsippet iverksettes for studenter som skal utveksle på 3. studieår fra og med søknadsfristen 1. september 2023, og tas med i arbeidet med nye Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, og innarbeides i reglementet som del av dette arbeidet.
Sak 6/23	Veileder til emneansvarlige om rettskildepakker i Lovdata på eksamen
<i>Vedtaksforslag</i>	Studieutvalget vedtar veilederen slik den er lagt fram.
Sak 7/23	Spesialemnet International criminal law studieåret 2023/2024
<i>Vedtaksforslag</i>	Studieutvalget tar informasjonen om justering av planlangt nivå på emnet fra og med studieåret 2023/2024 til orientering.
	Emnet JUS288-2-A International criminal law tilbys ikke studieåret 2023/2024.
Sak 8/23	Endring av læringsutbyttebeskrivelsen i JUS242 Rettergang
<i>Vedtaksforslag</i>	Emnebeskrivelsen for JUS242 Rettergang endres i tråd med forslaget fra de emneansvarlige.

Eventuelt

Halvard Haukeland Fredriksen
Leder

Ingvild J. Strand
Sekretær

Ordgrenser og manglende bruk av mellomrom

Studiedekanen har mottatt flere henvendelser fra sensorer om at noen kandidater velger å ikke bruke mellomrom i samsvar med alminnelig norsk språkbruk i besvarelsene sine, antakeligvis for å omgå ordgrensen på eksamen.

Eksempler på dette kan være:

- Kandidater som utelater mellomrom fra henvisninger, eks: jf.Rt-2015-321(Sandvika-Bil), eller jf.HR-2022-563-A(Rondeslottet),jf.Ot.prp.66(1990–1991)s.78.
- Kandidater som konsekvent utelater mellomrom etter “jf.” og “s.”
- Kandidater som bruker bindestrek i stedet for mellomrom, eks: “kapittel-3” i stedet for “kapittel 3”

Disse kandidatene får skrevet langt mer enn andre som følger alminnelige skriveregler.

Fakultetet kjenner til fenomenet, men har foreløpig overlatt det til sensorenes skjønn hvor mye trekk dårlig språk som dette skal føre til. Godt språk må vektlegges når man bedømmer en juridisk tekst, og studenter som avviker så klart fra alminnelige skriveregler kan og bør trekkes for det. En av sensorene som nå har tatt kontakt, framhever viktigheten av en generell retningslinje, for å unngå ulik praksis hos sensorene. Den eksamensansvarlige på den aktuelle eksamenen, emneansvarlig i JUS136 Obligasjonsrett Rune Sæbø, har sluttet seg til denne oppfordringen.

Mulige tiltak:

- Vi kan innføre en standardtekst i alle sensorveiledninger om at denne typen skrivefeil skal telle negativt i vurderingen. Om studentene blir gjort bevisste på at slike ting gir trekk i vurderingen, kan det ha en avskrekkende effekt. Dette må det informeres om i forkant av den første eksamenen hvor standardteksten tas i bruk.
- Vi kan utforme en veileder til studentene om ulike lovlige henvisninger som finnes, med fokus på hvilke som gir minst antall ord. For eksempel må nok Rt-2015-321 godtas, og det er en innsparing på tre ord sammenligner med Rt. 2015 s. 321.

Studieutvalget bes om å diskutere problemstillingen rundt manglende bruk av mellomrom på eksamener med ordgrense, og mulige retningslinjer og tiltak.

[Tilbake til sakslisten](#)

Rapport fra eksterne fagfeller

Studiedekanen har den 29.11.2022 mottatt rapport fra dette års eksterne fagfeller for masterprogrammet i rettsvitenskap ved UiB, førstelagmann Magni Elsheim, Gulating lagmannsrett, og professor Torbjörn Andersson, Universitetet i Uppsala.

Fagfellene har sett på JUS123 Forvaltningsrett II og JUS136 Obligasjonsrett. Disse emnene har ikke vært utsatt for tilsvarende vurdering tidligere, og emnene skal videreføres i studieordningen av 2021 i en form som gjør at funnene i rapporten vil ha relevans fremover.

Mandatet er beskrevet og vedtatt i SU sak 15/22:

“De eksterne fagfeller skal i 2022 undersøke følgende:

Er det samsvar mellom emnenes læringsutbyttebeskrivelser, de studentaktive læringsaktivitetene og eksamensoppgavene som blir gitt?

Problemstillingen skal undersøkes med utgangspunkt i emnene JUS123 Forvaltningsrett og JUS136 Obligasjonsrett.

Frist for rapporten er 1. desember 2022.”

Rapporten har blitt sendt til de emneansvarlige i JUS123 Forvaltningsrett II og JUS136 Obligasjonsrett. De emneansvarlige har ikke kommet med merknader til SU.

Rapporten legges frem for studieutvalget til drøftelse.

[Tilbake til sakslisten](#)

RAPPORT - SAMSVAR MELLOM BESKRIVELSEN AV STUDENTENES LÆRINGSUTBYTTE, STUDENTAKTIVE LÆRINGSAKTIVITETER OG EKSAMENSOPPGAVER I EMNENE FORVALTNINGSRETT OG OBLIGASJONSRETT.

1. INNLEDNING

Vi er engasjert av juridisk fakultet ved UiB som eksterne fagfeller for masterprogrammet i rettsvitenskap for en periode på 4 år. Som eksterne fagfeller skal vi årlig gjøre en vurdering av et aspekt ved masterprogrammet som fakultetet velger å få evaluert. Vurderingen inngår i fakultetets kontinuerlige og periodiske kvalitetsarbeidet. I vår forrige rapport, levert i mai 2021, undersøkte vi om det var god sammenheng mellom læringsmål og prøving i et utvalg emner innen studieprogrammet. Programstyret (studieutvalget) har gitt oss tilsvarende bestilling for 2022, men med en tilføyelse om å se hen til om deler av læringsutbyttet blir prøvd og sertifisert gjennom det obligatoriske arbeidet i emnet.

Oppdraget bygger på en grunnleggende tanke om at det bør være en tydelig sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelsen på den ene siden og læringsaktivitetene og vurderingen i emnet på den andre siden. Dette fordi man ellers risikerer at studenene fokuserer på å lære det de forventer å bli prøvd i gjennom vurderingen, uavhengig av læringsutbyttebeskrivelsen, og slik at vurderingen i praksis blir en skjult studieplan.

Konkret har vi fått slik bestilling fra fakultetet:

De eksterne fagfellene skal i 2022 undersøke følgende:

Er det samsvar mellom emnenes læringutbyttebeskrivelser, de studentaktive læringsaktivitetene og eksamensoppgavene som blir gitt ?

Problemstillingene skal undersøkes med utgangspunkt i emnene JUS 123 Forvaltningsrett og JUS 136 Obligasjonsrett.

For emnet JUS 123 Forvaltningsrett omfatter oppdraget årene 2018, 2019, 2020 og 2021. For emnet JUS 136 Obligasjonsrett omfatter oppdraget året 2021 og en ekstraeksamen som ble satt opp i januar 2022 som følge av koronapandemien. Når vurderingen av obligasjonsretten ikke omfatter tidligere år er det fordi emnet var nytt fra 2021.

Som grunnlag for vår rapport har vi for begge emner fått tilsendt:

- Emnebeskrivelsen
- Litteraturliste
- Arbeidsoppgaver
- Obligatorisk oppgave og retteveiledning

- Ordinær eksamen og sensorveiledning
- Ekstra eksamen/kontinuasjoneksamen og sensorveiledning

Det fremgår av saksnotatet som fulgte bestillingen at fakultetet med «studentaktive læringsaktiviteter» sikter til for eksempel arbeidsgrupper, storgrupper og seminarundervisning. Vi presiserer at vår rapport utelukkende er basert på en evaluering av de skriftlige oppgavene som er gitt til arbeidsgruppene og storgruppene som vi har fått tilsendt. Vi har ikke observert gruppearbeidet i praksis. Vi har heller ikke observert eller deltatt i seminarundervisning og har ikke oversikt over hvilke emner som har vært dekket der eller hvordan undervisningen gjennomføres.

Det overordnede spørsmålet i bestillingen er om det er samsvar mellom læringsutbyttet som er beskrevet i emnebeskrivelsen for de to emnene og summen av eksamensoppgaver, obligatoriske oppgaver og studentaktive læringsaktiviteter.

Forventet læringsutbytte er inntatt i emnebeskrivelsen for hvert enkelt fag. Læringsmålene er konkret utformet for hvert fag, men har noen fellestrekk. Alle er sammensatt av tre elementer: Kunnskap, Ferdigheter og Generell kompetanse.

For hvert år har vi gjennomgått oppgavene gitt til eksamen og til kontinuasjonseksamen med tilhørende sensorveiledninger, den obligatoriske kursoppgaven med retteveiledning samt oppgavene studentene har fått i arbeidsgrupper/storgrupper gjennom semesteret.

Læringsmålene for kunnskap har vi vurdert ved å sammenholde emner/fagområder angitt under kunnskapskravet i emnebeskrivelsen med emner som er dekket av eksamensoppgavene (eksamen og kontinuasjonseksamen), oppgaver gitt til arbeidsgrupper/ storgrupper og de obligatoriske kursoppgavene. Særlig har vi lagt vekt på å avdekke om læringsmålene forutsetter krav til kunnskap innen emner/fagområder som oppgavene ikke dekker.

Når det gjelder læringsmålene knyttet til ferdigheter, har vi først og fremst sett på om oppgavene har en form som gjør dem egnet til å avdekke om studentene har de ferdighetene som er beskrevet under læringsmålene.

Evalueringen av læringsmålet for generell kompetanse er basert på en samlet og mer overordnet vurdering av oppgavene sammenholdt med de konkrete kompetansekravene i læringsmålet innen hvert av emneområdene.

Vi har ført i pennen hver våre deler av rapporten som har medført at rapporten er forfattet delvis på svensk og norsk.

I forsettelsen gjennomgår og evaluerer vi hvert emne i del 2 (obligasjonsrett) og del 3 (forvaltningsrett). Del 4 inneholder våre avsluttende synspunkter.

2. OBLIGASJONSRETT

2. 1 Kunskapsmål

Med utgångspunkt i ämnesbeskrivningen från HT 21 är kunskapsmålen att studenterna efter att ha genomfört kursen ska kunna redogöra för följande:

1. Grundläggande principer för regelbildning på obligationsrättens område.
2. Regler, lagfästa såväl som icke lagreglerade, om köp, tjänster, tillverkning och hyra, inklusive särskilda regler om konsumentskydd och verkningar vid kontraktsbrott.
3. Regler, lagfästa såväl som icke lagreglerade, om fordringar, till exempel om ränta, om kvittning/offset, om solidariskt ansvar och regress, om återbäring, om fullgörande av fordringskrav och om sanktioner för försummad betalning.

Dessa tre kunskapsmål återges i punktform. Det kan noteras att den första punkten lyfter fram vikten av att studenterna förstår principer för regelbildning, och de andra två punkterna preciserar kraven vad gäller kunskaper om regler och framförallt preciserar det materiella innehållet i området obligationsrätt som studeras.

Till det kommer ett från punktlistan fristående stycke, som utgår från avgärnsningen av obligationsrätt som följer av punkterna 2 och 3. I det stycket föreskrivs att studenterna också ska kunna beskriva:

4. Samspelet mellan internationella utvecklingsdrag och norsk obligationsrätt, särskilt köprätten, samt huvuddragen i EU:s konsumentskyddsdirektiv.

2. 2 Arbidsgruppeoppgaver og kunskapsmål

Under terminen ges sju (7) arbeidsoppgifter som ska besvaras skriftligt (1750 ord) og kommenteras av medstudenter eller lærere.

Oppgift 1 avser felværding og hæving som grund for kontraktsbrott vad gäller lagreglerade kontraktstyper, verkan av förbehåll om «i befintligt skick» vid köp samt friskrivning. I oppgiften ingår att diskutera og ta ställning till de principiella og «subsidiära» rättsfrågor som oppgiften innehåller. Det framhålls särskilt att endast rättsgrunden hæving ska behandlas og att avtalslagen 36 § inte särskilt ska behandlas i samband med bedömningen av «i befintligt skick». Oppgiften anknyter sterkt till kunskapsmålet 2 samt till målet 1, særskilt vad gäller principiella frågor om partsautonomi, dvs. om parterna med giltig verkan (dispositivt) kan avtala om friskrivning eller om köplagens indispositivitet omöjliggör detta. Oppgiften anknyter inte till kunskapsmålen 3 og 4. Avgränsad tillämpningsoppgift.

Oppgift 2 avser frågor om förhållandet mellom fel og drøjsmål vid köp, vite som rättsföljd vid kontraktsbrott, retentionsrätt samt drøjsmålsränta, i samband med kontrakt «med ulovfestet

bakgrunnsrett». Åter ingår att diskutera och ta ställning till de principiella och «subsidiära» rättsfrågor som uppgiften innehåller. Uppgiften anknyter till kunskapsmålen 2 och 3, inte till målet 4; möjligen finns också i diskussionen om avtalsvite en anknytning till kunskapsmålet 1, i vad gäller grunderna för regelbildning. Avgränsad tillämpningsuppgift.

Uppgift 3 avser reklamationsfrister på icke lagreglerade områden dels utifrån en rättsfallsanalys, dels med krav på rättspolitisk värdering av relativa reklamationsfrister i konsumentförhållanden. Uppgiften anknyter starkt till kunskapsmålet 2 och ger utrymme för anknytning till kunskapsmålet 4 (huvuddragen i EU:s konsumentsskyddsdirektiv). Teoretisk uppgift.

Uppgift 4 avser konsumentbegreppet enligt konsumentköplagen respektive köplagen, betydelsen av EU:s konsumentsskyddsdirektiv samt direktkrav. I en första del behandlas köp, konsumentsskydd och verkningar av kontraktsbrott, vilket inryms i kunskapsmålet 2. I en andra del behandlas köp, fel, direktkrav/solidariskt ansvar och reklamation, vilket anknyter till kunskapsmålen 2 och 3. Det finns också en anknytning till kunskapsmål 4. Detta är en tillämpningsuppgift i två delar.

Uppgift 5 avser *condictio indebiti* och kvittning, och inrymmer därför också fråga om återbetalning. Uppgiften anknyter till kunskapsmål 3. Tillämpningsuppgift.

Uppgift 6 avser preskription och återbäring och anknyter starkt till kunskapsmål 3. Även om uppgiften är av tillämpningskaraktär är den jämförelsevis öppen och innehåller ett krav på att diskutera preskriptionsfrågan.

Uppgift 7 avser köprätt, fel samt konsekvenser av avtalsbrott, liksom ränta på kostnader för förbättring/avhjälpande. Uppgiften anknyter till kunskapsmålen 2 och 3 och är en tillämpningsuppgift.

2. 3 Examinationsuppgifter och kunskapsmål

Hemskrivningen 22. oktober innehåller två uppgifter, en av mer teoretisk, rättsutredande karaktär, och en tillämpningsuppgift.

Uppgift 1 avser eventuellt fel vid köp av fast egendom pga risk för tapp av sol och utsikt i anledning av nybyggnation på intilliggande fastighet. Uppgiften anknyter till kunskapsmål 2.

Uppgift 2 avser fel vid köp av fast egendom inklusive undersökningsplikt, utfästelse och friskrivning. Uppgiften anknyter till kunskapsmål 2.

Examinationen 10. december innehåller två scenarior med uppgiften att utreda och ta ställning till alla rättsfrågor, principiella och subsidiära. Uttryckligen ska inte ev. prisavdrags storlek beräknas. Uppgiften är visserligen en tillämpningsuppgift, men förutsätter ett teoretiskt förhållningssätt och probleminventering. Uppgiften avser köp x 2, fel x 2, , prisavdrag/hävning, friskrivning (inklusive dispositivitet), reklamation och kvittning (konnexitet) och gränserna för

analogisk tillämpning. Med avseende på kunskapsmålen ligger tyngdpunkten på mål 2, men den kanske största utmaningen på kvittningsfrågan som anknyter till mål 3. Uppgiften anknyter vidare, i frågorna om gränserna för friskrivning samt extensiv lagtillämpning, till kunskapsmål 1.

Extra examination – hemskrivning 10. januari 2022 innehåller ett tämligen långt och omfattande scenario, till vilket anknyts den omfattande uppgiften att utreda och ta ställning till samtliga rättsfrågor, principiella såväl som subsidiära. Liksom ordinarie examination är uppgiften visserligen en tillämpningsuppgift, men förutsätter ett teoretiskt förhållningssätt och probleminventering. I uppgiften aktualiseras köp, 36 § avtalslagen, undersökningsplikt, upplysningsplikt, friskrivning, *condictio indebiti*, reklamation, vilket anknyter till kunskapsmål 2. Vidare aktualiseras dröjsmålsränta, ränta på återbäring och avkastningsränta, vilket anknyter till kunskapsmål 3.

2. 4 Samsvar mellom oppgavene og de ulike læringsmålene

Överensstämmelse mellan kunskapsmål och uppgifter

Uppgifterna täcker väl kunskapskraven som anges i:

Kunskapsmål 2 och 3, i viss mån mål 1.

Följande ämnen täcks i lägre grad av uppgifterna:

I någon mån täcker uppgifterna i lägre grad de krav som ingår i kunskapsmål 1 och 4. Inget av de fyra kunskapsmålen saknar helt täckning och det är, som angavs, en något lägre grad av täckning.

En sammantagen bedömning är att uppgifterna i hög grad anknyter till kunskapsmålen och att balansen är god; tonvikten bör ligga på kärnan i ämnet (kunskapsmålen 2 och 3), men bör också anknyta till målen 1 och 4, delvis som ett självändamål men också som en förutsättning för att behärska användningen av kunskaper under 2 och 3 på konreta rättsliga problem.

Överensstämmelse mellan färdighetsmål och uppgifter

I ämnesbeskrivningen anges att studenterna, efter genomgången kurs, förutsätts kunna analysera och använda rättskällematerialet på obligationsrättens område, vilket mer specifikt innebär att de ska kunna:

- hantera obligationsrättens särskilda metodkrav, t.ex. hantera konsumentskyddsdirektiven som rättskällor,
- tolka olika typer av kontrakt,
- hantera sampelet mellan avtal och dispositiv civilrätt,
- hantera indispositiva reglers betydelse för parternas positioner,

- hantera samspelet mellan lag och icke lagfästa principer,
- skilja mellan säkra och osäkra lösningar och kunna argumentera juridiskt hållbart för en lösning.

Genomgången av arbetsuppgifterna och examinationsuppgifterna visar att samtliga färdighetskrav är väl täckta. Särskilt den sista punkten i uppräknningen är ett ganska avancerat färdighetsmål, som ändå kan anses täckt av också de uppgifter som har påtaglig tillämpningskaraktär. Så gott som alla uppgifter förutsätter såväl kunskaper om konkreta frågor som mer analytisk och konstruktiv förmåga att utifrån principiella utgångspunkter ta ställning till problem som inte har klara svar. Vissa uppgifter, som t.ex. examinationen 10 december, ger stort utrymme för studenterna att visa om de har tillägnat sig färdigheten att analysera och konstruera och självständigt argumentera för lösningar på obligationsrättsliga spørsmål. Sammantaget är bedömningen att det finns ett tätt samband mellan färdighetskraven och uppgifterna och att de ligger på en eftersträvansvärt hög nivå.

Överensstämmelse mellan uppgifterna och förväntad **generell kompetens**

I ämnesbeskrivningen anges att studenterna, efter genomgången kurs, förväntas att kunna:

- arbeta självständigt med obligationsrättsliga frågor,
- formulera, diskutera och ta ställning till obligationsrättsliga frågor på ett relevant och precist sätt,
- ge råd i obligationsrättsliga frågor grundade på gällande rätt,
- utforma och värdera olika kontrakt,
- identifiera och värdera sammanhang och linjer i obligationsrätten.

Som ovan framgått är bedömningen att det föreligger ett tätt samband mellan uppgifter och kunskaps- och färdighetsmål och detsamma gäller med avseende på förväntningarna om studenternas förväntade kvalifikationer efter genomgående kurs. Det är givetvis omöjligt att säga i vad mån studenterna efter genomgången kurs uppnått eftersträvad kompetens, utan att ta del av bl.a. utfallet av examination. Men utifrån uppgifterna och de sensorvägledningarna som finns, framstår det som att sambandet mellan inlärningskrav och uppgifter är tätt och att kursens upplägg i stort är styrd utifrån de förväntade kompetenser som eftersträvas.

3. FORVALTNINGSRETT

3. 1 Kunnskapskravet

Emnebeskrivelsen definierar læringsutbytte i form av **kunnskap slik:**

«Etter at kurset i Forvaltningsrett II er gjennomført, skal studentane som læringsutbytte ha **grundig kunnskap** om følgjande:

1. Dei særlege metodiske problemstillingane som den allmenne forvaltningsretten reiser.
2. Det juridiske kompetansebegrepet, herunder forholdet mellom ulike typar kompetanse.
3. Personelle kompetansespørsmål, mellom anna delegasjon.
4. Kravet om heimel (materiell kompetanse) i forvaltningsretten, særleg om når heimel i formell lov trengst, og i den samanheng innhald og utstrekning av det tradisjonelle norske legalitetsprinsippet. Det blir forventa kjennskap til hovudelementa i det EMK-rettslege heimelskravet.
5. Spørsmålet om forholdsmessigheit (proporsjonalitet) som skranke for forvaltninga si utøving av kompetanse, både ut frå tradisjonelle norske rettskilder, EU-/EØS-retten og EMK-retten.
6. Skiljet mellom rettsbruksskjønn og forvaltningsskjønn, inklusive forholdet mellom desse omgrepa og domstolskontrollen, samt dei rettslege skrankane som gjeld ved forvaltningsskjønn.
7. Forvaltninga sin kompetanse til å stille vilkår for vedtak, avtalekompetanse og kompetanse til førehandsbinding (av kompetanse).
8. Dei rettslege konsekvensane av kompetansesvikt, særleg når eit vedtak blir ugyldig.
9. Utvalde problemstillingar frå høvesvis miljøretten og helse- og sosialretten, med vekt på korleis emna frå den spesielle forvaltningsrett samspekar med dei almenne forvaltningsrettslege prinsippa.»

Punktene er nummererte av oss for å gjøre fremstillingen enklere.

Det fremgår av kravet til læringsutbytte at det kreves **grundig kunnskap** i samtlige emner bortsett fra deler av emnet beskrevet i punkt 4, der det kun kreves **kjennskap til** kravet om hovudelementene i det EMK- rettslige hjemmelskravet.

Kravene til læringsutbytte har ikke endret innhold i perioden.

3. 2 Oversikt over oppgavene de enkelte årene

Oversikten inneholder først en gjennomgang av oppgavene gitt i tilknytning til arbeidsgrupper/storgrupper. Disse oppgavene er med ett unntak likelydende for årene 2019, 2020 og 2021. For 2018 har vi ikke mottatt oppgaver til arbeidsgrupper/storgrupper.

Deretter følger en tilsvarende gjennomgang av de obligatoriske kursoppgavene og eksamensoppgavene.

I oversikten refererer tallene satt i (..) til nummereringen av kunnskapskravene over.

2018 – 2021	Oppgaver til arbeidsgrupper og storgrupper
Samling 1: Kravet om hjemmel.	Form: Oppgaven er gitt i form av en praktikum som er utformet som ett konkret spørsmål. Oppgaven skal skrives og leveres inn før samling i arbeidsgruppen der oppgaven blir gjennomgått og drøftet. Emne: Oppgaven gjelder gyldigheten av vedtak om tap av førerrett som følge av cannabisbruk. Oppgaven dekker særlig (4), men også (8).
Samling 2: Forvaltningsskjønn. Skranker for forvaltningsskjønnet.	Form: Oppgaven er gitt i form av en praktikum som er utformet som ett konkret spørsmål. Oppgaven skal skrives og leveres inn før samling i arbeidsgruppen der oppgaven blir gjennomgått og drøftet. Emne: Oppgaven gjelder gyldigheten av vedtak om avslag på søknad fra foreldre om midler til fritidstilbud for funksjonshemmede barn. Oppgaven gjelder særlig (6), men også (8 - ugyldighet) og (9 - samspillet alminnelig forvaltningsrett - helse- og sosialrett).
Samling 3: Vilkårstilling.	Form: Oppgaven er gitt i form av en praktikum som er utformet som ett konkret spørsmål. Oppgaven skal skrives og leveres inn før samling i arbeidsgruppen der oppgaven blir gjennomgått og drøftet. Emne: Oppgaven gjelder gyldigheten av kommunens vilkår om montering av heis over seng som forutsetning for vedtak om å innvilge hjemmehjelp.

	Oppgaven gjelder særlig (7), men også (5), (6), (8) og (9 – samspillet alminnelig forvaltningsrett – helse- og sosialrett).
Samling 4: Forvaltningsskjønn og rettsbruksskjønn. Avtalekompetanse	Form: Oppgaven er gitt i form av én teorioppgave og én praktikumoppgave. Praktikumoppgaven er utformet som ett konkret spørsmål. Oppgavene skal skrives og leveres inn før samling i arbeidsgruppen der oppgavene blir gjennomgått og drøftet. Emne: Teorioppgaven lyder: "Gjer greie for omgrepa forvaltningsskjønn og rettsbruksskjønn og i kva situasjonar grensetrekkinga er aktuell". Praktikumoppgaven gjelder gyldigheten av avtale med eier av en hyttetomt om betaling av 250 000 kroner til kommunekassen øremerket tilrettelegging av et friluftsområde for funksjonshemmede mot å få dispensasjon fra reguleringsplanen etter plan- og bygningsloven for å bygge hytte. Oppgavene gjelder særlig (6) og (7 - avtalekompetanse).
Samling 5: Personell kompetanse. Skranker for forvaltningsskjønnet. (I 2019 var denne oppgaven var gitt til samling 6)	Form: Det er gitt 2 praktikumoppgaver som er utformet som to konkrete spørsmål. Oppgavene skal skrives og leveres inn før samling i arbeidsgruppen der oppgaven blir gjennomgått og drøftet. Emne: Den første praktikumoppgaven gjelder gyldigheten av vedtak fra et kommunestyre om omorganisering av barneverntjenesten ved å si opp ansatte og kjøpe saksbehandlingstjenester fra private aktører. Den andre praktikumoppgaven gjelder gyldigheten av et kommunalt vedtak om å rive en mur som det ikke var søkt tillatelse for. Oppgavene gjelder særlig (3), (5), (6) og (8 – ugyldighet)
Samling 6: Oppgaver til prosedyre i storgruppesamling	Form: Oppgavene i 2019 og 2020 beskriver bakgrunnen for - og anførsle fra partene - i et søksmål som arbeidsgruppene skal drøfte og deretter prosedere i et storgruppemøte.

(I 2019 var denne oppgaven var gitt til samling 5)

En arbeidsgruppe skal være saksøker, en skal være saksøkt og den tredje skal deles i to og være tingrett og lagmannsrett. Saksøker/saksøkte får 25 min hver. Domstolsgruppene skal være forberedte i forkant og samles i en pause for å innarbeide føringene fra partene.

I 2021 ble det i tillegg til denne oppgaven gitt en oppgave som beskriver bakgrunnen for en forvaltningssak og partenes anførsler. Arbeidsgruppene skal drøfte oppgaven og deretter prosedere saken i et storgruppemøte.

Hver arbeidsgruppe skal drøfte begge oppgavene, men i storgruppemøte skal arbeidsgruppene tildeles en av sakene som de skal forberede og prosedere i storgruppemøtet. Hver arbeidsgruppe skal deles i to parti, som skal representere hver sin side i tvistene.

Emne:

Oppgavene i 2019 og 2020 gjelder et søksmål mot en kommune om gyldigheten av deler av et vedtak der det er stilt vilkår for å gi dispensasjon fra en reguleringsplan, og gyldigheten av vedtak om avslag på en søknad om næringsstøtte fra kommunen, samt krav om utbetaling av 100 000 kroner i næringsstøtte.

I 2021 ble det i tillegg gitt en oppgave som gjelder en EØS rettslig problemstilling. Det rettslige spørsmålet er om en person på arbeidsavklaringspenger kan kreve at NAV tilpasser en fastsatt aktivitetsplan for å muliggjøre at han kan tilbringe vinteren i Spania. Det fremgår av oppgaven at den forutsetter at partene har lest konkret angitte avsnitt NOU 20 20:9 *Blindsonen – en granskning av feilpraktiseringen av folketrygdlovens oppholds krav ved reiser i EØS-området*, samt den generelle fremstillingen i EØS-boken fra NIRI-kurset. Det fremgår også at studentene må lese deler av EFTA-domstolens rådgivende uttalelse i NAV saken (E-8/20) når den foreligger (den forelå ikke da oppgavene ble gitt).

Oppgavene gjelder særlig følgende emner – (4), (6), (5), (7 – kompetanse til å stille vilkår og forhåndsbinding), (8 – ugyldighet) og (9 – samspillet alminnelig forvaltningsrett – helse- og sosialrett). Tilleggsoppgaven gitt i 2021 krever kunnskap om EØS rettslige problemstillinger og forutsetter at studentene leser tekster som ikke er en del av pensum. Oppgaven ser også ut til å reise EØS- rettslige

	problemstillinger som delvis ligger utenfor det formelle kunnskapskravet i faget.
Samling 7: Kompleks oppgave	Form: Oppgaven er gitt i form av en praktikum som er utformet som ett konkret spørsmål. Oppgaven skal skrives og leveres inn før samling i arbeidsgruppen der oppgaven blir gjennomgått og drøftet. Emne: Oppgaven gjelder gyldigheten av statsforvalterens vedtak om å stadfeste kommunens stoppordre i forbindelse med bygging av naust der kommunen mente fristen på 3 år for å igangsette tiltak var løpt ut. Oppgaven gjelder særlig – (3), (4), (5), (6), (7 – forhåndsbinding) og (8 – ugyldighet).
Samling 8: Problemnotat	Form: Hver deltaker skal i et problemnotat beskrive 3 rettslige problemer og hvorfor det oppfattes som problematisk. Arbeidsgruppen skal deretter enes om 3 problemstillinger og forberede seg på å redegjøre for problemstillingene i storgruppemøte som utgangspunkt for en diskusjon Emner: Oppgaven angir ikke hvilke emner som skal problematiseres og oppgaven kan gjelde alle emner. Oppgaven innbyr likevel særlig til refleksjon rundt de særlige metodiske problemstillingene som den alminnelige forvaltningsretten reiser (1).

Oppsummering alle 3 år

Til sammen er det gitt oppgaver til totalt 8 samlinger i arbeidsgrupper/storgruppe:

- Seks samlinger i arbeidsgruppe med skriving av en eller to oppgaver før samlingen – maks 1500 ord
- Én samling i arbeidsgruppe til forberedelse av prosedyre i storgruppesamling
- Én samling i arbeidsgruppe med drøfting av tre problemnotater som studentene skal skrive og sende inn før samlingen

Oppgavene til arbeidsgruppene for årene 2019, 2020 og 2021 er de samme og likelydende, med unntak for at det i 2021 ble gitt to prosedyreoppgaver, mot kun én oppgave de andre årene. Den ene oppgaven er den samme som for de andre årene.

Seks oppgaver består av at studentene skal skrive og levere inn én eller to praktikumoppgaver før de samles og drøfte oppgavene i arbeidsgruppen. Samtlige praktikumoppgaver er utformet som ett eller flere konkrete spørsmål der de fleste gjelder gyldigheten av forvaltningsvedtak eller vilkår som er stilt i tilknytning til vedtakene. Til en av samlingene er det, i tillegg til en praktikum, også gitt en teorioppgave.

I tillegg har studentene brukt en arbeidsgruppesamling på å forberede seg på å muntlig prosedere en sak i storgruppen. Studentene deles i lag som har hver sine roller. I 2021 ble det prosedert 2 saker.

Til den siste samlingen skal studentene skrive et problemnotat om emner de finner problematiske og som skal drøftes i arbeidsgruppene /storgruppen.

2018	Obligatorisk oppgave, eksamen og kontinuasjonseksamen
Obligatorisk kursoppgave	Form: Oppgaven er en praktikum formulert som tre konkrete spørsmål. Emner: De to første spørsmålene gjelder gyldigheten av et vedtak om tildeling av støtte fra NAV til etablering av næringsvirksomhet. Tema er størrelsen på stønaden og gyldigheten av vilkår som er stilt. Videre er det stilt spørsmål om søker har krav på dom for utbetaling av 150 000 kroner. Vanskegrad: Oppgaven er i retteveiledningen omtalt som ikke spesielt krevende.

	Oppgaven dekker særlig emnene (6), (7 – kompetanse til å stille vilkår og forhåndbinding), (8 - ugyldighet) og (9 – samspillet alminnelig forvaltningsrett – helse- og sosialrett).
Eksamen	Form: Oppgaven er en praktikum formulert som to konkrete spørsmål. Emner: Det første spørsmålet gjelder om en institusjons forbud mot bruk av rusmidler under permisjon fra institusjonen er ugyldig. Det andre gjelder gyldigheten av et vedtak om utskriving fra institusjon. Vanskegrad: Ifølge sensorveiledning gjelder oppgaven sentrale problemstillinger i faget, men gir mange utfordringer både materielt og knyttet til strukturelle forhold ved utforming av svaret. Oppgaven dekker særlig (4), (6), (7 – kompetanse til å stille vilkår), (8 – ugyldighet), (9 – samspillet alminnelig forvaltningsrett – helse- og sosialrett).
Kont eksamen	Form: Oppgaven er en praktikum formulert som ett konkret spørsmål. Emner: Spørsmålet gjelder gyldigheten av et vedtak om å trekke tilbake en studieplass etter universitets- og høyskoleloven. Vanskegrad: Ifølge sensorveiledning gjelder oppgaven sentrale problemstillinger i faget, men gir mange utfordringer både materielt og knyttet til strukturelle forhold ved utforming av svaret. Oppgaven dekker særlig (3), (6), (8 – ugyldighet).

2019	Obligatorisk oppgave, eksamen og kontinuasjonseksamen
Obligatorisk kursoppgave	Form: Oppgaven er en praktikum formulert som ett konkret spørsmål.

	Emne: Oppgaven gjelder gyldigheten av et vedtak om utestengelse fra praksisopplæring under sykepleierstudiet ved en høyskole. Oppgaven reiser også spørsmål om lovligheten av å stille vilkår om rustesting og betydningen for gyldighetsspørsmålet. Vanskegrad: Oppgaven er i sensorveiledningen omtalt som krevende å strukturere. Videre fremgår at oppgaven bevisst ikke gir veldig mye veiledning gjennom det partene har gjort gjeldende. Oppgaven dekker særlig (4), (5), (6), (7 – kompetanse til å stille vilkår), (8 – ugyldighet).
Eksamen	Form: Oppgaven er en praktikum formulert som to konkrete spørsmål. Emne: Det første spørsmålet gjelder gyldigheten av et vedtak om omgjøring av et vedtak om tildeling av et skjenkeløyve. Det andre er om det ved tildeling av en sjenkebevilling var gyldig å stille vilkår om betaling av 20% av fortjenesten fra uteserving av alkohol. Vanskegrad: Oppgaven har ifølge sensorveiledning flere krevende parti og den gjelder flere vedtak. Oppgaven dekker særlig (4), (5), (6), (7 – kompetanse til å stille vilkår) og (8 – ugyldighet).
Kont eksamen	Form: Oppgaven er en praktikum formulert som ett konkret spørsmål. Emne: Spørsmålet er om et vedtak fra kontrollkommisjonen om innleggelse i psykiatrisk sykehus på grunn av akutt selvmordsfare var lovlig. Vanskegrad: Oppgaven gjelder sentrale problemstillinger i faget, men det er flere krevende utfordringer – en problemstilling er omtalt som svært krevende.

	Oppgaven dekker særlig (3), (4), (6), (8 – ugyldighet) og (9 – samspillet alminnelig forvaltningsrett – helse- og sosialrett).
--	---

2020	Obligatorisk oppgave, eksamen og kontinuasjonseksamen
Obligatorisk kursoppgave	Form: Oppgaven er en praktikum formulert som ett konkret spørsmål. Emne: Spørsmålet gjelder gyldigheten av en lokal forskrift om forbud mot innreise av andre innbyggere enn kommunens egne under koronapandemien. Vanskegrad: Ifølge sensorveiledningen er oppgaveteksten fylt med referanser til ulike kilder – og mye å ta tak i. Oppgaven dekker særlig (3), (4), (5), (6), (8 – ugyldighet) og (9 – samspillet alminnelig forvaltningsrett – helse- og sosialrett).
Eksamen (hjemme)	Form: Oppgaven er en praktikum utformet som ett konkret spørsmål. Emne: Spørsmålet gjelder gyldigheten av vedtak om å bortvise en student fra en studietur på grunn av hendelser med seksuell trakassering. Vanskegrad: Oppgaven har ifølge sensorveiledning flere krevende parti. Oppgaven dekker særlig (3), (4), (5), (6), (8 – ugyldighet).
Kont eksamen	Form: Oppgaven er en praktikum utformet som ett konkret spørsmål. Emne: Spørsmålet er om en kommuneleges vedtak etter smittevernloven med pålegg om ikke å ha mer enn 200 tilskuere tilstede på en fotballkamp, og ikke gjennomføre en sonemodell som totalt ville gi 800 tilskuere, er gyldig. Vanskegrad:

	Oppgaven har ifølge sensorveiledning flere krevende partier. Oppgaven dekker særlig (3), (4), (6), (8 – ugyldighet) og (9 – samspillet alminnelig forvaltningsrett – helse- og sosialrett).
--	--

2021	Obligatorisk oppgave, eksamen og kontinuasjonseksamen
Obligatorisk kursoppgave	Form: Oppgaven er en praktikum utformet som to konkrete spørsmål. Emne: Det første spørsmålet er, i hvilken utstrekning, statsforvalteren kan overprøve et vilkår om å ha arbeidskontrakter som oppfyller kravene til allmenngjort minstelønn satt av en kommune i forbindelse med vedtak om fornyelse av sjenkebevilling. Det andre spørsmålet er om vilkåret er gyldig. Vanskegrad: Oppgaveteksten er ifølge retteveiledningen fylt med referanser til ulike kilder slik at det er mye å ta tak i. Oppgaven dekker særlig (4), (5), (6), (7 – kompetanse til stille vilkår), (8 – ugyldighet).
Eksamen (hjemme)	Form: Oppgaven er en praktikum utformet som ett konkret spørsmål. Emne: Spørsmålet er om et kommunalt vedtak om dispensasjon etter jordloven § 9 annet ledd er ugyldig (dispensasjon fra jordlovens forbud mot å bruke dyrket jord til annet enn jordbruksproduksjon). Vanskegrad: Det er ifølge sensorveiledningen flere krevende partier i oppgaven og oppgaven ble opplevd som omfangsrik. Oppgaven dekker særlig (3), (4), (6), (8 – ugyldighet) og (9 – samspillet alminnelig forvaltningsrett – miljørett).
Kont eksamen	Form:

	Oppgaven er en praktikum utformet som to konkrete spørsmål Emne: Det første spørsmålet er om et vedtak om tvangsmedisinering er ugyldig. Spørsmålet presiserer at det bare er personell kompetanse som skal drøftes. Det andre spørsmålet er om fysisk maktbruk i form av fysisk holding for å gjennomføre tvangsmedisinering er ulovlig. Vanskegrad: Det er ifølge sensorveiledningen flere krevende partier. Hjemmelspørsmålet har en annen innpakning enn det som er mest fokusert i undervisningen og litteraturen og er særlig krevende. Oppgaven dekker særlig (3), (4), (6), (8 – ugyldighet) (9 – samspillet alminnelig forvaltningsrett – helse- og sosialrett).
Oppsummering alle 4 år Samtlige oppgaver gitt som obligatoriske kursoppgaver og til eksamen/kontinuasjoneksamen er praktikumoppgaver. Det er ikke gitt noen teorioppgaver. Samtlige oppgaver er utformet som ett eller flere konkrete spørsmål der de fleste gjelder gyldigheten av forvaltningsvedtak og vilkår som er stilt i tilknytning til vedtakene. Ingen av oppgavene har en mer generell form der studentene bes om å drøfte og ta stilling til de spørsmålene teksten reiser.	

3.3 Samsvar mellom oppgavene og de ulike læringsmålene

Vi vurderer først oppgavene gitt til arbeidsgrupper/storgrupper opp mot kunnskapsmålene for kunnskap, ferdigheter og kompetanse og deretter oppgavene gitt som obligatoriske kursoppgaver og til eksamen.

Samsvar mellom oppgaver gitt til arbeidsgrupper/storgrupper og læringsmålet for kunnskap

Til de seks samlingene der studentene skal skrive og levere inn en eller to oppgaver før samling i arbeidsgruppen er det gitt praktikumoppgaver, med unntak for én samling - der det i tillegg til en praktikumoppgave også er gitt en teorioppgave.

Det er tydelig progresjon i **praktikumoppgavenes** omfang og kompleksitet. Til de tre første samlingene er det gitt én praktikumoppgave som fokuserer på enkeltemner i kunnskapskravet. Til neste samling er det gitt én teorioppgave og én praktikum, som til sammen fokuserer på to forskjellige tema. Deretter er det gitt to praktikumoppgaver med ulike tema. Til den siste av

disse samlingene er det gitt én praktikum som er av mer kompleks karakter og som reiser flere problemstillinger i samme oppgave enn de tidligere oppgavene. Denne siste oppgaven er av samme kompleksitet som oppgavene gitt som obligatorisk kursoppgave og til eksamen.

Til sammen dekker praktikumoppgavene og teorioppgaven alle emner i kunnskapskravet, men med hovedvekt på (6), skillet mellom rettsbruksskjønn/fritt forvaltningsskjønn og forholdet til domstolskontroll, og (8) de rettslige konsekvensene av kompetansesvikt i form av ugyldighet. Når det gjelder det siste fremgår det av kunnskapskrav (8) at hovedvekten er på ugyldighet. Oppgavene gjenspeiler dette tydelig.

Kunnskapskravene under (7), kompetanse til å stille vilkår, avtalekompetanse og forhåndsbinding, er også godt dekket.

Kunnskapskravet under (3), personelle kompetansespørsmål, og (4), kravet om materiell hjemmel er dekket, men i noe mindre grad enn emnene nevnt over. Under (4) er det EMK-rettslige hjemmelskravet ikke tema i noen av oppgavene. Muligens henger det sammen med at det ifølge kunnskapskravet kun er krav om kjennskap til hovedelementene på dette området.

Også kunnskapskravet under (5), spørsmålet om forholdsmessighet som skranke for forvaltningen sin utøvelse av kompetanse er dekket, men kun hva gjelder norske tradisjonelle rettskilder. Forholdsmessighet i EU-/EØS-retten og EMK-retten, som er en del av kunnskapskravet i (5), er ikke tema i noen av disse oppgavene.

Videre er (9), problemstillinger fra helse- og sosialretten og samspillet med den alminnelige forvaltningsretten, godt dekket, mens problemstillinger fra miljøretten ikke er tema i noen av oppgavene. Mer enn halvparten av praktikumoppgavene dekker andre fagområder enn de som er nevnt i (9), der plan- og bygningsrett dominerer.

Når det gjelder **prosedyreoppgaven** gitt i 2019 og 2020 dekker den emner under (6), skillet rettsbruksskjønn og fritt forvaltningsskjønn – forholdet til domstolskontrollen – rettslige skranke ved forvaltningsskjønn, (7), forvaltningens kompetanse til å stille vilkår – avtalekompetanse og forhåndsbinding, og (8), rettslige konsekvenser av kompetansesvikt – særlig ugyldighet.

Tilleggsoppgaven som er gitt i 2021 reiser dessuten en EØS-rettslig problemstilling knyttet til retten til arbeidsavklaringspenger under opphold i Spania som har klare paralleller til NAV-saken. Oppgaven var høyaktuell og de rettslige spørsmålene gjenstand for granskning og diskusjon da oppgaven ble gitt. Oppgaven inneholder problemstillinger knyttet til kunnskapskravet i (5) om forholdsmessighet som skranke for utøvelse av kompetanse etter EØS-retten, men ser også ut til å reise problemstillinger utover det formelle kunnskapskravet. Det fremgår av oppgaven at den forutsetter at studentene leser konkret angitt skriftlig materiale utover pensum. Oppgaven dekker også helse- og sosialrettsdelen av kunnskapskravet under (9), men ingen av prosedyreoppgavene dekker miljøretten.

Oppgaven som gjelder skriving av tre problemnotat knytter seg ikke til spesielle emner, men åpner for at studentene kan fokusere særskilt på emner de finner problematiske. Hva

studentene oppfatter som problematisk vil sikkert variere, men slik oppgaven er utformet gir den studentene mulighet til å gjøre et dypdykk i emner som de gjennom tidligere oppgaver og undervisning ikke har fått helt grep på. Oppgaven kan være egnet til å avdekke hvilke læringsmål som ikke er tilstrekkelig dekket av undervisning og oppgaver eller hvilke emner studentene finner særskilt krevende. Hvilke tema som går igjen her vet vi ikke.

Emnene (1) særlige metodiske problemstillinger som den alminnelige forvaltningsretten reiser og (2) det juridiske kompetansebegrepet, er ikke gjort til særskilte tema i noen av oppgavene. Disse emnene må likevel sies å være godt dekket ved at oppgavene ikke lar seg løse uten en grunnleggende kunnskap om metode og de ulike formene for kompetanse.

Vudert samlet dekker oppgavene gitt til arbeidsgruppene alle emner i kunnskapskravet med unntak for deler av (9) og (4) .

Samsvar mellom eksamensoppgaver/obligatoriske kursoppgaver og læringsmålet for kunnskap

Til sammen dekker oppgavene de aller fleste emner i kunnskapskravet, men med hovedvekt på (4), (6) og (8).

Under (4) er det EMK-rettslige hjemmelskravet ikke tema i noen av oppgavene. Som nevnt over henger det trolig sammen med at det ifølge kunnskapskravet kun er krav om kjennskap til hovedelementene på dette området.

Når det gjelder de rettslige konsekvensene av kompetansesvikt (8), fremgår det av kunnskapskravet at hovedvekten er på ugyldighet. Oppgavene gjenspeiler dette tydelig. Ingen oppgaver gjelder erstatning. Erstatning er riktignok nevnt i et par oppgavetekster, men slik at det er spesifisert at spørsmålet om erstatning ikke er tema for oppgaven.

Kunnskapskravene under (3) er også godt dekket.

Når det gjelder (9), er problemstillinger fra helse- og sosialretten og samspillet med den alminnelige forvaltningsretten, også godt dekket i oppgavene. Problemstillinger fra miljøretten er bare tema i én oppgave.

Videre er kunnskapskravene under (7) godt dekket hva gjelder kompetanse til å stille vilkår, mens avtalekompetanse og forhåndsbinding av kompetanse sjeldnere er tema.

Kunnskapskravet under (5) - forholdsmessighet som skranke for forvaltningen sin utøvelse av kompetanse - er også godt dekket hva gjelder tradisjonelle norske rettskilder. Forholdsmessighet i EU-/EØS-retten og EMK-retten er ikke tema i noen av oppgavene.

Emnene (1) særlige metodiske problemstillinger som den alminnelige forvaltningsretten reiser og (2) det juridiske kompetansebegrepet, er ikke gjort til særskilte tema i noen oppgavene. Disse emnene må likevel sies å være godt dekket ved at oppgavene ikke lar seg løse uten en grunnleggende kunnskap om metode og de ulike formene for kompetanse.

Totalvurdering av alle oppgaver - samsvar med læringsmålet til kunnskap

Vurdert samlet dekker oppgavene gitt til eksamen, obligatoriske oppgaver og til arbeidsgrupper/storgrupper i all hovedsak kunnskapskravet i læringsmålene. Noen tema går mer igjen enn andre, men det meste er likevel godt dekket. Hovedfokus har vært på de mest grunnleggende og praktiske problemstillingene i faget.

Tema som mer eller mindre har falt helt utenfor er (9) «utvalgte problemstillinger innen miljøretten».

Før 2021 var det heller ingen oppgaver knyttet til EU-/EØS-retten og EMK-retten som inngår i kunnskapskravet i (5). I 2021 var EØS-rett tema i en prosedyreoppgave. Etter NAV-saken kan det være gode grunner til å vektlegge dette mer, og muligens også se nærmere på kunnskapskravet knyttet til EØS-rett.

Hovedelementene i det EMK-rettslige hjemmelskravet (4) er heller ikke dekket, men prioriteringen kan naturlig forklares med at kunnskapskravet her er nedtonet.

Samsvar mellom alle oppgaver og læringsmålet knyttet til **ferdigheter**

Emnebeskrivelsen definerer læringsutbytte i form av **ferdigheter** slik:

«Etter at kurset i Forvaltningsrett II er gjennomført, skal studentane som læringsutbytte ha tileigna seg følgjande ferdigheter:

1. Buk av allmenne forvaltningsrettslege prinsipp i analysen av problemstillingar frå ulike greiner av ei mangslungen offentleg forvaltning, også med utspring i sektorlovgeving eller faktiske problemstillingar som ikkje har vore fokusert uttrykkeleg under kurset.
2. Kunne innhente og systematisere rettsleg relevant materiale, og på grunnlag av dette identifisere problemstillingar og samanhengar og kunne føreta ein sjølvstendig analyse ut frå eit samansett rettskjeldebilde.
3. Kunne vurdere kritisk godleiken av element i den ulovfesta forvaltningsretten ut frå grunnleggjande verdiar som rettstryggleik.

Oppgavene synes godt egnet til å avdekke om studentene har ferdigheter knyttet til bruk av allmenne forvaltningsrettslige prinsipp (1) og i forhold til å innhente relevant materiale, identifisere problemstillinger og foreta analyser (2). Hovedvekten av oppgavene studentene har fått er praktikumoppgaver med problemstillinger som er velegnet til å avdekke slike ferdigheter. Arbeidsgruppeoppgavene har også en god og naturlig progresjon når det gjelder kompleksitet, og synes velegnet til å trene studentenes ferdigheter gradvis opp.

I motsetning til obligasjonsretten er alle praktikumoppgavene formulert som konkrete spørsmål. Ingen oppgaver har formen «drøft og ta stilling til de rettspørsmålene som oppgaven reiser». Dette er en form som stiller noe høyere krav til studentenes ferdigheter når det gjelder å identifisere problemstillinger enn oppgaver med konkrete spørsmål. På den annen side er spørsmålene stort sett så generelle i formen at studentene selv må identifisere de fleste rettslige spørsmålene oppgavene reiser, slik at forskjellen i praksis kanskje likevel ikke blir så stor.

En betydelig andel av oppgavene gjelder rettslige spørsmål utenfor miljøretten og helse- og sosialretten som er spesielt nevnt i kunnskapskravet, og er egnet til å innfri kravet om at studentene skal kunne bruke alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper også utenfor saksfelt som kurset har fokusert på jf (1). Dette gjelder både eksamensoppgavene og oppgavene gitt før eksamen. Tatt i betraktning at miljøretten – som er spesielt nevnt i kunnskapskravet – nesten ikke er tema er det kanskje likevel grunn til å spørre om dette er en riktig prioritering. For eksempel har problemstillinger med utspring i universitets- og høyskoleloven og plan- og bygningsloven fått adskillig større plass enn miljøretten. Her trekker muligens læringsmålets krav til kunnskap og krav til ferdigheter litt i hver sin retning.

Også den ekstra prosedyreoppgaven i 2021 var velegnet til å trene studentenes evne til å manøvrere utenfor saksfelt fokusert i kurset. Oppgaven forutsatte at studentene leste konkret angitt skriftlig materiale utenfor pensum og var dessuten høyaktuell. Det siste gjelder også oppgavene knyttet til smittevernloven og koronapandemien. Det er grunn til å tro at bruk av dagsaktuelle problemstillinger er særlig velegnet til å trene studentenes evne til å analysere og bruke det de ellers har lært på nye saksfelt.

Når det gjelder kravet om at studentene kritisk skal kunne vurdere element i den ulovfestede forvaltningsretten ut fra grunnleggende verdier som rettssikkerhet, er vi litt usikre på om praktikumoppgaver er mest hensiktsmessig. Muligens er mer teoretiske oppgaver her en mer velegnet form. Tatt i betraktning at teorioppgaver kun har vært gitt til én arbeidsgruppesamling og aldri har vært gitt til eksamen eller som obligatorisk kursoppgave er det også grunn til å spørre om studentene vil ha motivasjon til å øve seg på å skrive teoretiske tekster.

Samsvar mellom oppgavene og læringsmålet knyttet til **generell kompetanse**

Emnebeskrivelsen definerer læringsutbytte i form av **generell kompetanse** slik:

«Etter at kurset i Forvaltningsrett II er gjennomført, skal studentane som læringsutbytte ha styrkt sin **generelle kompetanse** til å:

1. Tileigne seg ny kunnskap om juridiske emne.

2. Systematisere og analysere eit komplekts rettsleg materiale, også med utspring i kjelder ein ikkje har kjennskap til eksistensen av frå før.
3. Formidle juridisk analyse, gje råd og ta standpunkt.
4. Presentere og argumentere for eigne vurderingar og konklusjonar, både skriftleg og munnleg.
5. Arbeide sjølvstendig og i grupper.»

Oppgavene som er gitt er samlet sett godt egnet til å trene opp og avdekke om studentene evner å tilegne seg ny kunnskap om juridiske emner og systematisere og analysere et komplekst rettslig materiale som også har utspring i kilder de ikke kjenner fra før, jf punkt 1 og 2. Oppgavene spenner over mange forvaltningsområder, inklusive saksfelt som vi oppfatter det ikke har vært særskilt fokusert på under kurset. Vi viser til det som er sagt over knyttet til ferdigheter. Det er også en god progresjon i arbeidsgruppeoppgavene som bør gi studentene gode kår når det gjelder å trene opp evnen til å systematisere og analysere stadig mer komplekse rettslige problemstillinger.

Oppgavene synes også godt egnet til å trene opp og prøve studentenes kompetanse i å formidle juridisk analyse, gi råd og ta standpunkt, jf punkt 3. Det bemerkes likevel at ingen av oppgavene konkret går ut på at studentene skal gi juridiske råd, som vel strengt talt er en annen sjanger enn praktikumoppgaver og prosedyre.

Når det gjelder kompetanse til å presentere og argumenter for egne vurderinger og konklusjoner skriftlig og muntlig, jf punkt 4, er både praktikumoppgavene og prosedyreoppgavene godt egnet. Praktikumoppgavene trener det skriftlige, og det påfølgende gruppearbeidet, og ikke minst prosedyreoppgavene, trener det muntlige.

Kompetanse til å arbeide både selvstendig og i grupper (5) bør også ha gode vilkår slik oppgavene er lagt opp, ved at studentene skriver og sender inn besvarelser før oppgavene blir drøftet i arbeidsgrupper. Utbyttet vil selvsagt avhenge av at gruppearbeidet ledes godt og at alle bidrar. Det siste ligger utenfor vårt mandat å vurdere, utover å konstatere at oppgavene gruppene har fått synes velegnet til formålet.

Vi tillater oss også å peke på at arbeidsgruppeoppgavene kanskje bør byttes ut oftere enn det som ser ut til å være tilfelle. Dette for å minke studentenes mulighet for å helt eller delvis å kopiere tidligere besvarelser. Bytte av oppgaver vil også gi mulighet for å innarbeide mer dagsaktuelle problemstillinger som kan engasjere studentene, slik den ekstra prosedyreoppgaven som ble gitt våren 2021 er et godt eksempel på.

4. AVSLUTTENDE SYNSPUNKTER BEGGE EMNER

Oppsummert er det vår vurdering at det samlet sett er god overstemmelse mellom læringsmålene og oppgavene som er gitt til eksamen og de studentaktive læringsaktivitetene i form av arbeidsgrupper/storgrupper og obligatoriske oppgaver.

Enkelte læringsmål knyttet til kunnskapskravet har større fokus i oppgavene enn andre, men likevel slik at de fleste læringsmålene er godt dekket. Vi har funnet noen få emner som ikke er dekket og som det kan være grunn til å se på. Vi viser her til det som fremgår under punkt 3.3.

Innen begge emner er det i alle hovedsak gitt praktikumoppgaver og prosedyreoppgaver. Vi reiser spørsmål om noen av ferdighetsmålene kan innfris enda bedre gjennom flere teorioppgaver.

Vi har ellers merket oss at kunnskapskravene er ulikt formulert i de to emnene. Det samme gjelder emnene vi gjennomgikk i fjor. Noen forskjeller er nødvendige følger av at emnene er ulike, mens andre fremstår mer ubegrunnet. Særlig gjelder dette ferdighets- og kompetansekravene som virker lite samordnet.

Avslutningsvis vil vi også denne gangen nevne at bortimot alle oppgaver innen de to emnene vi har undersøkt handler om Peder Ås, Marte Kirkerud og Lars Holm. Dette gir som nevnt sist et litt ekskluderende inntrykk, særlig når det er konsekvent over flere år.

Uppsala, 29. november 2022

Bergen, 29. november 2022

Torbjörn Andersson

Magni Elsheim

[Tilbake til sakslisten](#)

UNIVERSITETET I BERGEN

DET JURIDISKE FAKULTET

Notat til FU

Arkiv saksnr.

FU-sak 4/23

RETNINGSLINJER FOR STØTTE TIL SØKNADER OG FRIKJØP VED EKSTERNFINANSIERTE PROSJEKTER

Bakgrunn

Fakultetet bidrar på ulike måter til eksterntfinansierte forskningsprosjekter. I søknadsfasen kan dette omfatte godskriving av timer til søknadsutvikling, administrativ støtte, tildeling av vitenskapelig assistent og midler til konsulenttjenester, språkvask, m.m. I driftsfasen omfatter dette blant annet mulighet for frikjøp fra undervisning, tilleggsfinansiering i form av driftsmidler eller personalkostnader, administrativ støtte og driftsmidler til prosjektleder.

Fakultetets bidrag er ment å stimulere til søknadsaktivitet og til å gi gode betingelser for eksterntfinansierte prosjekter ved fakultetet. Det er et mål å ha en solid andel eksterntfinansiert aktivitet, noe som bidrar til fakultetet både økonomisk og faglig. UiB forventer at fakultetene får inntekter gjennom bidrags- og oppdragsaktivitet (BOA). I tider med mindre inntekter over grunnbevilgningen, vil eksterntfinansierte prosjekter være et område hvor det er mulig å få til økonomisk vekst.

Eksterntfinansierte prosjekter gir blant annet:

- Muligheter for større forskningsprosjekt som det ikke er mulig å få til gjennom forskningstiden som den enkelte selv disponerer.
- Økt nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid og kontakt med nærings- og samfunnsliv.
- Karriereutvikling for prosjektleder og prosjektmedlemmer, og utvikling av fagmiljø ved fakultetet.
- Rekrutteringsstillinger utover det fakultetet selv kan finansiere over grunnbevilgningen (som er med på å bygge opp kritisk masse i forskergruppene og i forskerutdanningen, og som gir rekrutteringsgrunnlag for faste vitenskapelige stillinger).
- Økonomisk gevinst i form av økte inntekter fra resultatbasert omfordeling, belønningsmidler for publikasjoner og doktorgradskandidater.
- Høyt aktivitetsnivå i form av bl.a. publikasjoner, seminarer og gjesteforskere.
- Økt synlighet for fakultetet nasjonalt og internasjonalt.

Det er nå ønskelig å gjennomgå fakultetets ulike retningslinjer og ordninger for støtte av prosjekter i søknads- og driftsfasen. Det legges til grunn at det er et behov for insentivordninger for å få et tilstrekkelig volum av eksterne prosjekter ved fakultetet. Målet med ordningene og retningslinjene som foreslås er å sikre en balanse mellom ressurser til prosjekter og til øvrig aktivitet ved fakultetet, og å fremme likebehandling av prosjekter og prosjektledere.

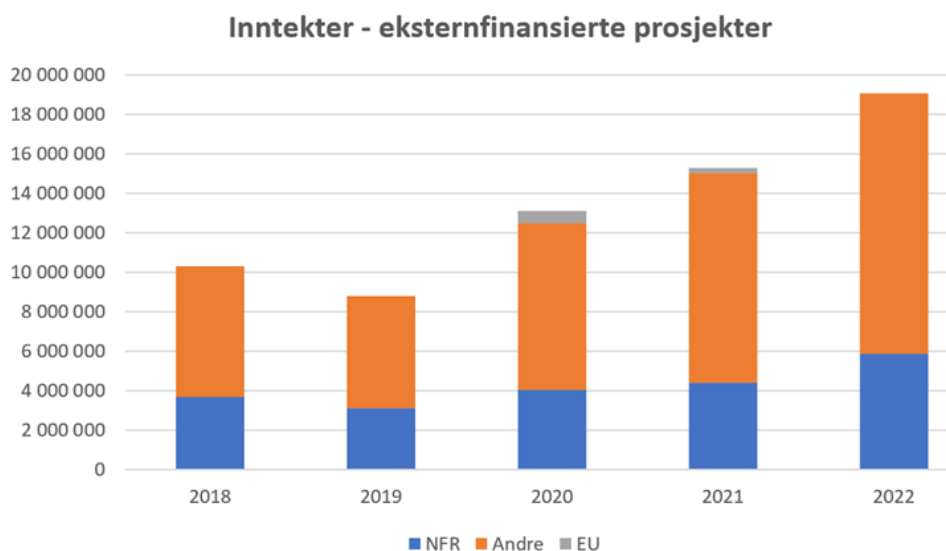
Forslagene sendes nå til Forskningsutvalget og Studieutvalget som gis anledning til å uttale seg før saken behandles av fakultetsstyret.

1. Prioritering av prosjekter

Dagens situasjon

Det legges ned store ressurser i søknadsarbeidet fra fakultetets forskere, som følges tett opp av forskningsadministrasjonen i både søknads- og driftsfasen av prosjekter. Fakultetet har hatt et mål om å øke omfanget av eksterntfinansierte forskningsprosjekter og sender årlig flere søknader til Norges forskningsråd. Andre finansieringskilder som det søkes om midler fra, er blant andre Finansmarkedsfondet, NordForsk, Akademiaavtalen og EUs rammeprogram for forskning. I tillegg har fakultetet samarbeidsavtaler om større forskningsprosjekt med offentlige etater og Trond Mohn stiftelse, som utgjør en betydelig andel av den eksterntfinansierte porteføljen. Utover dette deltar fakultetet ofte som partner i en rekke prosjektsøknader koordinert av andre enheter på UiB og eksterne samarbeidspartnere. Det sendes også en rekke søknader om mindre beløp til småprosjekter, tilleggsprosjekter og pilotprosjekter, hvorav den viktigste finansieringskilden for fakultetet er Meltzerfondet.

Fakultetets prosjektportefølje var i 2022 på 27 forskningsprosjekt, inkludert tre prosjekter som først har oppstart i år. 14 av disse koordineres av fakultetet. Flesteparten av prosjektene er finansiert av Norges forskningsråd, men størsteparten av inntektene kommer fra andre finansieringskilder som Skatteetaten, Trond Mohn stiftelse og Politidirektoratet (se kategorien "Andre" i tabellen under). Sammenlignet med de siste årene, er porteføljen relativt høy. Inntektene fra eksterntfinansierte prosjekter var i 2022 på ca NOK 19 millioner, som er en betydelig økning sammenlignet med de siste årene.

Det forventes at inntektene vil øke videre i årene som kommer, og at andelen av inntektene som kommer fra Forskningsrådet (NFR) vil utgjøre en høyere andel i 2023 og 2024. Dette er på grunn av tre prosjekter og nettverksmidler til fem forskergrupper som fakultetet har blitt tildelt i 2022, men som vil

ha oppstart i løpet av 2023. Nettverksmidlene vil på sikt skape mer søknadsaktivitet, siden disse midlene er forutsatt brukt til fremme søknader om eksternfinansiering i løpet av prosjektperioden.

I tillegg til de direkte inntektene fra prosjektene får fakultetet også belønningsmidler for prosjekter som får tilslag. Disse midlene er en del av såkalt «lukket ramme», dvs. at uttellingen er beregnet ut fra institusjonens del av det samlede resultatet i sektoren på indikatoren. Dersom alle institusjonene har den same prosentvise endringen i resultatene fra et år til det neste, ville det ikke bli endret uttelling for noen. Uttellingen kommer på budsjettet to år etter aktiviteten, og i henhold til UiBs økonomimodell får fakultetet 75 % av inntektene som genereres, mens sentralnivået beholder 25 %. For 2023 vil fakultetet få 1,1 millioner i form av belønningsmidler for BOA-inntektene.

Vurdering

Forskere ved fakultetet skal ha stor frihet til å forfølge egne forskningsinteresser, og det er positivt at ansatte søker ekstern finansiering. Det er ønskelig å fortsette arbeidet med å øke fakultetets portefølje av eksternfinansierte prosjekter. Deltakelse i små og store prosjekter gir verdi både for den enkelte forsker, fagmiljøet og for fakultetet. Prosjektutvikling av og med fakultetets ansatte gir også gode forutsetninger for å kunne tilby forskningsbasert undervisning.

Erfaring viser at det ikke nødvendigvis er noen automatikk i at økt søknadsvolum gir økt tilslag. Vi ser også at noen prosjekttypen er svært krevende å søke på eller å drifte, der fakultetet ikke har kapasitet til å bygge opp søknadskompetanse eller er i en posisjon til å koordinere prosjektet på en god måte.

For den kommende perioden er det derfor ikke nødvendigvis et mål i seg selv med en vekst i antallet søknader, men derimot at fakultetet skal sende flere søknader av høy kvalitet og til utlysninger som er godt egnet med tanke på å oppnå fakultetets faglige og strategiske målsetninger. Gitt ressursituasjonen ved fakultetet og forventede økonomiske rammer i årene som kommer, er det også viktig å satse på prosjekter som bidrar i form av rekrutteringsstillinger.

Anbefaling

Fakultetet bør prioritere noe sterkere mellom prosjekter når det gjelder støtte til søknads- og driftsfase. Det bør utformes retningslinjer med kriterier for prioritering (se utkast til retningslinjer i vedlegg 1). Det foreslås at vedtaksmyndigheten for retningslinjer legges til Forskningsutvalget.

2. Støtte i søknadsfasen

Frikjøp til søknadsskriving

Dagens ordning

Søknadsskriving anses i hovedsak som en aktivitet som skal foregå innenfor forskningstiden til den enkelte forsker, men det er åpnet for en viss kompensasjon i form av godskriving av timer i undervisningsregnskapet. Gjeldende ordning (jf. styrevedtak sak 23/2015) er at godskriving gis etter følgende retningslinjer:

- *Frikjøp fra undervisning tilsvarende inntil 45 timer for prosjektledere for søknader til Norges forskningsråd og andre eksterne finansieringskilder som Trond Mohn stiftelse, NordForsk m.m.*
- *Frikjøp fra undervisning tilsvarende inntil 200 timer for prosjektleder i EU-søknader som koordineres av fakultetet, og inntil 100 timer for deltakere i EU-søknader der fakultetet er partner^[1].*
- *For andre vesentlige bidrag (som f.eks. bidrag i samarbeidsprosjekter som ikke fakultetet koordinerer) kan det innvilges frikjøp fra undervisning etter særskilt avtale med dekanatet.*

Det kreves forhåndsgodkjenning av søknaden for at frikjøp skal gis etter retningslinjene ovenfor. Praksis er at timene blir gitt som fratrekk i undervisningsregnskapet for søkere om eksterne midler i det året som søknaden sendes. Det gis ikke mergodskrivning av frikjøp for søknader som resulterer i eksterne midler.

Det er eksempler på at frikjøp har blitt gitt også til ansatte som ikke er prosjektledere, men som er partner i søknader koordinert av andre. Det er også eksempler på at frikjøpet har blitt overført fra prosjektleder til andre som bidrar i søknadsprosessen (eks. postdoktorer).

Vurdering

Ordningen for frikjøp har ikke tatt sikte på å dekke reelt medgått tid til søknadsarbeid. Søknadsarbeid ansees som vitenskapelig arbeid, og vil som regel kunne ut i publikasjoner, utvidet faglig nettverk og kompetanseutvikling – også i de tilfeller der søknaden ikke når opp. Den administrative byrden med søknadsarbeid er imidlertid ansett som å være så stor at fakultetet har funnet det nødvendig å gi frikjøp som insentiv for å få opp søknadsvolumet ved vårt fakultet. Tilsvarende ordninger er ikke gitt verken i Oslo eller Tromsø.

Tilbakemeldingen fra forskere som har søkt eksterne midler er at ordningen for frikjøp i forbindelse med søknadsskriving er verdifull. Timene med frikjøp gir en liten kompensasjon til ansatte som bruker av sin tid på å søke om eksterne midler og senker terskelen for å søke. Ordningen signaliserer også at søknadsaktivitet er verdsatt av fakultetet, og gir handlingsrom for å bruke nødvendig tid på skriveprosessen.

Det er derimot usikkert om det å oppjustere timeantallet vil gi flere eller bedre søknader. Timesatsen må også holdes opp mot behovet for å ha nok personell til undervisning. Videre var en forutsetning for timesatsen for EU-søknader at fakultetet disponerte 2 millioner kroner utenfor rammen i form av strategiske midler i 2018 og 2019, som er midler som nå er falt bort. Ordningen ble ansett som generøs da den ble gitt og begrunnet i at fakultetet ønsket å bygge opp erfaring med en ny søknadstype.

Anbefaling

Det anbefales at ordningen med frikjøp for søknadsaktivitet videreføres, men med justeringer i form av noe lavere timeantall og tydeligere retningslinjer for hvilke søknadstyper som omfattes (se utkast til retningslinjer i vedlegg 2). Det foreslås at retningslinjene blir gjennomført ved dekanvedtak.

Administrativ støtte

Dagens praksis

Praksis ved fakultetet er at ansatte som ønsker å søke om eksterntfinansierte prosjekter tildeles en forskningsrådgiver som bistår i søknadsprosessen. Hvor omfattende støtte som gis avhenger av behov og kapasitet, men kan inkludere utforming og kommentering av prosjektbeskrivelses, justering av søknad mot krav og kriterier i utlysningen, oppsett av budsjett, hjelp med utfylling av CV og søknadsvedlegg, administrering i søknadsportalen, koordinering av søknadsgruppe og dialog med samarbeidspartnere. I større prosjektsøknader er det vanlig praksis at forskningsrådgiver også er med å skrive selve prosjektbeskrivelsen sammen med forskerne.

Vurdering

Ordningen med tett oppfølging fra forskningsrådgiver fungerer godt. Sammenlignet med andre fakulteter får fakultetets forskere god støtte fra forskningsrådgiverne. Erfaring tilsier at støtten fra forskningsadministrasjonen avlaster prosjektledere, og samtidig gir høyere sannsynlighet for tilslag på

søknaden. Samtidig vil det ved høy søknadsaktivitet bli stort press på forskningsadministrasjonen, som også har andre oppgaver som eventuelt må nedprioriteres. Det kan derfor være fornuftig med en sterkere prioritering av hvilket omfang av støtte som skal gis og til hvilke søknader.

Anbefaling

Det anbefales å fortsette dagens ordning med å tilby god administrativ støtte, men med en sterkere prioritering mellom ulike søknader (jf. vedlegg 1). Unge forskere og førstegangssøkere vil få særlig oppfølging.

Vitenskapelig assistent

Dagens praksis

Det er mulig å be om vitenskapelig assistent for hjelp og avlastning i søknadsfasen, men ordningen har vært lite kjent og brukt.

Vurdering

Vitenskapelige assistenter koster lite per timeverk, og gir studenter relevant praksis og økt forståelse for forskning. Assistenter kan utføre enkle oppgaver i forbindelse med søknader, som for eksempel referanseliste, korrekturlesing og litteraturgjennomgang. Det er likevel begrensninger i hvor godt egnet vitenskapelige assistenter er for å avlaste søkere, ettersom de ikke har den nødvendige kompetansen på forskningssjangeren, forskningsmetode og krav til prosjektbeskrivelser, og det er også arbeidskrevende for forskerne å koordinere og følge opp deres arbeid. Derimot kan assistentene gi viktig støtte for forskerne på andre oppgaver i forbindelse med forskning og undervisning som forskerne har parallelt med søknadsarbeidet. Det er derfor mulig å i større grad ta i bruk vitenskapelige assistenter for å støtte og avlaste prosjektsøkere. Det er rom innenfor FU sitt budsjett for å tildele vitenskapelige assistenter til prosjektsøknader.

Anbefaling

Det anbefales å innføre en ordning der søknader til EU, Norges forskningsråd eller tilsvarende finansieringskilder hvor fakultetet er koordinator eller sentral partner tildeles 20 timer med vitenskapelig assistent. Timene med kan benyttes fra søknadsprosessen starter og inntil søknaden er innsendt. Forskningsdekan kan etter forespørsel innvilge ekstra timer for søknader hvor det er behov for ytterligere støtte.

Økonomisk støtte

Dagens praksis

Det er mulig å søke forskningsdekanen om støtte til korrekturlesing/språkvask, konsulenttjenester, workshop for søknadsutvikling, m.m. Utover små driftsmidler har ikke fakultetet de siste årene satt av øremerkede midler til prosjektutvikling, og slik støtte har derfor de siste årene vært tildelt som ad-hoc bevilgninger fra fakultetets grunnbevilgning. Det har tidligere vært satt av øremerkede midler under posten «BOA-strategiske tiltak JUSS».

Fra UiB sentralt har det tidligere blitt gitt prosjektetableringsstøtte (PES) for søknader til EU-utlysninger gjennom Forskningsrådets insentivordning, og det har vært mulig å søke SPIRE (UiBs internasjonaliseringsprogram) for etableringsstøtte for prosjekter til andre finansieringskilder. Det er varslet endringer i disse ordningene fra 2023, og det er sannsynlig at sentrale midler til prosjektetablering reduseres.

Vurdering

Det er behov for å kunne tildele midler til arbeid med prosjektutvikling, særlig etter reduksjon i tilgjengelige midler fra UiB sentralt. Slike midler kan ha stor verdi for kvaliteten på søknaden og øke sannsynligheten for tilslag. Samtidig er det vanskelig å sette veiledende satser fordi behovene blant søkermassen er veldig varierende, og fordi behovet også avhenger av forskningsadministrasjonens kapasitet til å følge opp søkerne.

En årlig budsjettpost på kr 150 000 til å støtte søknadsutvikling, som forskningsdekanen gis fullmakt til å disponere, vil kunne være et viktig virkemiddel for å utvikle søknader av høy kvalitet. Søknader om støtte fra denne posten bør kunne innvilges etter søknad til forskningsdekan.

Anbefaling

Det anbefales at fakultetsstyret avsetter en årlig budsjettpost på kr 150 000 til å støtte søknadsutvikling som forskningsdekanen gis fullmakt til å disponere. Søknader om prosjekter hvor UiB er koordinator eller er sentral partner kan innvilges inntil kr 30 000 i støtte fra denne budsjettposten. Ved vurdering av søknad kan prioriteringskriteriene (jf. vedlegg 1) benyttes.

Det bør settes som forutsetning for støtte at man først har undersøkt andre aktuelle finansieringskilder (f.eks. Meltzerfondet og øvrige fond og legat, CMI/UiB samarbeidsmidler, SPIRE, små driftsmidler og andre eksternfinansierte såkornsmidler). Tildelte midler fra disse finansieringskildene skal benyttes før fakultetets søknadsmidler tas i bruk. Ubrukte midler bør tilbakeføres til fakultetet.

Prosjektdrift

Frikjøp i forskningsprosjekter

Dagens praksis

Gjeldende ordning (jf. Dekanbeslutning 19.05.2020) er at frikjøp kan innvilges etter følgende retningslinjer:

- *Fast ansatte som søker eksternfinansierte prosjekter kan få frikjøp for inntil 50 % av undervisningstiden i prosjektet. Omfang av frikjøp avgjøres av forskningsdekanen i samråd med undervisningsdekanen.*
- *Ansatte med frikjøp for 50 % av undervisningstiden kan ikke ta ut overskudd i undervisningsregnskapet så lenge de er eksternfinansiert. Ansatte med mindre enn 50 % frikjøp kan ta ut inntil 30 timer av overskuddet per semester.*
- *Ansatte som har frikjøp med 30-50 % av undervisningstiden og som samtidig er leder for eksternfinansierte prosjekter opptjener ikke rett til forskningstermin. Ansatte som har frikjøp mindre enn 30 % kan ha mulighet til å opptjene forskningstermin.*

Det er svært vanlig at det legges inn frikjøp fra undervisning for prosjektleder i eksternfinansierte prosjekter. Graden av frikjøp påvirkes blant annet av type finansieringskilde, prosjektet størrelse og kompleksitet, samt prosjektleders egne faglige leveranser i prosjektet.

Det er ikke uvanlig at det også legges inn frikjøp fra undervisning for andre deltakere i forskningsprosjekter enn prosjektleder. Dette gjelder både prosjekter som koordineres fra andre institusjoner der forskere ved fakultetet er partner, og søknader der fakultetet er koordinator og flere av fakultetets forskere er tilknyttet prosjektet. Graden av frikjøp er normalt noe lavere for ordinære deltakere enn for prosjektledere.

Fakultetet har nylig fått innvilget tre nye forskningsprosjekter fra Forskningsrådet, som vil påvirke omfanget av frikjøp i de nærmeste årene.

Vurdering

Forskere ved fakultetet har 46 % av arbeidstiden dedikert til forskning. Det er naturlig at prosjektledere og -deltakere benytter deler av denne forskningstiden i prosjekter, ettersom deltakelse i prosjekter ofte bidrar positivt til forskerne i form av blant annet publiseringsresultater og forskningsnettverk.

Tatt i betraktning fakultetets begrensede ressurser til undervisning, er det behov for å være restriktiv med bruken av frikjøp fra undervisning. Det er ønskelig med en tett kobling mellom forskning og undervisning også ved at studentene møter aktive forskere, noe som taler for å beholde en forholdsvis høy undervisningskomponent også for forskere som deltar i prosjekter.

På den annen side er det å få mer tid til forskning for mange også en viktig motivasjon for å søke eksterntfinansierte prosjekter. Frikjøp er derfor et sentralt verktøy for å stimulere til eksterntfinansiert aktivitet og for å holde kvalitet i prosjektene. Frikjøp kan gi fakultet merverdi i form av prosjekter og aktiviteter som bygger fagmiljø, ekstra rekrutteringsstillinger, økt synlighet for fakultetet, utvikling av undervisningsporteføljen eller inntekter i form av belønningsmidler.

Det å lede (og delta i) eksterntfinansierte prosjekter er også ressurskrevende. Det er rimelig å kompensere for ekstraarbeid med administrasjon, veiledning og ledelse – aktiviteter som uten frikjøp ville medført en de facto reduksjon i forskningstiden. Dette kan både gjelde prosjektleder og prosjektmedlemmer, ettersom noen forskningsprosjekter (eks. EU-prosjekter og sentersøknader) er av en slik størrelse at arbeidspakkeledere eller nestledere har tilsvarende ansvar som prosjektledelse i mindre prosjekter.

Noen typer prosjekter kan eksplisitt eller implisitt kreve særlig høy andel frikjøp til forskningsaktiviteter (eksempelvis EU-prosjekter eller forskningssentre). Enkelte forskere vil allerede ha bundet opp hele eller deler av sin forskningstid i eksisterende prosjekter og kan derfor ikke bruke denne i nye prosjekter. Og i noen tilfeller er prosjektet strategisk viktig for fakultetet, mens forskeren som skal delta ikke nødvendigvis har like stor interesse av å investere i prosjektet med sin forskningstid.

Det er viktig med forutsigbarhet og likebehandling i spørsmålet om frikjøp. Dette gjelder både for fakultetet som skal planlegge undervisning, og for ansatte som skal søke om prosjekter. Selv om innvilget grad av frikjøp til en viss grad har fulgt den ansattes rolle i prosjektet og hvilket behov for frikjøp prosjektet utløser, er det likevel slik at praksis angående frikjøp har vært varierende. Det er derfor ønskelig med tydeligere retningslinjer, men som samtidig gir fleksibilitet og muligheten til å tilpasse behov i ulike prosjekter.

I nåværende retningslinjer er det lagt inn en begrensning der ansatte som har et høyt frikjøp ikke opptjener rett til forskningstermin. Bakgrunnen for dette er UiB sentrale retningslinjer for opptjening av forskningsterminer, hvor utgangspunktet er at den ansatte «har hatt normale forsknings-, undervisnings- og administrative plikter i opptjeningsperioden» (punkt 2.2.).^[2] Retningslinjene gjør unntak for dette for ansatte som «har ledet større forskningsprosjekter», men ikke for andre. Bestemmelsen er formentlig ment å verne om universitetets begrensede undervisningsressurser og hindre en utvikling hvor enkelte vitenskapelige ansatte som følge av frikjøp blir nærmest rene forskere, jf. målsettingen om forskningsbasert undervisning for studentene og idealet om professorer som både forsker og underviser. Samtidig er det uheldig at ansatte som er dyktig på å hente inn eksternt finansiering på sett og vis straffes med lengre opptjeningstid for forskningsterminer. For ansatte som leder langvarige prosjekter, kan resultatet i verste fall bli mindre, ikke mer, forskningstid. Faren for at enkelte ansatte helt slutter å bidra til undervisningen av studentene våre kan håndteres gjennom en regel som setter et øvre tak på hvor stort fritak fra undervisningsplikten det er mulig å få. Bestemmelsen som avskjærer opptjening av forskningstid i perioder med eksterntfinansierte frikjøp fra undervisningsplikten foreslås derfor fjernet.

Anbefaling

Det anbefales å videreføre muligheten til frikjøp i eksterntfinansierte prosjekter, men med nye retningslinjer for når frikjøp kan innvilges og i hvilket omfang (se utkast til retningslinjer i vedlegg 2). Det foreslås at retningslinjene implementeres som et dekanvedtak.

Administrativ støtte i forskningsprosjekter

Dagens praksis

Prosjekter under oppstart og igangværende prosjekter følges i dag opp av forskningsrådgivere ved fakultetet. Normalt tildeles hvert prosjekt en forskningsrådgiver som fungerer som kontaktpunkt og administrativt ansvarlig for prosjektet. I ordinære forskerprosjekter forutsetter finansierer at utgifter til prosjektadministrasjon dekkes av institusjonen. Fakultetets forskningsrådgivere kan dermed ikke finansieres av eksterne midler. Budsjettposten «vitenskapelig assistent» benyttes derimot til å få eksternt finansiering av noe administrativ støtte. I større søknader om etablering av forskningssentre e.l. er det anledning til å budsjettere med utgifter til ren administrasjon, og dette er innarbeidet som praksis ved vårt fakultet.

Vurdering

Det er stor variasjon i hvilket behov for administrativ støtte ulike eksterntfinansierte prosjekter har. Hovedinntrykket er at behovet er økende, blant annet fordi det stilles mer omfattende krav til løpende administrasjon og rapportering i prosjektene enn tidligere. Eksempler på administrative oppgaver er inngåelse av kontrakter og samarbeidsavtaler, utforming av datahåndteringsplan, kommunikasjonsplan, utviklingsplaner for rekrutteringsstillinger, ivaretagelse av krav til åpen tilgang til forskningsdata og publikasjoner, ivaretagelse av forskningsetikk og personvern, økonomistyring, fremdriftsrapportering, og avvikshåndtering. I tillegg er det en rekke administrative oppgaver knyttet til avvikling av arrangementer og kommunikasjon. Erfaringen er at prosjektleder har behov for avlastning og har stor nytte av støtten de får fra forskningsrådgivere med kompetanse på prosjektadministrasjon.

Med flere større prosjekter under oppstart, og ambisjoner om vekst i eksterntfinansiering i årene som kommer, er det ikke realistisk at forskningsadministrasjonen med dagens ressursituasjon kan følge opp enkeltprosjekter like tett som praksis har vært til nå. Dette vil i så fall gå utover muligheten til å tilby støtte i søknadsfasen og øvrige oppgaver som ligger til forskningsadministrasjonen.

Fakultetet bør fortsatt kunne tilby grunnleggende administrativ støtte til forskningsprosjekter i form av bistand med prosjektoppstart, kontrakter, prosjektrevidering, organisering og rapportering. Eksterntfinansierte prosjekter bør videre kunne benytte administrative tjenester knyttet til eksempelvis bestillinger, økonomi, kommunikasjon og HR på lik linje med andre. Behov for administrativ støtte utover et slikt grunnivå bør imidlertid som hovedregel dekkes av prosjektets budsjett. Dette gjelder for eksempel der det er planlagt utstrakt samarbeid med eksterne forskere og institusjoner, krevende datainnsamling, mange eller store arrangementer eller formidlingstiltak.

Forskningsadministrasjonen påser i dag at det blir tatt høyde for behov for administrativ støtte utover grunnivået ved bistand i søknadsfasen. Dersom et prosjekt får tilslag med mindre enn omsøkt beløp, må det tas høyde for behovet for administrativ støtte i den etterfølgende revisjonen av prosjektet.

Anbefaling

Det anbefales at forskningsadministrasjonen styrkes for å kunne fortsette å tilby god administrativ støtte til prosjektdrift. Det anbefales også å innføre et prinsipp om at prosjekter må budsjettere med midler til vitenskapelig assistent, administrativt pliktarbeid i rekrutteringsstillinger og/eller administrativ koordinator i den utstrekning det er nødvendig.

Egenandel i forskningsprosjekter

Dagens praksis

Det er stor variasjon når det gjelder omfanget av fakultetets egenandeler i forskningsprosjekter. I prosjekter med finansiering fra Forskningsrådet, vil det normale være at egenandelen utgjør drøyt 25 % av totalbudsjettet. I praksis vil egenandelen alltid bestå av de fast ansattes bidrag av egen forskningstid i prosjektet, samt differansen mellom Forskningsrådets satser og reelle lønnskostnader for ansatte som er finansiert av prosjektet. I tillegg vil egenandelen i disse prosjektene ofte bestå av en rekrutteringsstilling. I større satsinger, som for eksempel skatterettsprosjektet med finansiering fra Skatteetaten og politi- og påtalerettsprosjektet med midler fra Trond Mohn stiftelse, er det snakk om større egenandeler.

I noen av utlysingene vil det være krav om egenandel opp mot 50 % av totalbudsjettet, mens det for eksempel i søknader til Forskningsrådet ("forskerprosjekt") ikke er krav om egenandel. Fakultetet har altså likevel valgt å legge inn en rekrutteringsstilling som egenandel i de fleste av disse søknadstypene.

Alle egenandeler i form av rekrutteringsstillinger godkjennes av fakultetsledelsen etter en totalvurdering.

Anbefaling

Fakultetet bør videreføre praksis med egenandel i de tilfeller der det har strategisk verdi for fakultetet. Fakultetet bør ved spørsmål om egenandeler prioritere prosjekter som er i samsvar med kriteriene for prioritering (se utkast til retningslinjer i vedlegg 1).

Ekstra økonomisk støtte til forskningsprosjekter

Dagens praksis

Erfarung viser at det sjelden forekommer at eksternfinansierte prosjekter ikke kan gjennomføres innenfor budsjettet. Men ettersom prosjektbudsjett settes opp i forkant av at aktiviteten skal finne sted, i mange tilfeller flere år i forkant, er det naturlig at det i enkelte prosjekter vil dukke opp utgifter som ikke er planlagt eller som er større enn det som det er budsjettet for. Videre er prosjekter dynamiske, og det kan komme ønske om å legge til aktiviteter som man ikke opprinnelig hadde planlagt – for eksempel arrangementer eller datainnsamling.

De fleste finansieringskilder åpner ikke for utvidelse av den tildelte økonomiske rammen. Det vil si at prosjekter ikke kan få ekstern finansiering for slike uforutsette utgifter eller økte kostnader. Fakultetet har i dag som praksis at økte lønnskostnader som følge av prisvekst eller ansettelse av særlig kvalifisert personell dekkes i sin helhet. For andre typer utgifter har det blitt foretatt individuelle vurderinger. Det finnes en rekke tilgjengelige fond som er tilgjengelig for søknader om å få dekket kostnader til arrangementer og andre aktiviteter som overstiger prosjektbudsjettet.

Vurdering

Fakultetet har begrenset med midler som forskere kan søke om til eksempelvis reiser, seminarer og gjesteforskere gjennom små driftsmidler. Det omsøkte totalbeløpet hvert år ligger jevnt over langt høyere enn det fakultetet har mulighet til å innvilge. Det er ønskelig å avklare om aktiviteter knyttet til eksternfinansierte prosjekter skal kunne søkes om på lik linje som aktiviteter som ikke er en del av prosjekter. I gjeldende retningslinjer for små driftsmidler kan også de eksternfinansierte prosjektene søke om midler "der ekstern finansiering ikke strekker til".

Det som taler for å holde denne muligheten åpen er at prosjektaktivitetene kan ha stor verdi både for enkeltforskere og fagmiljø. I tillegg kan det oppleves som urettferdig å begrense muligheten til å søke

små driftsmidler dersom man har lyktes med å oppnå ekstern finansiering, som er ønskelig sett fra fakultetets side. Ett ekstra moment her er også at det kan være vanskelig å skille mellom hva som er prosjektaktiviteter og hva som er aktiviteter i regi av en forsker som også er prosjektleder.

Det er altså gode argumenter for å holde åpen muligheten for prosjekter til å skaffe noe tilleggsfinansiering fra små driftsmidler. Det er på den annen side også gode argumenter som taler mot å prioritere slike søknader foran fagmiljøer som ikke har eksterne midler. For å kunne opprettholde et godt og bredt forskningsbasert undervisningstilbud er det viktig å stimulere forskere og forskergrupper uten eksterne midler til aktivitet.

De små driftsmidlene er det viktigste verktøyet til å sikre et handlingsrom for aktivitet i hele bredden av virksomheten til fakultetet. Tilleggsfinansiering av eksterne prosjekter fra små driftsmidler kan gi en opphoping av ressurser til fagmiljø som allerede har fått tildelt ekstra ressurser gjennom ekstern finansiering. Dette vil kunne gå på bekostning av fagmiljø som har vanskeligere for å hente inn eksterne midler og der det er ønskelig å stimulere til aktivitet. I eksterne prosjekter er det vanligvis betydelig handlingsrom for omdisponering av midler. Søknader om aktivitet knyttet til prosjekter som allerede har ekstern finansiering vil dessuten ofte ha lettere for å nå opp i konkurranse om finansiering fra andre kilder enn små driftsmidler.

Totalt sett vurderes det som mest tjenlig for fakultetet at prosjektledere for eksternfinansierte prosjekter kan søke om små driftsmidler, men at gode søknader fra fagmiljøer uten eksterne midler ved ressursknapphet gis prioritet foran slike søknader.

Anbefaling

Det anbefales at Forskningsutvalget endrer retningslinjene for tildeling av små driftsmidler slik at fagmiljøer uten ekstern finansiering får prioritet foran søkere med slik finansiering (jf. FU-sak 5/23).

Forslag til vedtak:

1. *Forskningsutvalget slutter seg til forslagene til retningslinjer for støtte ved søknader og frikjøp i eksternfinansierte prosjekter.*

Ragna Aarli

leder FU

Daniel Nygård

Forskningsrådgiver

Vedlegg:

- Utkast til retningslinjer for støtte ved søknader om eksternfinansierte prosjekter
- Utkast til retningslinjer for frikjøp i eksternfinansierte prosjekter

^[1] Ordningen var ment som en tidsbegrenset ordning for å stimulere fakultetets forskere til å søke EU-midler, og var et resultat av ekstra tildeling av sentrale midler fra UiB.

^[2] <https://regler.app.uib.no/regler/Del-3-Personal-og-HMS/3.1-Personalforvaltning/3.1.3-Regler-og-retningslinjer-for-vitenskapelige-stillinger/Retningslinjer-for-tildeling-av-forskningstermin-og-saerlig-tidsordning-for-FoU-tiltak/>

Vedlegg 1: Utkast til retningslinjer for støtte ved søknader om eksternfinansierte prosjekter

Forskere som planlegger å sende inn søknad om ekstern finansiering skal orientere forskningsdekanen om dette så tidlig som mulig.

Forskningsdekanen godkjenner innsending av søknader fra fakultetet og der fakultetet er partner, og prioriterer mellom søknader når det gjelder støtte til søknads- og driftsfase. Ved spørsmål om bidrag i form av egenandel fra fakultetet eller frikjøp fra undervisningsplikt som overstiger 20 % av undervisningsplikten til noen av fakultetets ansatte avgjøres dette av dekanen.

Fakultetet vil særlig prioritere følgende prosjekter:

- Prosjekter der fakultetet er koordinator
- Prosjekter med høy budsjettandel og /eller rekrutteringsstillinger til fakultetet
- Prosjekter som ledes av eller støtter opp om unge forskere på fakultetet
- Prosjekter i samsvar med fakultetets strategiske mål og faglige profil
- Prosjekter som utvikler internasjonalt ledende forskningsmiljøer eller ivaretar faglig bredde
- Prosjekter med sterk kopling til fakultetets master- og doktorgradsutdanning

Fakultetet vil særlig prioritere følgende utlysninger:

- EUs rammeprogram – European Research Council Grant (ERC Grant)
- Norges forskningsråd – Forskerprosjekt og Kompetanse- og samarbeidsprosjekt

Det vil også legges vekt på fakultetets kapasitet til å delta i prosjektet og på sannsynlighet for tilslag, herunder kvalitet og modenhet av prosjektidé, relevans av utlysningen, prosjektgruppens sammensetning og konkurransesituasjonen.

For søknader som legger opp til frikjøp fra undervisningsplikter for fakultetets ansatte vil det bli lagt vekt på fakultetets mulighet til å få dekket inn undervisningsbehovet som vil kunne oppstå.

Vedlegg 2 – Utkast til retningslinjer for frikjøp i eksternfinansierte prosjekter

Arbeid med søknader om og arbeid i eksternfinansierte prosjekter anses som vitenskapelig arbeid, og fakultetets ansatte må i hovedsak beregne å gjøre mesteparten av arbeidet som en del av sin forskningstid.

Frikjøp for arbeid med prosjektsøknader

For å kompensere noe for arbeidsmengden som kreves for større prosjektsøknader kan det innvilges godskriving av timer i undervisningsregnskapet for innsendte søknader etter satsene under.

Timene gis per søknad, ikke per bidragsyter. Prosjektleder kan fordele timene på ulike personer dersom det er flere som har medvirket i søknadsarbeidet.

Frikjøp fra undervisning innvilges av forskningsdekan, i samråd med undervisningsdekan, etter følgende satser:

- Inntil 100 timer for større EU-søknader som koordineres av fakultetet (eks. ERC og RIA^[1]).
- Inntil 30 timer for mindre EU-søknader som koordineres av fakultetet og EU-søknader der fakultetet er en sentral partner.
- Inntil 30 timer for søknader om forskerprosjekter og kompetanse- og samarbeidsprosjekter til Norges forskningsråd som koordineres fra fakultetet.
- For andre typer søknader om prosjekter av tilsvarende omfang som nevnt over kan det innvilges frikjøp fra undervisning etter særskilt vurdering.

Særlige forhold:

- For førstegangssøkere til hhv. EU og Forskningsrådet økes satsen med 50 %.
- For søknader som sendes på nytt (re-submissions) reduseres satsen med 50 %.
- For forskere som har forskningstermin i søknadsperioden innvilges ikke frikjøp.

Det er en forutsetning for å få innvilget godskriving av timer at forskningsdekan har forhåndsgodkjent arbeidet med prosjektsøknaden.

Frikjøp for arbeid i prosjekter

Fast ansatte gis anledning til å søke om frikjøp fra undervisning i perioden prosjektet varer. Frikjøp skal klareres med forskningsdekanen før innsending av søknad. Frikjøp fra undervisning skal som hovedregel finansieres av prosjektet, og ved vurdering skal det vektlegges hvordan prosjektet bidrar til fakultetets virksomhet som helhet og i hvilken grad prosjektdeltakelse medfører lederoppgaver og/eller administrative oppgaver.

Følgende retningsgivende satser gjelder:

- Fast ansatte kan få frikjøp for inntil 100 timer per år for arbeid i ett prosjekt. Omfang av frikjøp avgjøres av forskningsdekanen i samråd med undervisningsdekanen.
- Fast ansatte som har lederoppgaver i eksternfinansierte prosjekter kan få frikjøp for inntil 250 timer per år i ett prosjekt. Omfang av frikjøp avgjøres av forskningsdekanen i samråd med undervisningsdekanen.
- Der hvor helt særskilte grunner tilsier det kan frikjøp utover 250 timer innvilges av dekanen.
- Totalt omfang av frikjøp for ansatte som deltar i flere eksternfinansierte prosjekter skal som hovedregel ikke overstige 400 timer. Unntak fra dette må godkjennes særskilt av dekanen. I vurderingen av om det skal innvilges unntak vil det bli lagt vekt på hvor lenge det totale frikjøpet vil overstige taket på 400 timer.

For ansatte som får innvilget frikjøp gjelder følgende betingelser:

- Ansatte med frikjøp over 400 timer kan ikke ta ut overskudd i undervisningsregnskapet. Ansatte med mindre enn 400 timer frikjøp kan ta ut inntil 30 timer av overskuddet per semester.
- Dersom prosjektet forlenges utover opprinnelig prosjektperiode faller frikjøp fra undervisning bort i perioden med forlengelse, med mindre annet er avtalt. Dersom forlengelsen av prosjektet skyldes lovbestemte permisjoner med lønn forlenges også frikjøpet for den ansatte det gjelder.

^[1] ERC – European Research Council (Pillar 1 i EUs rammeprogram). RIA – Research and Innovation Actions

[Tilbake til sakslisten](#)

Nedlegging av JUS286-2-A Constitution, courts and politics og oppretting av JUS2308 Constitution, courts and politics

I sak 76/22 til fakultetsstyret 27.9.2022 vedtok fakultetsstyret ny modell for engelskspråklege emne ved fakultetet der dei engelskspråklege emna som hovudregel skal finnast i to variantar med ulike emnkodar: Den eine versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med bachelornivået i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og den andre versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med masternivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Nokre unntak frå hovudregelen vart vedtekne i styresaka, deriblant at Constitution, courts and politics¹ berre skal tilbys som eit emne på bachelornivå.

Følgjande grunngjeving vert sitert frå styresak 76/22:

Dette er et emne som er tverrfaglig og der undervisningen tilbys i samarbeid med Institutt for politikk og forvaltning ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Jusstudenter og SV-studenter er tatt opp til ulike emner med ulike emnekoder og emnebeskrivelser,² men altså med felles undervisning. Emnet som tilbys ved SV-fakultetet oppgis å være på bachelornivå. Per i dag tilbys emnet i vårsemesteret, og en eventuell justering av semester ville måtte koordineres med SV-fakultetet og avgjøres i dialog med dem. Emnet er derfor ikke foreslått flyttet. I vårsemesteret vil hovedvekten av de norske studentene som tar emnet være på 3. studieår. Dette, sammen med at studentene fra SV også er på bachelornivå, tilsier at emnet kan være best egnet som et emne kun på bachelornivå, uten søskenemne på masternivå. Emneansvarlig (Holmøyvik) har gitt muntlig tilbakemelding om at han innretter seg etter hva fakultetsstyret finner best med hensyn til nivå og én eller to versjoner av dette emnet. Samtidig som han har antydnet at emnet kanskje er best egnet på bachelornivå, fordi man på grunn av det tverrfaglige må fire litt på hvor dypt man kan behandle problemstillingene for at den juridiske undervisningen skal være begripelig for studenter fra SV-fakultetet som ikke har studert juss, på samme måte som underviserne fra SV må fire litt på hvor dypt de behandler sine problemstillinger, for at deres tilnærming skal være begripelig for jusstudentene.

Sjølv om det for dette emnet dermed ikkje er snakk om store endringar samanlikna med allereie eksisterande emne, blir eksisterande emne føreslått nedlagt og nytt oppretta slik at emnekoden vil bli i samsvar med dei andre emnekodane på valbare emne. I nytt framlegg til emneskildring er nivået som vert oppgjeve for emnet endra frå master til bachelor og det er gjort mindre justeringar i formuleringar av deler av emneskildringa for at alle emneskildringane for engelske emne skal ha likelydande formulering av ein del reint administrative punkt.

I tillegg har emneansvarleg Eirik Holmøyvik gått gjennom læringsutbyteskildringa for emnet og justera denne til å bli i tråd med føringane i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk som seier at læringsutbyte skal skildrast som kunnskap, ferdigheiter og generell kompetanse og med forventa læringsutbyte tilpassa studentar på bachelornivå.

Obligatoriske arbeidskrav og vurderingsform er uendra frå det tidlegare emnet, med to refleksjonsnotat og ein gruppepresentasjon som arbeidskrav, og heimeeksamen som vurderingsform.

Litteraturlista i emnet er ikkje gått gjennom og justert i denne omgang. Justert litteraturliste der mengda litteratur er tilpassa til eit emne på tredje studieår i staden for til eit emne på femte studieår vil bli lagt fram for studieutvalet innan fristen for justering av litteraturlister for vårsemesteret 2024.

Overgangsordning og tal på eksamensforsøk

§3-2-4 i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (UiB-forskrifta) seier: «Ved nedlegging av studieprogram, studieretninger og emner skal vedtaksorganet fastsette overgangstid for undervisning og vurdering. Studenter som er tatt opp til studieprogram som vedtas nedlagt, har rett til å fullføre dette i samsvar med vedtak om overgangstid. Ved nedlegging av emner skal det normalt avholdes vurdering i emnet i ett eller to påfølgende semestre etter siste undervisningssemester.»

I dette tilfellet vert emnet endra frå å vera på masternivå til å bli utelukkande på bachelornivå, og det vil difor ikkje vera ei eigna løysing at studentar som ønskjer å avlegga eksamen i det gamle emnet i staden blir viste til å ta det nye og justerte emnet. Ved behov må det difor holdast eksamen i JUS286-2-A også hausten 2023 og våren 2024. Vi legg likevel til grunn at det er tilstrekkeleg at slik eksamen kun vert tilbydd til studentar som allereie har fullført det obligatoriske arbeidskravet i emnet og berre manglar eksamen. Etter som emnet ikkje er obligatorisk for å kunna oppnå graden, vil andre studentar som hadde tenkt å ta emnet i staden kunna velja eit anna engelskspråkleg spesialemne på masternivå.

§ 6-8-1 i UiB-forskrifta seier følgjande om antall vurderingsforsøk: «Ved Universitetet i Bergen gjelder det ordinært en øvre grense på tre vurderingsforsøk for det enkelte emne. Begrensningen i antallet vurderingsforsøk gjelder også dersom emnet har skiftet emnekode, inngår med ulik kode i flere studieprogrammer eller inngår i ny form i et studieprogram i tilknytning til en overgangsordning.

I medhald av dette gjeld at studentar har tre vurderingsforsøk samla både for det gamle emnet JUS286-2-A og det nye emnet.

SU uttalar:

Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS286-2-A Constitution, courts and politics etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2308 Constitution, courts and politics skal undervisast første gong vårsemesteret 2023, og til å vedta overgangsordning og tal på vurderingsforsøk som skildra.

Vedlegg: Emneskildring for JUS2308 Constitution, courts and politics

Constitutions, Courts and Politics

ECTS Credits

10 ECTS Credits

Level of Study

Bachelor

Full-time/Part-time

Full time

Teaching semester

Spring

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

Objectives and Content

Political scientists are traditionally ambivalent towards constitutions, regarding them as a poor map to a country's political life. However, while the text itself might seem misleading to the lay reader, constitutions are rarely pure fiction. As the legal basis of all modern states, constitutions shape politics in numerous ways. Not least in times of crisis, the making and changing of constitutions are often at the heart of the struggle, and important tools for creating the basis for a common future.

This course aims to shed light on how constitutions shape and are shaped by politics, with a particular focus on the Norwegian constitution (Grunnloven) of 1814, which is the second oldest written constitution still in force, although significantly revised in May 2014, for the bicentenary celebration. The students will be introduced to Norwegian Constitutional law, its foundations, the political processes in which it is embedded, and current challenges all in a comparative context. The course is an interdisciplinary project between the Faculty of Social Sciences, department of Comparative Politics and the Faculty of Law, and addresses the topic both from a legal and a social science perspective. The lectures will be given by teachers from both faculties, as well as invited guests. The aim is to bring together students who share an interest in constitutional matters in the conjunction between law and politics, but who rarely meet in the spaces created by the university.

The course will introduce students to ongoing research on central aspects of constitutional development and bring students up to date on the frontiers of research and literature in the field, encourage active participation and independent thinking in engaging with the issues, and provide a forum for students to exchange ideas and reflections. The student will get an overview of the research literature on the Norwegian constitution, and the relationship between rule of law and democracy in Norway and compared with other countries. A constitution is an outcome of political activity, and at the same time it constitutes rules and arenas for politics, establishing the boundaries for all branches of the state, including the parliament, the central administrative apparatus and the courts. The students will engage with the main theoretical perspectives to understand the dilemmas involved in securing the rule of law in a modern state, and the checks and balances between the executive, the legislator and the courts.

The constitution is the legal basis of all modern states, and in Norway the written constitution plays an important role and will serve as a fulcrum for the discussions in the course. The executive power is vested with the King and the government, the legislative power lies in the parliament, while the judicative power is conferred to a single court system, with the Supreme Court in Oslo. A special feature in Norway has been to amend its old 1814 constitution instead of adopting a new one as society and the political system evolve. Since 1814, the constitution has been amended more than 300 times. Yet even after the linguistic overhaul and the modernization of the protection of human rights in 2014, the constitution contains many traces of its 19th century origins. Due to its old age and its many amendments, the Norwegian constitution requires careful interpretation. Another particularity is the historically strong position of customary law. The question is then how these features of Norwegian constitutional law fits with those we find in other jurisdictions.

The course will give an introduction to the principles and the architecture of three bodies of the state, and the checks and balances between them. Historically, the struggle for constitutional power was between the King and the parliament, where the latter in the end prevailed. An ongoing constitutional discussion is related to juridification and judicialization and issues of accountability. Contentious political issues regularly end up in court as constitutional challenges, in Norway, and even more in other countries. The course discusses different perspectives on the constitution as a tool for social change and an arena for politics. This has partly a national component where courts are setting aside parliamentary decisions due to constitutional norms, but the forefront of this discussion is the influx of international norms, like the European Convention of Human Rights and the Agreement on the European Economic Area (which affiliates Norway to the EU). Another constitutional development relates to the growth of different forms of accountability mechanism, like the different ombudsmen and the strengthened position of the Office of the Auditor General. Norway added a new National Institution for Human Rights in 2015.

One aim of the course is to give an introduction of the "living constitution", which not only consists of formal constitutional law, but also includes the role of political parties, the central government apparatus, the corporative arrangements and the principle of local self-government. The course will discuss constitutional politics focusing on reforms and changes in the relationships between the executive, the legislative and the judicial branches of government. As previously stated, the Norwegian constitution will be put in perspective by using examples from other jurisdictions when appropriate, and the literature covers different models of constitution-making.

The course also provides opportunities to meet practitioners engaged in bringing the constitution to bear on politics and practice: in the courts and other accountability mechanisms

Learning Outcomes

Knowledge

The student

- is able to define key concepts including constitution, constitutionalism, separation of powers, judicial review, judicialization, counter-majoritarian dilemma
- can demonstrate knowledge of the Norwegian constitution and constitutional developments and explain similarities and differences between constitutional developments and politics in Norway and in selected other countries
- is able to demonstrate knowledge of different forms of constitution-making

- can demonstrate knowledge of European law and legal institutions that are binding on Norway and is able to explain ways in which these influence domestic law and politics
- can demonstrate knowledge of different forms of legal mobilization

Skills

The student is able to

- identify, analyze and reflect upon how law and legal institutions constitute, shape and constrain political action (generally and under the Norwegian constitution in particular), and how the legal institutions themselves are shaped by the political and social context.
- reflect upon arguments and positions put forward in contemporary scholarly and political debates on how European law and legal institutions affect (Norway's) domestic law and politics
- analyze and reflect upon how the nature of constitution-making processes may influence the functioning of constitutions
- reflect upon arguments and positions put forward in contemporary scholarly and political debates on judicialization of politics and judicial activism and debates

General competence

The student can

- critically relate concepts and perspectives in constitutional theory (on the relationship between law and politics and the role of constitutions and court) to different empirical situations
- engage in debates on how constitutions do and can address different social challenges and what is the proper role of legal institutions in a democratic society
- write analytical texts

Required Previous Knowledge

Two years of law studies.

Recommended Previous Knowledge

Good level of English language.

Credit Reduction due to Course Overlap

Combined with JUS286-2-A Constitution, courts and politics or AORG216 Constitution, courts and politics, this course will generate no new credits.

The course has partly the same themes as JUS281-2-A Comparative Constitutional Law and 2317/3517 Comparative European Constitutional Law, but the overlap is limited and will hence not lead to credit reduction. In the above mentioned courses, the Norwegian Constitution is one of several constitutions included as object of comparison, while on this course the Norwegian constitution is the main object. Approaches are also different as this course draws on both legal and social perspectives.

The course has points in common with JUS121 Norwegian and international legal institutions and JUS221 The rule of law, but these courses give a short introduction to the Norwegian Constitution and tasks between states. The points in common are limited and will hence not lead to credit reduction.

The course combines well with

JUS2317/JUS3517 Comparative European Constitutional Law
JUS2313/JUS3513 Human Rights and Welfare Policies
JUS23XX/JUS35XX Health and Human Rights in the Welfare State
JUS2307 Introduction to European Human Rights
JUS2311/JUS3511 International Climate Law

Access to the Course

The course is available for the following students:

- Admitted to the five-year master programme in law
- Granted admission to elective courses at the Faculty of Law
- Exchange students at the Faculty of Law

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course.

Teaching and learning methods

Lectures and seminars.

Compulsory Assignments and Attendance

- Group presentation
- Two reflection notes

Forms of Assessment

Home exam.

Exam only in semesters with teaching.

Information about digital examination can be found here: www.uib.no/en/education/87471/digital-examination

<http://www.uib.no/en/education/87471/digital-examination#>

Exam language:

- Question paper: English
- Answer paper: English

Examination Support Material

Support materials allowed during exam:

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries at school exam

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example both Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary.

- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in two different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition).
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries.
- Any kind of combination which makes up more than two physical volumes is forbidden.
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator minimum two weeks before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination minimum two weeks before the exam will be subject to the usual regulations (Section 3-5) about examination support materials.

Grading Scale

A - E for passed, F for failed.

Course Evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

[Tilbake til sakslisten](#)

Nedlegging av JUS276-2-B European human rights og oppretting av JUS2307 Introduction to European human rights og 2306 Fair trials in Europe

I sak 76/22 til fakultetsstyret 27.9.2022 vedtok fakultetsstyret ny modell for engelskspråklege emne ved fakultetet der dei engelskspråklege emna som hovudregel skal finnast i to variantar med ulike emnkodar: Den eine versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med bachelornivået i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og den andre versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med masternivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Nokre unntak frå hovudregelen vart vedtekne i styresaka, deriblant at European human rights (20 sp) blir endra til to emne á 10 studiepoeng som kvart berre blir tilbydde på bachelornivå.

Følgjande grunngjeving vert sitert frå styresak 76/22¹:

Det siste unntaket som foreslås gjelder de to nye emnene European Human Rights I og European Human Rights II. Det første emnet er tenkt å være et introduksjonsemne der man går gjennom en del basiskunnskap som studentene må ha for å kunne gå dypere inn i utvalgte problemstillinger. Norske studenter tilegner seg denne grunnkunnskapen i emnet JUS221 Rettsstaten. European Human Rights I vil derfor være et emne med overlap med JUS221 som ikke kan tas av norske studenter. Emnet er likevel nødvendig for å sikre at internasjonale studenter har en viss grad av kunnskap før norske og internasjonale studenter bringes sammen i emnet European Human Rights II. Det vil være såpass generelt at det best passer som et emne på bachelornivå. For internasjonale studenter vil det være hensiktsmessig at de to emnene undervises i samme semester og at studentene gjerne følger begge. Det er derfor nødvendig at de to emnene er på samme nivå, istedenfor at internasjonale studenter som har kunnet få opptak til det første, ikke kan få det til det andre fordi det ene regnes for å være bachelornivå og det andre regnes for å være masternivå. Begge emnene foreslås derfor å være på bachelornivå. (...)

For emnet JUS2307 Introduction to European human rights foreslår vi altså eit unntak frå det som har lege fast sidan spesialemnereforma i 2007, nemleg at ikkje emne med same innhald skal undervisas både på norsk og på engelsk. Det gjer vi på sett og vis her, i og med at innhaldet i dette engelskspråklege valemnet blir formidla på norsk til norske studentar som del av det obligatoriske emnet JUS221 Rettsstaten. For at emnet JUS2306 Fair trials in Europe, som bringer saman både norske og internasjonale studentar, skal kunna gå djupare inn i bestemte problemstillingar, er det viktig å sikra at dei internasjonale studentane har forkunnskapar på nivå med dei norske studentane sine kunnskapar. I emneskildringa for JUS2306 Fair trials in Europe blir det difor kravd at studentane samstundes er melde til JUS2307 Introduction to European human rights, med mindre dei kan dokumentera at dei har kunnskap om europeiske menneskerettar frå eit emne dei alt har teke ved heimeuniversitetet sitt. Dersom det over tid viser seg at fleirtalet av utvekslingsstudentane alt har eit slikt emne, kan det komma til å visa seg at introduksjonsemnet er overflødig. Dette vil studieadministrasjonen følgja med på og eventuelt koma tilbake til studieutvalet om.

Når det blir prioritert å tilby eit introduksjonsemne kun for internasjonale utvekslingsstudentar må dette sest i lys av at det engelske emnetilbodet etter ny modell er meint å ta utgangspunkt i dagens emneportefølje, og i denne har vi per i dag eit 20 studiepoengs emne om europeiske menneskerettar særskild retta mot internasjonale studentar. Ved oppsplittinga, der JUS2306 Fair trials in Europe no også kan takast av norske studentar, blir det, rekna i studiepoeng, i mindre grad enn før slik at vi tilbyr emne kun retta mot internasjonale utvekslingsstudentar.

Dei to vedlagte emneskildringane er utarbeidde av Bjørnar Borvik (Introduction to European human rights) og Jon Petter Rui (Fair trials in Europe). Dei har i dag felles emneansvar for JUS276-2-B, men vil ved oppsplittinga i to separate emne, få emneansvar for eitt emne kvar. Læringsmåla for emna er tilpassa studentar på bachelornivå.

Obligatoriske arbeidskrav og vurderingsform

Introduksjonsemnet har ingen obligatorisk undervisning eller obligatoriske arbeidskrav. Vurderingsforma er fire timar skuleeksamen.

I Fair trials in Europe er deltaking i prosedyreøvingar, der minst ein blir rekna som «greidd», eit obligatorisk arbeidskrav og ein føresetnad for å kunna avleggja eksamen. Vurderingsforma i emnet er fire timar skuleeksamen.

Nærare om fagleg overlapp

Dagens emne JUS276-2-B European human rights gjev i følgje emneskildringa ingen nye studiepoeng i kombinasjon med dei obligatoriske emna JUS135 Rettsstat og menneskerettar eller JUS221 rettsstaten. Dette vil framleis vera tilfelle for det nye introduksjonsmmnet. Mens i fotnote til framlegget til emneskildring for JUS2306 Fair trials in Europe skriv emneansvarleg Jon Petter Rui følgjande om overlapp mellom det nye emnet og obligatoriske emne:

Overlapp med kurset rettsstaten: kapittel 17 i Jørgen Aall: Rettsstat og menneskerettigheter 1, Bergen 2022 s. 417-454 (37 sider). Her behandles rettferdig rettergang i sivile saker etter EMK artikkel 6 og Grunnloven § 95. Grunnloven § 95 er ikke i fokus på dette spsialemmet. Til gjengjeld fokusere dette kurset på kravene til en rettferdig rettergang etter EU-charteret, som ikke berøres i rettsstaten. I tillegg fokuserer dette kurset på retten til en rettferdig rettergang i straffesaker, som heller ikke er pensum på rettsstaten.

Hva gjelder overlapp med kurset Rettergang: Ørnulf Øyen: Straffeprosess, 3. utgave, Bergen 2022 berører en del av temaene som tas opp i pensum, men det er snakk om få sider, se s. 104-106; s. 163-164, s. 184, s. 381; s. 406-407, s. 410, kort på s. 414 og s. 428-433. Det siste er retten til krysseksaminasjon.

Verken enkeltvis eller samlet er det tale om overlapp som skal tilsi studiepoengreduksjon (1/3 av pensum).

På oppfølgingsspørsmål til om emnet har overlapp med dagens JUS276-2-B har Rui svart at ein er innom rettferdig rettergang i dagens emne, men at det er så overflatisk behandla at det ikkje kan seiast å vera overlapp og grunn til studiepoengsreduksjon dersom ein har teke JUS276-2-B tidlegare og seinare ønskjer å ta JUS2306 Fair trials in Europe. Emneskildringa for JUS2306 Fair trials in Europe er det altså ikkje

Litteratur

Framlegg til litteraturliste for JUS2306 Fair trials in Europe er klar og har eit omfang på ca. 479 sider. Dette bør vera høveleg for eit emne på 3. studieår.

Litteraturliste for JUS2307 Introduction to European human rights er ikkje klar enno, men vil verta lagt fram for studieutvalet i tide til fristen for vårsemesteret 2024.

Overgangsordning og tal på eksamensforsøk

§3-2-4 i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (UiB-forskrifta) seier: «Ved nedlegging av studieprogram, studieretninger og emner skal vedtaksorganet fastsette overgangstid for undervisning og vurdering. Studenter som er tatt opp til studieprogram som vedtas nedlagt, har rett til å fullføre dette i samsvar med vedtak om overgangstid. Ved nedlegging av emner skal det normalt avholdes vurdering i emnet i ett eller to påfølgende semestre etter siste undervisningssemester.»

I dette tilfellet vert emnet endra frå å vera på masternivå til å bli to emne utelukkande på bachelornivå, og det vil difor ikkje vera ei eigna løysing at studentar som ønskjer å avlegga eksamen i det gamle emnet i staden blir viste til å ta dei nye og justerte emna. Ved behov må det difor haldast eksamen i JUS276-2-B også hausten 2023 og våren 2024. Vi legg likevel til grunn at det er tilstrekkeleg at slik eksamen kun vert tilbydd til studentar som var oppmelde til det opphavlege emnet våren 2023 for å leggja til rette for at desse får dei tre eksamensforsøka dei etter forskrifta har krav på. Etter som emnet ikkje er obligatorisk for å kunna oppnå graden, vil studentar som hadde tenkt å ta emnet, men som ikkje har vore oppmeld tidlegare og som vi difor kan anta at ikkje har starta læringsprosessen, i staden kunna velja eit anna engelskspråkleg spesialemne på masternivå.

§ 6-8-1 i UiB-forskrifta seier følgjande om antall vurderingsforsøk: «Ved Universitetet i Bergen gjelder det ordinært en øvre grense på tre vurderingsforsøk for det enkelte emne. Begrensningen i antallet vurderingsforsøk gjelder også dersom emnet har skiftet emnekode, inngår med ulik kode i flere studieprogrammer eller inngår i ny form i et studieprogram i tilknytning til en overgangsordning.

I medhald av dette gjeld at studentar har tre vurderingsforsøk samla for det gamle emnet JUS276-2-B og det nye emnet JUS2307 Introduction to human rights. Det nye emnet JUS2306 Fair trials in Europe overlappar ikkje med det tidlegare emnet, og det er difor ikkje naturleg eller naudsynt å sjå tal p eksamensforsøk for JUS276-2-B og JUS2306 under eitt.

SU uttalar:

Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS276-2-B European human rights etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2307 Introduction to European Human Rights og JUS2306 Fair trials in Europe som begge skal undervisast første gong vårsemesteret 2023, og til å vedta overgangsordning og tal på vurderingsforsøk som skildra.

Vedlegg: Emneskildringer for JUS2307 Introduction to European human rights og JUS2306 Fair trials in Europe

[Tilbake til sakslisten](#)

JUS2307 Introduction to European Human Rights

Studiepoeng, omfang

10 ECTS Credits

Studienivå (studiesyklus)

Bachelor

Fulltid/deltid

Full time

Undervisningssemester

Spring

Undervisningsstad

Faculty of Law, University of Bergen

Mål og innhald

The course aims to provide the students with knowledge and understanding of the Council of Europe system for human rights protection, both the enforcement machinery and some of the substantive rights protected by the European Convention on Human Rights.

The course starts out with an exploration of the history and background of the Council of Europe system for human rights protection, and of the Rule of Law concept. Main emphasis is put on the European Court of Human Rights: its organization, how it works, the relationship between the Court and national courts, and the challenges faced by the Court.

The course moves on to a more detailed analysis of the Court's legal method (the principles of interpretation of the Convention), and the different ways of limiting human rights are introduced.

Upon this backdrop, some of the substantive rights of the Convention are given considerable attention: the prohibition of torture, inhuman and degrading treatment (Article 3); the right to personal liberty and security (Article 5); the right to private and family life (Article 8); and the freedom of expression (Article 10). The prohibition in Article 3 is absolute, while the rights protected by Articles 5, 8, and 10 are relative, and must be balanced against societal interests and/or conflicting human rights.

Læringsutbyte

Upon completion of the course, the student will have achieved the following learning outcomes defined in terms of knowledge, skills, and general competence:

Knowledge

The student

- has acquired general knowledge and understanding of the Council of Europe system for human rights protection.
- is familiar with the principles for interpretation of the Convention, and with the various ways of limiting the human rights protected by the Convention.
- possesses detailed knowledge of the protection laid down in Article 3 (prohibition of torture), Article 5 (the right to personal liberty and security), Article 8 (the right to private and family life), and Article 10 (freedom of expression).

Skills

The student

- can apply the legal standards laid down in Articles 3, 5, 8, and 10 on new sets of facts, and make well-founded assessments on whether the substantive rights in question have been violated.
- can interpret and apply new judgments handed down by the Court under Articles 3, 5, 8, and 10.
- can identify and reflect on the development of the legal standards laid down in Articles 3, 5, 8, and 10.
- can find and evaluate information on the other substantive human rights protected by the Convention.

General Competence

The student

- has insight into contemporary discussions in the field of human rights.
- can exchange opinions and experiences with others with background in this field.
- can update and expand his general knowledge on the international protection of human rights.

Krav til forkunnskaper

Two years of law studies

Tilrådde forkunnskaper

Good level of English language

Studiepoengsreduksjon

Combined with JUS276-2-B European Human Rights, JUS135 Rettsstat og menneskerettar or JUS221 Rettsstaten, this course will generate no new credits.

Combines successfully with the following courses:

JUS2308 Constitution, courts and Politics

(NY BA/MA-KODE) Health and Human Rights in the Welfare State

JUS2313/JUS3513 Human Rights and Welfare Policies

JUS2306 Fair Trials in Europe

Krav til studierett

The course is available for the following students:

- Exchange students at the Faculty of Law

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course

Arbeids- og undervisningsformer

Lectures

Obligatorisk undervisningsaktivitet

None

Vurderingsformer

Four-hour digital school exam.

Information about digital examination.

<https://www.uib.no/en/student/125996/information-about-exams-uib>

Exam question: English

Answer: English

Hjelpemiddel til eksamen

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

In addition: European Convention on Human Rights, copy supplied by the Faculty of Law (only).

Special regulations about dictionaries at school exam

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example both Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary.
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in two different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition).
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries.
- Any kind of combination which makes up more than two physical volumes is forbidden.
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator minimum two weeks before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination minimum two weeks before the exam will be subject to the usual regulations (Section 3-5) about examination support materials.

Karakterskala

A - E for passed, F for failed.

Vurderingssemester

Spring

Emneevaluering

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

Litteraturliste

Blir klar innan fristen for dette.

JUS2306 Fair Trials in Europe

ECTS credits

10 ECTS Credits

Level of study

Bachelor

Full-time/Part-time

Full-time

Teaching semester

Spring

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

Objectives and content

The course aims to provide the students with a thorough knowledge and understanding of the requirements of a fair trial according to the European Convention of Human Rights (ECHR) and the European Union Charter of Fundamental Rights (CFR).

Firstly, some preliminary topics are given attention; the historical and philosophical background of the right to a fair trial, the aims and purposes of the right, and the relationship between the right to a fair trial and other human and fundamental rights. The relevance and importance of the right to a fair trial in Europe is also underscored, *i.e.* the relationship between the right to a fair trial and the rule of law-requirement and the principle of separation of powers. In order to provide for perspectives on the right to a fair trial in the European legal instruments, the two main directions in European national criminal procedure are presented; the inquisitorial (continental) and the adversary (common law-jurisdictions).

Secondly, an overview is given of the legal systems and institutions responsible for upholding the right to a fair trial in Europe (the Council of Europe and the European Union). Attention is also drawn to the relationship and interplay between the protection of the right to a fair trial in the ECHR and the CFR.

Thirdly, the course focuses on the content of the right to a fair trial. ECHR Article 6 is given considerable attention. The field of application of the right, the fair trial guarantees which apply in civil cases and in criminal cases; the right to a fair and public hearing within a reasonable time, and the right to an independent and impartial tribunal established by law. In addition the fair trial principles established by the case law of the European Court of Human Rights are discussed, *e.g.* the right of access to court, the principles of effective court proceedings, legal certainty and finality of judgments (*res judicata*), equality of arms, the right to an adversarial process and disclosure of evidence, to appear in person at one's trial and a reasoned decision.

In line with the case law of the European Court of Human Rights, the fair trial rights in criminal cases are dealt with thoroughly: *e.g.* the right to silence and freedom from self incrimination, limits on police methods of investigation, right to access to the case file, the different aspects of the presumption of innocence, the principle of immediacy and its exceptions, and limitations on the use of illegally obtained evidence during trial. In addition, the specific minimum defence rights established in Article 6 No. 3 are discussed (right to be informed promptly, in a language which the accused understands and in detail, of the nature and cause of the accusation against him, right to have adequate time and facilities for the preparation of defence, right to defend oneself in person or through legal assistance of his own choosing or, if he has not a sufficient means to pay for legal assistance, to be given it free when the interests of justice so require, right to examine or have examined witnesses against him and to obtain the attendance and examination of witnesses on his behalf under the same conditions as witnesses against him and the right to have the free assistance of an interpreter if he cannot understand or speak the language used in court).

Fair trial rights established in other provisions are also part of the course, i.e. Article 2 of Protocol 7 to the Convention (right of appeal in criminal matters), Article 3 (compensation for wrongful conviction) and Article 4 (right not to be tried or punished twice).

The parallel fair trial rights established in CFR will be discussed systematically together with the discussion of the ECHR rights in order to underscore the relationship and interplay between the rights. Special emphasis is given to Article 47 (right to an effective remedy and to a fair trial), Article 48 (presumption of innocence and right of defence) and Article 50 (right not to be tried or punished twice in criminal proceedings for the same criminal offence).

Learning Outcomes

Knowledge

Having completed the course, the students will have acquired thorough knowledge and understanding of the European legal standards on what constitutes a fair trial.

Skills

The students will be able to carry out independent analysis of what constitutes a fair trial in criminal, administrative and civil proceedings in Europe. In addition to conduct or appear as an actor in civil and

criminal trials within the various legal systems in Europe, securing that the right to a fair trial is respected.

The students will also be in position to carry out critical assessments and contribute to the ever-ongoing development of European fair trial standards.

General competence

Having completed the course, the students are able to work independently or as part of a team on matters involving the requirements to a fair trial in Europe, both on a theoretical and practical level.

Required previous knowledge

Two years of law studies including basic knowledge of human rights law.

Students enrolled in the 5-year master in law programme must have completed the course JUS221 Rettsstaten. International exchange students must also enroll in the course JUS2307 Introduction to European Human Rights unless they have already completed a course on European Human Rights at their home university.

Recommended previous knowledge

Good level of English language.

Credit Reduction due to Course Overlap

No overlap with other courses at the Faculty of Law.²

This course combines well with

- JUS2307 Introduction to European Human Rights
- JUS23XX Comparing Legal Cultures in Europe

Access to the course

The course is available for students:

- admitted to the five-year master programme in law
- granted admission to elective courses at the Faculty of Law
- exchange students at the Faculty of Law

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course

Teaching and learning methods

Lectures, moot court practices.

Compulsory Assignments and Attendance

Participation on moot court practices. One passed moot court practice is a prerequisite to sit the exam.

Forms of assessment

Four-hour digital exam

Exam question

English

Answer

English

Support materials allowed during school exam

See section 3-5 of the [Supplementary Regulations for Studies](#) at the Faculty of Law at the University of Bergen.

In addition: European Convention on Human Rights, copy supplied by the Faculty of Law (only).

Special regulations about dictionaries

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example both Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary.
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in two different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition).
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries.
- Any kind of combination which makes up more than two physical volumes is forbidden.
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator minimum two weeks before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination minimum two weeks before the exam will be subject to the usual regulations (section 3-5) about examination support materials.

Grading scale

A - E for passed, F for failed.

Course evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

Reading list

- Steve Peers/Tamara Harvey/Jeff Kenner/Angela Ward: ***The EU Charter of Fundamental Rights. A Commentary***, Second Edition, Hart Publishing, Oxford and Portland, Oregon 2021 pp. 1245-1383; pp. 1413–1472; 1509-1551. 199 sider
- Bernadette Rainey/Pamela McCormick/Clare Over: Jacobs, White, Ovey: ***The European Convention on Human Rights***, 8th edition, Oxford University Press, Oxford 2021 pp. 277-346. 69 sider.
- Darryl K. Brown/Jenia Iontcheva Turner/Bettina Weisser: ***The Oxford Handbook of Criminal Process***, Oxford University Press, Oxford 2019.
 - Chapter 2: Richard Lippke: «Fundamental Values of Criminal Procedure», pp. 25-42.
 - Chapter 4: Elisabetta Grande: «Comparative Approaches to Criminal Procedure. Transplants, Translations and Adversarial-Model Reforms in European Criminal Process», pp. 67-86.
 - Chapter 8: Thomas Weigend: «Defence Rights in European Legal Systems under the Influence of the European Court of Human Rights», pp. 165-188.
 - Chapter 21: Carl-Friedrich Stuckenberg: «Double Jeopardy and ne bis in Idem in Common Law and Civil Law Jurisdictions», pp. 457-475.
 - Lorena Bachmeier: «Rights and Methods to Challenge Evidence and Witnesses in Civil Law Jurisdictions», pp. 841-864.
 - Richard D. Friedman: «The Confrontation Right», pp. 865-886. Altogether 121.
- Iulia Motoc/Lubarda Branko/Marialena Tsirli/Paulo Pinto de Albuquerque/Robert Spano: ***Fair Trial: Regional and International Perspectives***, Anthemis 2020:
 - Afroditi Gkagkatsi: «The Interplay Between the Civil and Criminal Limb of Article 6 of the Convention in the Court's Case Law», pp. 229-240.
 - Christoph Grabenwarter: «Judicial Dialogue on the Right not to Be Punished Twice», pp. 241-254.
 - Koen Lenaerts: «The Two Dimensions of Judicial Independence in the EU Legal Order», pp. 333-348.
 - Ioannis Sarmas: «Fair Trial and Search for Truth in the Case Law of the European Court of Human Rights», pp. 499-522.
 - Ilia Siatitsa: «The Right to a Fair Hearing in the Digital Age: The Power Balance Destabilised», pp. 547-558.

- Aikaterini Tsampi: «Separation of Powers and the Right to a Fair Trial under Article 6 ECHR: Empowering the Independence of the Judiciary in the Subsidiarity Epoch», pp. 693-707.
- Michail Vilaras: «The Rule of Law Milestone: Upholding Judicial Independence in the Member States under Union Law», pp. 709-722.

90 sider.

Til sammen ca. 479 sider.

[Tilbake til sakslisten](#)

Nedlegging av JUS258-2-B Competition law og oppretting av JUS2309/JUS3509 Competition law

I sak 76/22 til fakultetsstyret 27.9.2022 vedtok fakultetsstyret ny modell for engelskspråklege emne ved fakultetet der dei engelskspråklege emna som hovudregel skal finnast i to variantar med ulike emnecodar: Den eine versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med bachelornivået i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og den andre versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med masternivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Som oppfølging av dette vedtaket har dei emneansvarlege for engelskspråklege spesialemne blitt bedne om å utarbeida nye emneskildringar. Emneansvarleg Ronny Gjendemsjø har utarbeidd dei to emneskildringane som ligg ved. Skilnadene mellom bacheloremnet og masteremnet er markert med gul utheving i masteremnet.

Mål og innhald er i hovudsak likelydande for dei to emna, mens forventta læringsutbyte er tilpassa høvesvis studentar på 3. studieår (bachelornivå) og studentar på 5. studieår (masternivå).

Bacheloremnet har ingen obligatoriske arbeidskrav, medan det på masteremnet er obligatorisk oppmøte på tre masterseminar (to på ein time kvar, og eitt på to timar), samt obligatoriske skriftlege oppgåver til seminara.

Vurderingsforma i bacheloremnet er fire timar skriftleg skuleeksamen, medan vurderingsforma i masteremnet består av ein heimeeksamen. Emneansvarleg opplyser at mens BA-emnet vil ha ein ordinær 4 timars skuleeksamen med element av ein enkel praktikum og teorioppgåver, er det på MA-emnet derimot tenkt ein heimeeksamen som vil innebera å løysa ei relativt komplisert praktikumsoppgåve.

Litteraturlistene for dei to emna er ikkje klare enno, men emneansvarleg er gjort kjend med tilrådingane om mengd litteratur¹, og vil utarbeida litteraturlister i tråd med dette og leggja desse fram for SU i tide til fristen for publisering av litteraturlister for haustsemesteret 2023.

Overgangsordning og tal på eksamensforsøk

§3-2-4 i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (UiB-forskrifta) seier: «Ved nedlegging av studieprogram, studieretninger og emner skal vedtaksorganet fastsette overgangstid for undervisning og vurdering. Studenter som er tatt opp til studieprogram som vedtas nedlagt, har rett til å fullføre dette i samsvar med vedtak om overgangstid. Ved nedlegging av emner skal det normalt avholdes vurdering i emnet i ett eller to påfølgende semestre etter siste undervisningssemester.»

I dette tilfellet er emna på masternivå så like at studentar som treng å gjennomføra vurdering i gamalt emne JUS258-2-B etter haustsemesteret 2023, i staden vil bli viste til å avlegga eksamen i nytt emne JUS3509 Competition law.

§ 6-8-1 i UiB-forskrifta seier følgjande om antall vurderingsforsøk: «Ved Universitetet i Bergen gjelder det ordinært en øvre grense på tre vurderingsforsøk for det enkelte emne. Begrensningen i antallet vurderingsforsøk gjelder også dersom emnet har skiftet emnekode, inngår med ulik kode i flere studieprogrammer eller inngår i ny form i et studieprogram i tilknytning til en overgangsordning.

I medhald av dette gjeld at studentar har tre vurderingsforsøk samla både for det gamle emnet JUS258-2-B og kvart av dei to nye emna, og samla for dei to nye emna i kombinasjon. Ein student som tidlegare

har nytta alle vurderingsforsøka i emnet på 3. studieår, kan ikkje få nye høve til å greia emnet ved å i staden melda seg til den andre utgåva av emnet på 5. studieår.

SU uttalar:

Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS258-2-B Competition law etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2309/JUS3509 Competition law som skal undervisast første gong haustsemesteret 2023, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.

Vedlegg: Emneskildringar JUS2309 Competition Law og JUS3509 Competition Law

[Tilbake til sakslisten](#)

JUS2309 Competition Law

ECTS Credits

10 ECTS Credits

Level of Study

Bachelor

Full-time/Part-time

Full time

Teaching semester

Autumn

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

Objectives and Content

The aim of this course is to introduce students to EU/EEA Competition law and public procurement law. The central subjects in this course are 1) TFEU art. 101 containing the prohibition of anti-competitive agreements, decisions by associations of undertakings and concerted practices, 2) TFEU art 102 containing the prohibition of abuse of a dominant position, 3) the rules on enforcement and sanctions (mainly found in EU regulation 1/2003).

The Course also aims to provide the students with an understanding of how the competition rules, mainly aimed towards private parties, also may affect the Member States of the EU/EEA.

By the end of the course, students should have good knowledge of substantial EU/EEA competition law regarding anti-competitive agreements and abuse of a dominant position. In addition, students will have knowledge on provisions regulating the enforcement the EU/EEA competition rules.

The course will give the students a fundamental understanding of terms, problems and basic principles and legal concepts used in EU/EEA Competition Law. This will also give the students the same understanding of national competition law, as those often are harmonized with EU/EEA Competition Law. The students will hence learn about a specific part of EU/EEA Substantial law which is also an integral part of national law.

Learning Outcomes

Knowledge

By the end of the course the students shall be able to

- Describe the concept of Undertaking in EU and EEA competition law
- Describe and explain the concepts of agreements, concerted practices and decisions by associations of undertakings in article 101 TFEU and article 53 EEA.

- Describe and explain when agreements or other forms of collaborations restrict competition, in particular when they have as their object to restrict competition.
- Explain when anti-competitive agreements may fulfill the conditions in article 101(3) TFEU and article 53(3) EEA and are exempted from the prohibition of anti-competitive agreements, and additionally be able to discuss whether agreements contributing to public policy goals – such as sustainability – should be exempted from the prohibition of anti-competitive agreements.
- Describe and explain the concept of a dominant position in Article 102 TFEU/Article 54 EEA
- Describe and explain what type of conducts which may amount to an abuse of a dominant position.

Skills

By the end of the course the students shall be able to

- Apply the prohibition of anti-competitive agreements in Article 101 TFEU/Article 53 EEA on a simplified case.
- Apply the prohibition of abuse of a dominant position in Article 102 TFEU/Article 54 EEA on a simplified case.
- Explain the goals of competition law.

General Competence

The students shall achieve the competence to

- Apply EU and EEA case law to interpret and apply the competition provisions in EU/EEA law
- Communicate and discuss competition law issues with national and EU-based lawyers.

Required Previous Knowledge

Two years of law studies.

Recommended Previous Knowledge

Good level of English language.

Credit Reduction due to Course Overlap

Combined with JUS258-2-B Competition Law or JUS3509 Competition Law this course will generate no new credits.

This course combines well with

JUS2301/JUS3501 Free movement under EU and EEA market law, JUS2315/JUS3515 EU and EEA public procurement law, JUS2302/JUS3502 EU and EEA State Aid Law, JUS35XX EEA moot court competition.

Access to the Course

The course is available for the following students:

- Admitted to the integrated master programme in law

- Granted admission to elective courses at the Faculty of Law
- Exchange students at the Faculty of Law

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course

Teaching and learning methods

Lectures and seminars.

Compulsory Assignments and Attendance

None.

Forms of Assessment

Four-hour digital school exam.

Information about digital examination can be found here:

<http://www.uib.no/en/education/87471/digital-examination#>

Exam language:

- Question paper: English
- Answer paper: English

Examination Support Material

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Relevant legislation for the exam will be provided by the Faculty of Law as part of the exam.

Special regulations about dictionaries:

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example *both* Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary.
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in *two* different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition).
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries.
- Any kind of combination which makes up *more than* two physical volumes is forbidden.
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator *minimum two weeks* before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination *minimum two weeks* before the exam will be subject to the [usual regulations](#) (Section 3-5) about examination support materials.

Grading Scale

A - E for passed, F for failed.

Course Evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

Course Coordinator

Professor Ronny Gjendemsjø.

JUS3509 Competition Law

ECTS Credits

10 ECTS Credits

Level of Study

Master

Full-time/Part-time

Full time

Teaching semester

Autumn

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

Objectives and Content

The aim of this course is to provide the students with a thorough knowledge in EU/EEA Competition law and public procurement law. The central subjects in this course are 1) TFEU art. 101 containing the prohibition of anti-competitive agreements, decisions by associations of undertakings and concerted practices, 2) TFEU art 102 containing the prohibition of abuse of a dominant position, 3) the rules on enforcement and sanctions (mainly found in EU regulation 1/2003).

The Course also aims to provide the students with an understanding of how the competition rules, mainly aimed towards private parties, also may affect the Member States of the EU/EEA.

By the end of the course, students should have thorough knowledge of substantial EU/EEA competition law regarding anti-competitive agreements and abuse of a dominant position. In addition, students will have knowledge on provisions regulating the enforcement the EU/EEA competition rules.

The course will give the students a fundamental understanding of terms, problems and basic principles and legal concepts used in EU/EEA Competition Law. This will also give the students the same understanding of national competition law, as those often are harmonized with EU/EEA Competition Law. The students will hence learn about a specific part of EU/EEA Substantial law which is also an integral part of national law.

Learning Outcomes

Knowledge

By the end of the course the students shall be able to

- Describe the concept of Undertaking in EU and EEA competition law
- Describe and explain the concepts of agreements, concerted practices and decisions by associations of undertakings in article 101 TFEU and article 53 EEA.
- Describe and explain when agreements or other forms of collaborations restrict competition, in particular when they have as their object to restrict competition.

- Explain when anti-competitive agreements may fulfill the conditions in article 101(3) TFEU and article 53(3) EEA and are exempted from the prohibition of anti-competitive agreements, and additionally be able to discuss whether agreements contributing to public policy goals – such as sustainability – should be exempted from the prohibition of anti-competitive agreements.
- Describe and explain the concept of a dominant position in Article 102 TFEU/Article 54 EEA
- Describe and explain what type of conducts which may amount to an abuse of a dominant position.

Skills

By the end of the course the students shall be able to

- Identify, based on a set of facts (a case) which part of EU/EEA Competition Law which is applicable, which conditions in the relevant provisions that are relevant for solving the case, and interpret the relevant conditions.
- Apply the prohibition of anti-competitive agreements in Article 101 TFEU/Article 53 EEA on specific cases, including being able to identify when a set of facts will amount to a violation of the prohibition of anti-competitive agreements.
- Apply the prohibition of abuse of a dominant position in Article 102 TFEU/Article 54 EEA on specific cases, including being able to identify if a conduct performed by a dominant undertaking amount to a abuse of a dominant position.
- Explain the goals of competition law.

General Competence

The students shall achieve the competence to

- Apply EU and EEA case law to interpret and apply the competition provisions in EU/EEA law
- Solve competition cases by applying EU and EEA legal sources.
- Communicate and discuss competition law issues with national and EU-based lawyers.

Required Previous Knowledge

Three years of law studies.

Recommended Previous Knowledge

Good level of English language.

Credit Reduction due to Course Overlap

Combined with JUS258-2-B Competition Law or JUS2309 Competition Law this course will generate no new credits.

This course combines well with

JUS2301/JUS3501 Free movement under EU and EEA market law, JUS2315/JUS3515 EU and EEA public procurement law, JUS2302/JUS3502 EU and EEA State Aid Law, JUS35XX EEA moot court competition.

Access to the Course

The course is available for the following students:

- Admitted to the five-year master programme in law
- Admitted to the two-year master programme in law
- Admitted to the Master of Laws (LLM) in EU and EEA Law
- Granted admission to elective courses at the Faculty of Law
- Granted additional right to study following completed Master in Law degree at UiB
- Exchange students at the Faculty of Law

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course.

Teaching and learning methods

Lectures and mandatory seminars.

The seminars will be about solving competition cases and consist of teaching and discussion about how to write decisions solving a case. There will be a total of three seminars. The first two seminars will be of one hour each, while the third and final seminar will be of 2 hours. In the first seminar the topic is identifying which rules that are applicable to a case and identifying the relevant conditions/criteria in the rules. The topic for the second seminar is interpretation of the conditions which are relevant for a given case, in particular how to use case law in the interpretation, and to interpret conditions in manner relevant for the specific case. The topic for the third seminar is to apply the relevant provisions and conditions to a case, or in other words how to write the discussion part of a decision, leading up to a conclusion.

The format of all the seminars will be the same. Before the seminar the students will submit a short text related to the topic for the seminar. The texts will be subject to student per review. Before the seminar the texts and comments will be used by the teacher as part of the preparation of the seminar. Some of the text will be used as examples in the seminars.

The goal of these seminars is to provide teaching which will make the students able to acquire the skills mentioned in the learning outcome above. Based on these seminars the students will be well equipped to solve a case in the final home exam.

Compulsory Assignments and Attendance

Compulsory attendance on the three seminars which are aimed specifically at master level students, and compulsory writing assignments in relation to the seminars.

Forms of Assessment

Case based home exam.

Exam language:

- Question paper: English
- Answer paper: English

Examination Support Material

Open book.

Please note [the rules concerning source citation](#)

Grading Scale

A - E for passed, F for failed.

Course Evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

Course Coordinator

Professor Ronny Gjendemsjø.

[Tilbake til sakslisten](#)

Nedlegging av JUS271-2-D Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets og oppretting av JUS2310/JUS3510 Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets

I sak 76/22 til fakultetsstyret 27.9.2022 vedtok fakultetsstyret ny modell for engelskspråklege emne ved fakultetet der dei engelskspråklege emna som hovudregel skal finnast i to variantar med ulike emnkodar: Den eine versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med bachelornivået i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og den andre versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med masternivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Som oppfølging av dette vedtaket har dei emneansvarlege for engelskspråklege spesialeemne blitt bedne om å utarbeida nye emneskildringar. Emneansvarleg Ignacio Herrera Anchustegui har utarbeidd dei to emneskildringane som ligg ved. Skilnadene mellom bacheloremnet og masteremnet er markert med raud skrift i masteremnet.

Mål og innhald er i hovudsak likt i dei to emna, men som tillegg i masteremnet vil studentane også få ein introduksjon til energiinvesteringsregimet. Forventa læringsutbyte er tilpassa høvesvis studentar på 3. studieår (bachelornivå) og studentar på 5. studieår (masternivå).

Ut over dei 10 + 2 forelesingane som engelske val- og spesialeemne i tråd med den nye modellen vil ha til rådighet, ønskjer emneansvarleg å tilby éi (eventuelt to) ekstra samlingar som del av undervisninga. Emneansvarleg er gjort kjend med at undervisning ut over det som er normert for engelskspråklege val- og spesialeemne ikkje kan godskrivas i undervisningsrekneskapen.

Ingen av emna har obligatoriske arbeidskrav. Vurderingsforma i begge emna er ein kombinasjon av heimeeksamen og firetimars heimeeksamen, men ordlengda på heimeeksamen er ulik for dei to nivåa. Medan studentar på bachelornivå skal skriva maks 2000 ord, skal studentar på masternivå skriva minimum 2500, maksimum 3000 ord.

Litteraturlistene for dei to emna er ikkje klare enno, men emneansvarleg er gjort kjend med tilrådingane om mengd litteratur¹, og vil utarbeida litteraturlister i tråd med dette og leggja desse fram for SU i tide til fristen for publisering av litteraturlister for haustsemesteret 2024.

Overgangsordning og tal på eksamensforsøk

§3-2-4 i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (UiB-forskrifta) seier: «Ved nedlegging av studieprogram, studieretninger og emner skal vedtaksorganet fastsette overgangstid for undervisning og vurdering. Studenter som er tatt opp til studieprogram som vedtas nedlagt, har rett til å fullføre dette i samsvar med vedtak om overgangstid. Ved nedlegging av emner skal det normalt avholdes vurdering i emnet i ett eller to påfølgende semestre etter siste undervisningssemester.»

I dette tilfellet er emna på masternivå så like at studentar som treng å gjennomføra vurdering i gamalt emne JUS271-2-D etter haustsemesteret 2024, i staden vil bli viste til å avlegga eksamen i nytt emne JUS3509 Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets.

§ 6-8-1 i UiB-forskrifta seier følgjande om antall vurderingsforsøk: «Ved Universitetet i Bergen gjelder det ordinært en øvre grense på tre vurderingsforsøk for det enkelte emne. Begrensningen i antallet vurderingsforsøk gjelder også dersom emnet har skiftet emnekode, inngår med ulik kode i flere studieprogrammer eller inngår i ny form i et studieprogram i tilknytning til en overgangsordning.

I medhald av dette gjeld at studentar har tre vurderingsforsøk samla både for det gamle emnet JUS271-2-D og kvart av dei to nye emna, og samla for dei to nye emna i kombinasjon. Ein student som tidlegare har nytta alle vurderingsforsøka i emnet på 3. studieår, kan ikkje få nye høve til å greia emnet ved å i staden melda seg til den andre utgåva av emnet på 5. studieår.

SU uttalar:

Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS271-2-D Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2310/JUS3510 Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets som skal undervisast første gong haustsemesteret 2024, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.

Vedlegg: Emneskildringar

[Tilbake til sakslisten](#)

JUS2310: Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets

Bachelor's level (Autumn 2023)

Ignacio Herrera Anchustegui

Course Name

Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets

Course Teacher and Coordinator

Ignacio Herrera Anchustegui

ECTS Credits

10

Level of Study

Bachelor

Full-time/Part-time

Full-time

Teaching Semester

Autumn

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

Objectives and Content

Energy is essential for all aspects of life in a modern society and the need for energy is growing. Energy production from fossil sources (like coal, oil and gas) is also one of the main drivers of climate change, and great efforts are made to bring about a shift from energy production based on fossil fuels to renewable energy sources, in order to stop or at least limit climate change.

Energy law is an important discipline as energy production and distribution is pivotal to the functioning of the society and economic and social development. All major countries have in the last decades reformed their energy legislation due to the influence of energy liberalization, climate change and the introduction of renewable energy solutions. Taking part of this course will give you the tools to understand the complex regulatory challenges that energy law has to deal with and prepare you for exciting job prospects.

The general question that the course seeks to answer is how legal regulation can contribute to an effective and sufficient energy production and consumption within sustainable limits. The course will present the main legal principles, systems and instruments used to influence energy production and consumption. Further, the course will give insight in basic principles for resource management, the relation between public interest and business and modern market instruments.

The course is divided into **two parts**. The first part will cover governance and regulation of **hydrocarbons** (oil and gas activities). The second part will be focused on the regulation of **electricity and renewable energy** in EU/EEA law.

Our study of energy law will follow the life cycle and energy value chain. During our course, we will study how energy production/extraction, transportation and consumption is regulated and the consequences of such rules for society, the industry and nature.

A central part of the system for governance of the energy sector is the regulation of access to energy resources on land as well as offshore. As offshore energy production is becoming more important for petroleum as well as renewable ocean and wind energy, the regulation of continental shelf and exclusive economic zone will be important, as well as environmental regulation of the oceans (OSPAR-treaty etc.). The question of jurisdiction over and ownership of energy resources especially on the continental shelf is thus an important part of the course.

The system for granting access to the petroleum and other energy resources for national and international companies, through different concession, licensing and contracting systems, and for organizing the State participation in the activity, is an important part of the course. This involves national as well as EU-regulation and will give the students understanding of the relation between EU/EEA law and national law. The license system and the use of joint venture agreements to secure state control as well as effective and secure activity, constitute examples of different techniques for governance of an important industry.

In the second part of the course, we will focus on the regulation of energy in the EU, by utilizing the regime of electricity (and some extent gas) as a case study. Generation, transport, distribution and retailing of electricity systems according to the EU/EEA Directives and Regulations will be studied. This includes rules related to the functioning of the internal electricity market, rules on the use of infrastructure to transport energy, as well as those provisions related to consumer rights, duties and their protection.

The course will concentrate on basic principles and regulation systems. Central themes are:

- Introduction to energy law & energy policy
- Energy resources: ownership and management
- Licensing systems for energy production
- Upstream regulation of petroleum
- European regulation of electricity and gas: production, transmission and distribution
- Organization and functioning of energy markets
- European regulation of renewable energy sources
- Energy consumers: rights, duties and new roles
- Energy regulators: ACER and national entities

Learning outcomes

At the end of the course, students will have:

- Gained a good overall knowledge related to the fundamental problems, concepts and principles of energy law;
- Understanding of the concepts of licensing, access to energy sources, safety and environmental aspects related to energy and the functioning of energy markets;
- Familiarity with the regulatory models utilized for the exploitation of hydrocarbons, particularly in the North Sea/Norway;
- The ability to identify key regulatory and legal issues connected to the generation, transport, distribution and retailing of electricity in Europe;
- The capability to critically discuss the rules applicable to foster the development of renewable energy sources;
- Practiced and learnt how to write a legal brief/legal opinion on a topic of energy regulation, thanks to the use of a home exam;

Students will also have developed certain skills and general competence, including:

- The ability to understand and engage with doctrinal, policy, and theoretical sources of different types, and to use those sources to present scholarly arguments in the fields covered by the course;
- The ability to apply academic knowledge and relevant work to practical and theoretical problems in the fields of energy regulation, and to make well-founded choices between different legal and policy alternatives;

- The ability to find, evaluate, and refer to information and scholarly ideas and to present them in an appropriate written manner;
- The ability to explain how electricity markets work;
- The ability to engage in debates and write reasoned responses to questions on legal and policy issues in the field of energy law;
- The ability to analyze and answer practical legal problems in the energy sector

Required previous knowledge

Two years of law studies.

Recommended previous knowledge

Good level of English language

Credit Reduction due to Course Overlap

Combined with JUS271-2-A, JUS271-2-B, JUS271-2-C or JUS271-2-D Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets or JUS3510 Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets this course will generate no new credits.

The course is designed to be complemented and combines successfully with:

- JUS2311/JUS3511 International Climate Law
- JUS2316/JUS3516 Law of the Sea and its Uses

Access to the Course

The course is available for students:

- Admitted to the five-year master programme in law;
- Granted admission to elective courses at the Faculty of Law;
- Exchange students at the Faculty of Law.

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course.

Teaching and learning methods

Lectures, group workshops and possibilities to participate in specialized seminars/conferences.

Ten (10) lectures and one additional seminar/workshop (1). Total eleven sessions (11).

Compulsory Assignments and Attendance

None

Forms of Assessment

The exam consists of two parts:

- Home exam: during the course the students shall write a paper of maximum 2000 words on a subject provided by the course supervisor. The home exam constitutes 40% of the final grade.
- School exam: Four-hour digital school exam. The school exam constitutes 60% of the final grade.

www.uib.no/en/education/87471/digital-examination

Exam language:

Question paper and school exam: English

Answer paper and school exam: English

Examination Support Material

Support materials allowed during school exam

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example *both* Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary;
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in *two* different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition);
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries;
- Any kind of combination which makes up *more than* two physical volumes is forbidden;

- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator *minimum two weeks* before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination *minimum two weeks* before the exam will be subject to the [usual regulations](#) (Section 3-5) about examination support materials.

Grading Scale

A - E for passed, F for failed

Course Evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

JUS3510 Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets

Master's level (Autumn 2023)

Ignacio Herrera Anchustegui

Course Name

Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets

Course Teacher and Coordinator

Ignacio Herrera Anchustegui

ECTS Credits

10

Level of Study

Master's

Full-time/Part-time

Full-time

Teaching Semester

Autumn

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

Objectives and Content

Energy is essential for all aspects of life in a modern society and the need for energy is growing. Energy production from fossil sources (like coal, oil and gas) is also one of the main drivers of climate change, and great efforts are made to bring about a shift from energy production based on fossil fuels to renewable energy sources, in order to stop or at least limit climate change.

Energy law is an important discipline as energy production and distribution is pivotal to the functioning of the society and economic and social development. All major countries have in the last decades

reformed their energy legislation due to the influence of energy liberalization, climate change and the introduction of renewable energy solutions. Taking part of this course will give you the tools to understand the complex regulatory challenges that energy law has to deal with and prepare you for exciting job prospects.

The general question that the course seeks to answer is how legal regulation can contribute to an effective and sufficient energy production and consumption within sustainable limits. The course will present the main legal principles, systems and instruments used to influence energy production and consumption. Further, the course will give insight in basic principles for resource management, the relation between public interest and business and modern market instruments.

The course is divided into **two parts**. The first part will cover governance and regulation of **hydrocarbons** (oil and gas activities). The second part will be focused on the regulation of **electricity and renewable energy** in EU/EEA law.

Our study of energy law will follow the life cycle and energy value chain. During our course, we will study how energy production/extraction, transportation and consumption is regulated and the consequences of such rules for society, the industry and nature.

A central part of the system for governance of the energy sector is the regulation of access to energy resources on land as well as offshore. As offshore energy production is becoming more important for petroleum as well as renewable ocean and wind energy, the regulation of continental shelf and exclusive economic zone will be important, as well as environmental regulation of the oceans (OSPAR-treaty etc). The question of jurisdiction over and ownership of energy resources especially on the continental shelf is thus an important part of the course.

The system for granting access to the petroleum and other energy resources for national and international companies, through different concession, licensing and contracting systems, and for organizing the State participation in the activity, is an important part of the course. This involves national as well as EU-regulation and will give the students understanding of the relation between EU/EEA law and national law. The license system and the use of joint venture agreements to secure state control as well as effective and secure activity, constitute examples of different techniques for governance of an important industry.

In the second part of the course, we will focus on the regulation of energy in the EU, by utilizing the regime of electricity (and some extent gas) as a case study. Generation, transport, distribution and retailing of electricity systems according to the EU/EEA Directives and Regulations will be studied. This includes rules related to the functioning of the internal electricity market, rules on the use of infrastructure to transport energy, as well as those provisions related to consumer rights, duties and their protection.

The course will concentrate on basic principles and regulation systems. Central themes are:

- Introduction to energy law & energy policy
- Energy resources: ownership and management
- Licensing systems for energy production
- Upstream regulation of petroleum
- European regulation of electricity and gas: production, transmission and distribution
- Organization and functioning of energy markets
- European regulation of renewable energy sources
- Energy consumers: rights, duties and new roles
- Energy regulators: ACER and national entities
- Introduction to the energy investment regime

Learning outcomes

At the end of the course, students will have:

- Gained a sound knowledge related to the fundamental problems, concepts and principles of energy law;
- Understanding and ability to critically discuss the the concepts of licensing, access to energy sources, safety and environmental aspects related to energy and the functioning of energy markets;
- Familiarity with the regulatory models utilized for the exploitation of hydrocarbons, particularly in the North Sea/Norway;
- The ability to identify key regulatory and legal issues connected to the generation, transport, distribution and retailing of electricity in Europe, as well as propose legally grounded solutions to technical or policy issues;
- The capability to critically discuss the rules applicable to foster the development of renewable energy sources;
- The ability to explain how electricity markets work and critically assess the problems posed by the current market design
- Practiced and learnt how to write a legal brief/legal opinion on a topic of energy regulation, thanks to the use of a home exam;
- Familiarity with the complex rules related to investment regimes and investment protection in the field of energy

Students will also have developed certain skills and general competence, including:

- The ability to understand and engage with doctrinal, policy, and theoretical sources of different types, and to use those sources to present scholarly arguments in the fields covered by the course;
- The ability to apply academic knowledge and relevant work to practical and theoretical problems in the fields of energy regulation, and to make well-founded choices between different legal and policy alternatives;
- The ability to find, evaluate, and refer to information and scholarly ideas and to present them in an appropriate written manner;
- The ability to engage in debates and write reasoned responses to questions on legal and policy issues in the field of energy law;
- The ability to analyze and answer practical legal problems in the energy sector

Required previous knowledge

Three years of law studies.

Recommended previous knowledge

Good level of English language

Credit Reduction due to Course Overlap

Combined with JUS271-2-A, JUS271-2-B, JUS271-2-C or JUS271-2-D Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets or JUS2310 Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets this course will generate no new credits.

The course is designed to be complemented and combines successfully with:

- JUS2311/3511 Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets
- JUS2316/3516 Law of the Sea and its Uses

Access to the Course

The course is available for students:

- Admitted to the five-year master programme in law;
- Admitted to the two-year master programme in law
- Granted admission to elective courses at the Faculty of Law;
- Granted additional right to study following completed Master in Law degree at UiB

- Exchange students at the Faculty of Law.

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course.

Teaching and learning methods

Lectures, group workshops and possibilities to participate in specialized seminars/conferences.

Twelve (12) lectures and one additional seminar/workshop (1). Total thirteen sessions (13).

Compulsory Assignments and Attendance

None

Forms of Assessment

The exam consists of two parts:

- Home exam: during the course the students shall write a paper of minimum 2,500 and maximum 3,000 words on a subject provided by the course supervisor. The home exam constitutes 40% of the final grade.
- School exam: Four-hour digital examination. The school exam constitutes 60% of the final grade.

www.uib.no/en/education/87471/digital-examination

Exam language:

Question paper and school exam: English

Answer paper and school exam: English

Examination Support Material

Support materials allowed during school exam

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example *both* Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary;
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in *two* different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition);
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries;
- Any kind of combination which makes up *more than* two physical volumes is forbidden;
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator *minimum two weeks* before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination *minimum two weeks* before the exam will be subject to the [usual regulations](#) (Section 3-5) about examination support materials.

Grading Scale

A - E for passed, F for failed

Course Evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

[Tilbake til sakslisten](#)

Nedlegging av JUS271-2-E International climate law og oppretting av JUS2311/JUS3511 International climate law

I sak 76/22 til fakultetsstyret 27.9.2022 vedtok fakultetsstyret ny modell for engelskspråklege emne ved fakultetet der dei engelskspråklege emna som hovudregel skal finnast i to variantar med ulike emnkodear: Den eine versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med bachelornivået i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og den andre versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med masternivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Som oppfølging av dette vedtaket har dei emneansvarlege for engelskspråklege spesialemne blitt bedne om å utarbeida nye emneskildringar. Emneansvarleg Ignacio Herrera Anchustegui har utarbeidd dei to emneskildringane som ligg ved. Skilnadene mellom bacheloremnet og masteremnet er markert med raud skrift i masteremnet.

Mål og innhald er i hovudsak likt i dei to emna, men som tillegg i masteremnet skal studentane også læra om karbonfangst og karbonlagring som eit verktøy for å redusera klimaendringane. Forventa læringsutbyte er tilpassa høvesvis studentar på 3. studieår (bachelornivå) og studentar på 5. studieår (masternivå) både ved at nemnde karbonfangst og karbonlagring kjem som tillegg under forventa kunnskap i masteremnet, og ved at nokre av ferdigheitene vil bli andre, eller på eit høgare nivå, hos studentar på masternivå enn hos studentar på bachelornivå.

Ut over dei 10 + 2 forelesingane som engelske val- og spesialemne i tråd med den nye modellen vil ha til rådighet, ønskjer emneansvarleg å tilby éi (eventuelt to) ekstra samlingar som del av undervisninga. Emneansvarleg er gjort kjend med at undervisning ut over det som er normert for engelskspråklege val- og spesialemne ikkje kan godskrivas i undervisningsrekneskapen.

Bacheloremnet har ingen obligatoriske arbeidskrav, medan det på masteremnet er obligatorisk med ein studentpresentasjon i gruppe. Vurderingsforma i begge emna er ein kombinasjon av heimeeksamen og firetimars heimeeksamen, men ordlengda på heimeeksamen er ulik for dei to nivåa. Medan studentar på bachelornivå skal skriva maks 2000 ord, skal studentar på masternivå skriva minimum 2500, maksimum 3000 ord.

Litteraturlistene for dei to emna er ikkje klare enno, men emneansvarleg er gjort kjend med tilrådingane om mengd litteratur¹, og vil utarbeida litteraturlister i tråd med dette og leggja desse fram for SU i tide til fristen for publisering av litteraturlister for vårsemesteret 2024.

Overgangsordning og tal på eksamensforsøk

§3-2-4 i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (UiB-forskrifta) seier: «Ved nedlegging av studieprogram, studieretninger og emner skal vedtaksorganet fastsette overgangstid for undervisning og vurdering. Studenter som er tatt opp til studieprogram som vedtas nedlagt, har rett til å fullføre dette i samsvar med vedtak om overgangstid. Ved nedlegging av emner skal det normalt avholdes vurdering i emnet i ett eller to påfølgende semestre etter siste undervisningssemester.»

I dette tilfellet er emna på masternivå så like at studentar som treng å gjennomføra vurdering i gamalt emne JUS271-2-E etter vårsemesteret 2024, i staden vil bli viste til å avlegga eksamen i nytt emne JUS3509 International climate law.

§ 6-8-1 i UiB-forskrifta seier følgjande om antall vurderingsforsøk: «Ved Universitetet i Bergen gjelder det ordinært en øvre grense på tre vurderingsforsøk for det enkelte emne. Begrensningen i antallet vurderingsforsøk gjelder også dersom emnet har skiftet emnekode, inngår med ulik kode i flere studieprogrammer eller inngår i ny form i et studieprogram i tilknytning til en overgangsordning.

I medhald av dette gjeld at studentar har tre vurderingsforsøk samla både for det gamle emnet JUS271-2-E og kvart av dei to nye emna, og samla for dei to nye emna i kombinasjon. Ein student som tidlegare har nytta alle vurderingsforsøka i emnet på 3. studieår, kan ikkje få nye høve til å greia emnet ved å i staden melda seg til den andre utgåva av emnet på 5. studieår.

SU uttalar:

Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS271-2-E International climate law etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2311/JUS3511 International climate law som skal undervisast første gong vårsemesteret 2024, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.

Vedlegg: Emneskildringar

[Tilbake til sakslisten](#)

JUS2311 International Climate Law

Bachelor's level (Spring 2024)

Ignacio Herrera Anchustegui

Course Name

International Climate Law

Course Teacher and Coordinator

Ignacio Herrera Anchustegui

ECTS Credits

10

Level of Study

Bachelor

Full-time/Part-time

Full-time

Teaching Semester

Spring

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

Objectives and Content

This course deals with the law and policy designed to mitigate climate change. The world is in a profound climate transformation and legislators worldwide seek different avenues to address this pressing issue while finding a balance between protecting nature and ensuring economic development.

In such a light and perhaps our generation's most important challenge, the course aims to give the student knowledge and understanding of the regulation and implementation of climate regulation and its implications for our society in international law, European law and some important national jurisdictions. Our class will sit at the intersection of several legal disciplines. International and European climate law will be combined with international trade law, sustainability and public international rules, to give the student a complete overview of this most important topic.

The course provides insight into basic principles for resource governance, sustainability and the relationship between public interests and business interests and the use of modern market instruments in climate governance.

The course's guiding question will be how regulation plays a role to create incentives and frameworks that deal with climate change and question whether the rules in place are well-designed and are sufficient to reach such aim.

Our course will first discuss the causes and effects of climate change and bring about an introduction behind the regulatory and policy schemes to control and limit it. This will be coupled with a discussion of relevant principles of public international, environmental and sustainability law.

Of special importance to this class will be the role played by the leading international treaty on climate change: the Paris Agreement. The study of international rules will be combined with a thorough discussion of the EU and EEA initiatives: The EU Climate Change Law, the EU Green Deal, the "Fit for 55" 2021 Package, the EU Taxonomy, and Norwegian Climate Change instruments and policy.

Central to our course will be the way that carbon markets are organized, studying examples based on quota and taxation systems. Examples that will be discussed in class will be EU Emission trading system (EU-ETS), green certificate (Norway and Sweden), certificate of origins, etc. We will also study alternatives and jurisdictions in which climate change measures are not based on carbon/greenhouse markets, such as Australia.

Finally, climate change litigation and the role of courts in reviewing governmental policies, laws and the conduct of companies will also be studied.

Learning outcomes

Knowledge

The course will give the students a thorough understanding of the governance climate change and the interplay between climate regulation, economics and legal frameworks. Principles on environmental, public international and climate change law will be discussed. Students will learn the different

regulatory and policy options available for governments and even private players to deal with climate change implications and seek to mitigate it.

In the course we will focus more specifically in:

- Causes and effects of climate change
- Regulatory avenues to deal with climate change
- Relation to different legal disciplines: public international law, environmental law, energy law, corporate law
- International, European and national rules to tackle climate change
- Carbon markets and their functioning
- Financial regulation addressed to foster climate change-friendly investment
- Climate change litigation

Skills

Upon completion of the course, the student should be able to

- explain the objectives, principles and development of climate law and policy from an international and European perspective
- describe the principles and systems used to address climate change consequences
- reflect on the complexity of climate change regulation as an area in the intersection of many legal disciplines and societal goals and values
- apply legal principles and regulations in problem-solving in climate law on an international and national level
- have an understanding of the concept of green financing, its general regulation in EU law and its implications
- clarify the system for emissions trading in various jurisdictions, including the EU
- discuss critically the role of courts when dealing with climate change litigation and distinguish between litigation vs states and litigation vs private bodies

Students will also have developed the ability to:

- understand and engage with doctrinal, policy, and theoretical sources of different types, and to use those sources to present scholarly arguments in the fields covered by the course;
- apply academic knowledge and relevant work to practical and theoretical problems in the fields of marine/maritime spaces regulation, and to make well-founded choices between different legal and policy alternatives;
- find, evaluate, and refer to information and scholarly ideas and to present them in an appropriate written manner;

- engage in debates and write reasoned responses to questions on legal and policy issues in the field of sea utilization;
- to analyze and answer practical legal problems in the marine/maritime sectors

Required previous knowledge

Two years of law studies.

Recommended previous knowledge

Good level of English language.

Credit Reduction due to Course Overlap

Combined with JUS271-2-C or JUS271-2-E International Climate Law or JUS3511 International Climate Law this course will generate no new credits

The course is designed to be complemented and combines successfully with:

- JUS2310/JUS3510 Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets
- JUS2316/JUS3516 Law of the Sea and its Uses

Access to the Course

The course is available for students:

- admitted to the five-year master programme in law;
- granted admission to elective courses at the Faculty of Law;
- exchange students at the Faculty of Law.

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course.

Teaching and learning methods

Lectures, group workshops, and possibilities to participate in specialized seminars/conferences.

Ten (10) lectures, and one voluntary session with master's student presentations (1). Total eleven sessions (11).

Compulsory Assignments and Attendance

None

Forms of Assessment

The exam consists of two parts:

- Home exam: during the course the students shall write a paper of maximum 2,000 words on a subject provided by the course supervisor. The home exam constitutes 40% of the final grade.
- School exam: Four-hour digital examination. The school exam constitutes 60% of the final grade.

www.uib.no/en/education/87471/digital-examination

Exam language:

Question paper and school exam: English

Answer paper and school exam: English

Examination Support Material

Support materials allowed during school exam

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example *both* Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary;
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in *two* different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition);
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries;
- Any kind of combination which makes up *more than* two physical volumes is forbidden;
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator *minimum two weeks* before the exam. Students who have not been granted permission to have a special

combination *minimum two weeks* before the exam will be subject to the [usual regulations](#) (Section 3-5) about examination support materials.

Grading Scale

A - E for passed, F for failed

Course Evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

JUS3511 International Climate Law

Master level (Spring 2024)

Ignacio Herrera Anchustegui

Course Name

International Climate Law

Course Teacher and Coordinator

Ignacio Herrera Anchustegui

ECTS Credits

10

Level of Study

Master

Full-time/Part-time

Full-time

Teaching Semester

Spring

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

Objectives and Content

This course deals with the law and policy designed to mitigate climate change. The world is in a profound climate transformation and legislators worldwide seek different avenues to address this pressing issue while finding a balance between protecting nature and ensuring economic development.

In such a light and perhaps our generation's most important challenge, the course aims to give the student knowledge and understanding of the regulation and implementation of climate regulation and its implications for our society in international law, European law and some important national

jurisdictions. Our class will sit at the intersection of several legal disciplines. International and European climate law will be combined with international trade law, sustainability and public international rules, to give the student a complete overview of this most important topic.

The course provides insight into basic principles for resource governance, sustainability and the relationship between public interests and business interests and the use of modern market instruments in climate governance.

The course's guiding question will be how regulation plays a role to create incentives and frameworks that deal with climate change and question whether the rules in place are well-designed and are sufficient to reach such aim.

Our course will first discuss the causes and effects of climate change and bring about an introduction behind the regulatory and policy schemes to control and limit it. This will be coupled with a discussion of relevant principles of public international, environmental and sustainability law.

Of special importance to this class will be the role played by the leading international treaty on climate change: the Paris Agreement. The study of international rules will be combined with a thorough discussion of the EU and EEA initiatives: The EU Climate Change Law, the EU Green Deal, the "Fit for 55" 2021 Package, the EU Taxonomy, and Norwegian Climate Change instruments and policy.

Central to our course will be the way that carbon markets are organized, studying examples based on quota and taxation systems. Examples that will be discussed in class will be EU Emission trading system (EU-ETS), green certificate (Norway and Sweden), certificate of origins, etc. We will also study alternatives and jurisdictions in which climate change measures are not based on carbon/greenhouse markets, such as Australia.

Connected to this, the course will incorporate the study of carbon capture use and storage as tool to mitigate climate change.

Finally, climate change litigation and the role of courts in reviewing governmental policies, laws and the conduct of companies will also be studied.

Learning outcomes

Knowledge

The course will give the students a thorough understanding of the governance climate change and the interplay between climate regulation, economics and legal frameworks. Principles on environmental, public international and climate change law will be discussed. Students will learn the different

regulatory and policy options available for governments and even private players to deal with climate change implications and seek to mitigate it.

In the course we will focus more specifically in:

- Causes and effects of climate change
- Regulatory avenues to deal with climate change
- Relation to different legal disciplines: public international law, environmental law, energy law, corporate law
- International, European and national rules to tackle climate change
- Carbon markets and their functioning
- Sectoral impacts of carbon regulation: latest trends: aviation, shipping and cross-border mechanisms
- Financial regulation addressed to foster climate change-friendly investment
- Climate change litigation
- The regulation of carbon capture, use and storage solutions and its relation to carbon market

Skills

Upon completion of the course, the student should be able to

- Explain and analyze critically the objectives, principles and development of climate law and policy from an international and European perspective
- Describe the principles and systems used to address climate change consequences
- Reflect on the complexity of climate change regulation as an area in the intersection of many legal disciplines and societal goals and values
- Apply legal principles and regulations in problem-solving in climate law on an international and national level
- Have an understanding of the concept of green financing, its general regulation in EU law and its implications, as well as discussing the financial implications of these measures for particular economic sectors, such as energy
- Clarify the system for emissions trading in various jurisdictions, including the EU and be capable of applying the concept of carbon markets in theoretical and/or practical settings
- Discuss critically the role of courts when dealing with climate change litigation and distinguish between litigation vs states and litigation vs private bodies
- Be able to present scientific and legal information to a live audience in a structured, logical and planned manner

Students will also have developed the ability to:

- understand and engage with doctrinal, policy, and theoretical sources of different types, and to use those sources to present scholarly arguments in the fields covered by the course;
- apply academic knowledge and relevant work to practical and theoretical problems in the fields of marine/maritime spaces regulation, and to make well-founded choices between different legal and policy alternatives;
- find, evaluate, and refer to information and scholarly ideas and to present them in an appropriate written manner;
- engage in debates and write reasoned responses to questions on legal and policy issues in the field of sea utilization;
- analyze and answer practical legal problems in the marine/maritime sectors

Required previous knowledge

Three years of law studies.

Recommended previous knowledge

Good level of English language.

Credit Reduction due to Course Overlap

Combined with JUS271-2-C or JUS271-2-E International Climate Law or JUS2311 International Climate Law this course will generate no new credits.

The course is designed to be complemented by, and combines successfully with:

- JUS2310/JUS3510 Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets
- JUS2316/JUS3516 Law of the Sea and its Uses

Access to the Course

The course is available for the following students:

- Admitted to the five-year master programme in law
- Admitted to the two-year master programme in law
- Admitted to the Master of Laws (LLM) in EU and EEA Law
- Granted admission to elective courses at the Faculty of Law
- Granted additional right to study following completed Master in Law degree at UiB

- Exchange students at the Faculty of Law

Teaching and learning methods

Lectures, student group presentations, and possibilities to participate in specialized seminars/conferences.

Twelve (12) lectures, one group presentation (1). Total thirteen sessions (13).

Compulsory Assignments and Attendance

Group presentation.

Forms of Assessment

The exam consists of two parts:

- Home exam: during the course the students shall write a paper of minimum 2,500 and maximum 3,000 words on a subject provided by the course supervisor. The home exam constitutes 40% of the final grade.
- School exam: Four-hour digital examination. The school exam constitutes 60% of the final grade.

Information about digital examination: www.uib.no/en/education/87471/digital-examination

Exam language:

Question paper and school exam: English

Answer paper and school exam: English

Examination Support Material

Support materials allowed during school exam

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example *both* Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary;
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in *two* different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition);
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries;
- Any kind of combination which makes up *more than* two physical volumes is forbidden;
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator *minimum two weeks* before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination *minimum two weeks* before the exam will be subject to the [usual regulations](#) (Section 3-5) about examination support materials.

Grading Scale

A - E for passed, F for failed

Course Evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

[Tilbake til sakslisten](#)

Nedlegging av JUS293-2-A Law of the sea and its uses og oppretting av JUS2316/3516 Law of the sea and its uses

I sak 76/22 til fakultetsstyret 27.9.2022 vedtok fakultetsstyret ny modell for engelskspråklege emne ved fakultetet der dei engelskspråklege emna som hovudregel skal finnast i to variantar med ulike emnkodear: Den eine versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med bachelornivået i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og den andre versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med masternivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Som oppfølging av dette vedtaket har dei emneansvarlege for engelskspråklege spesialeemne blitt bedne om å utarbeida nye emneskildringar. Emneansvarleg Ignacio Herrera Anchustegui har utarbeidd dei to emneskildringane som ligg ved. Skilnadene mellom bacheloremnet og masteremnet er markert med raud skrift i masteremnet.

Mål og innhald er i hovudsak likt i dei to emna, men som tillegg i masteremnet vil studentane også få kunnskap om regulering av havområde utanfor nasjonal lovgjeving og ein introduksjon til gruvedrift på djuphavbotn. Forventa læringsutbyte er justert ut frå dette og tilpassa høvesvis studentar på 3. studieår (bachelornivå) og studentar på 5. studieår (masternivå).

Ut over dei 10 + 2 forelesingane som engelske val- og spesialeemne i tråd med den nye modellen vil ha til rådigheit, ønskjer emneansvarleg å tilby éi (eventuelt to) ekstra samlingar som del av undervisninga. Emneansvarleg er gjort kjend med at undervisning ut over det som er normert for engelskspråklege val- og spesialeemne ikkje kan godskrivas i undervisningsrekneskapen.

Emnet på bachelornivå har ingen obligatoriske arbeidskrav, mens i emnet på masternivå er det obligatorisk med ein presentasjon i gruppe. Vurderingsforma i begge emna er ein kombinasjon av heimeeksamen og firetimars heimeeksamen, men ordlengda på heimeeksamen er ulik for dei to nivåa. Medan studentar på bachelornivå skal skriva maks 2000 ord, skal studentar på masternivå skriva minimum 2500, maksimum 3000 ord.

Litteraturlistene for dei to emna er ikkje klare enno, men emneansvarleg er gjort kjend med tilrådingane om mengd litteratur¹, og vil utarbeida litteraturlister i tråd med dette og leggja desse fram for SU i tide til fristen for publisering av litteraturlister for haustsemesteret 2024.

Overgangsordning og tal på eksamensforsøk

§3-2-4 i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (UiB-forskrifta) seier: «Ved nedlegging av studieprogram, studieretningar og emner skal vedtaksorganet fastsette overgangstid for undervisning og vurdering. Studenter som er tatt opp til studieprogram som vedtas nedlagt, har rett til å fullføre dette i samsvar med vedtak om overgangstid. Ved nedlegging av emner skal det normalt avholdes vurdering i emnet i ett eller to påfølgende semestre etter siste undervisningssemester.»

I dette tilfellet er emna på masternivå så like at studentar som treng å gjennomføra vurdering i gammalt emne JUS293-2-A etter haustsemesteret 2024, i staden vil bli viste til å avlegga eksamen i nytt emne JUS3509 Law of the sea and its uses.

§ 6-8-1 i UiB-forskrifta seier følgjande om antall vurderingsforsøk: «Ved Universitetet i Bergen gjelder det ordinært en øvre grense på tre vurderingsforsøk for det enkelte emne. Begrensningen i antallet

vurderingsforsøk gjelder også dersom emnet har skiftet emnekode, inngår med ulik kode i flere studieprogrammer eller inngår i ny form i et studieprogram i tilknytning til en overgangsordning.

I medhald av dette gjeld at studentar har tre vurderingsforsøk samla både for det gamle emnet JUS293-2-A og kvart av dei to nye emna, og samla for dei to nye emna i kombinasjon. Ein student som tidlegare har nytta alle vurderingsforsøka i emnet på 3. studieår, kan ikkje få nye høve til å greia emnet ved å i staden melda seg til den andre utgåva av emnet på 5. studieår.

SU uttalar:

Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS293-2-A Law of the sea and its uses etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2316/3516 Law of the sea and its uses som skal undervisast første gong haustsemesteret 2024, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.

Vedlegg: Emneskildringar

[Tilbake til sakslisten](#)

JUS2316 Law of the Sea and its Uses

Bachelor level (Autumn 2023)

Ignacio Herrera Anchustegui

Course Name

Law of the Sea and its Uses

Course Teacher and Coordinator

Ignacio Herrera Anchustegui

ECTS Credits

10

Level of Study

Bachelor

Full-time/Part-time

Full-time

Teaching Semester

Autumn

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

Objectives and Content

The Law of the Sea and its Uses: Maritime Spatial Planning & Strategies elective course seeks to provide the law students with expertise concerning the applicable rules governing the different uses of the sea from a sustainable development and multidisciplinary perspective. Coordination and an integrated approach to the management and use of sea areas and activities conducted in them through regulation are paramount for humankind, marine life, and the planet's survivability.

Students will learn what rules govern different marine areas, vertically and horizontally, and its uses. Among these, they will study the different global, regional and national legal and policy instruments, such as maritime spatial planning strategies, designed to ensure that the interests of all stakeholders and affected interests - including the environment - are taken into account and respected. Furthermore, students will learn how to recognize, address and evaluate conflicts arising from different interests, as well as understand and be able to navigate the complex jurisdictional and institutional matters arising from these activities from a national but also regional and global perspective.

The course objective and learning outcomes shall be met through a lecture plan that aims to provide students with a thorough and holistic approach to the governance of the sea and its uses. To this effect, this course has been designed combining different legal sub-disciplines connected to the regulation of the sea and activities that take place in it, as well as with some special natural science sessions dealing with technical aspects of some of the legal contents discussed.

The course will concentrate on the following marine and maritime topics:

- Introduction to Law of the Sea and UNCLOS
- Rules related to the exploitation of natural living and non-living offshore resources
- The Blue Economy
- Marine Environmental protection tools
- Maritime Spatial planning tools in the EU and Norway
- EU Common fisheries policy
- Introduction to offshore energy

Learning outcomes

The general learning outcome of the course is to provide students with legal knowledge and legal tools related to the regulation of the sea and its uses. The skills and expertise learnt in this course may also be exported to other areas. The course and its learning outcomes are envisaged to be of relevance for future lawyers wanting to work in fields such as international relations (public international law), maritime industries (fisheries, energy, transport, mining, tourism), public offices dealing with sea and land planning (administrative law), as well as environmental and energy lawyers.

In particular, the course has as its learning outcomes:

- Familiarize with regimes applicable to the sea under the Public International Law as a common resource of humankind

- Gain knowledge on the different instruments that have been developed to ensure the sustainable use of the sea as the primary regulatory frameworks on which complex and economically vital industries are built (fisheries, energy, maritime transport)
- Analyze the main instruments for the governance of the oceans adopted in the EU and the EEA
- Recognize, understand and address the different conflicts that arise from the governance of the sea and the activities which take place on it from a jurisdictional and sectoral perspective
- Generate skills regarding the application of methods different from legal dogmatics
- Learn to operationalize the law in areas in which other sciences, such as biology, geophysics, or meteorology, have a pivotal role. This is fundamental for a modern legal world influenced by 'law and other disciplines' perspectives, such as law and new technologies or law and the environment, for example.
- Develop interdisciplinary skills and when dealing with complex legal matters
- Serve as a tool for further career development and ignite interest concerning environmental, spatial planning, international and regional as well as energy law

The course will provide the students with different tools and skills connected to the regulation of the sea and its uses and which are transferable to other fields of the law.

In addition to the impartment and sharing of knowledge, an aspect that will be emphasized within the course is the aim to provide students with skills to develop critical thinking and problem-oriented analysis of the law. Of particular relevance is the issue of identifying overlapping areas of legal application, jurisdictional issues as well as different legal systems. Also, and based on the evaluation structure, it will train students in legal drafting and research, serving as a preparation for their master's thesis, for example. Furthermore, the interdisciplinary nature of the course also will teach students both analytical and communicative skills regarding the interaction of law and other disciplines - legal analysis of texts based on hard-sciences thinking and communicate legal complex matters to a non-legal audience.

Students are expected to be able to identify and correctly apply the different legislation applicable to sea regulation and its uses. Additionally, the course will contribute to the understanding of interdisciplinary disciplines in which law plays a part. Critical reflection on the understanding of the law coupled with its link to environmental and technical issues is expected to be developed among students.

Students will also have developed certain skills and general competence, including:

- The ability to understand and engage with doctrinal, policy, and theoretical sources of different types, and to use those sources to present scholarly arguments in the fields covered by the course;

- The ability to apply academic knowledge and relevant work to practical and theoretical problems in the fields of marine/maritime spaces regulation, and to make well-founded choices between different legal and policy alternatives;
- The ability to find, evaluate, and refer to information and scholarly ideas and to present them in an appropriate written manner;
- The ability to engage in debates and write reasoned responses to questions on legal and policy issues in the field of sea utilization;
- The ability to analyze and answer practical legal problems in the marine/maritime sectors

Required previous knowledge

Two years of law studies.

Recommended previous knowledge

Good level of English language.

Credit Reduction due to Course Overlap

Combined with JUS293-2-A Law of the Sea and its Uses or JUS3516 Law of the Sea and its Uses this course will generate no new credits.

The course is designed to be complemented and combines successfully with:

- JUS2310/JUS3510 Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets
- JUS2311/JUS3511 International Climate Law

Access to the Course

The course is available for students:

- Admitted to the five-year master programme in law;
- Granted admission to elective courses at the Faculty of Law;
- Exchange students at the Faculty of Law.

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course.

Teaching and learning methods

Lectures, group workshops, and possibilities to participate in specialized seminars/conferences.

Ten (10) lectures, one additional seminar/workshop (1). Total eleven sessions (11).

Compulsory Assignments and Attendance

None

Forms of Assessment

The exam consists of two parts:

- Home exam: during the course the students shall write a paper of maximum 2,000 words on a subject provided by the course supervisor. The home exam constitutes 40% of the final grade.
- School exam: Four-hour digital examination. The school exam constitutes 60% of the final grade.

www.uib.no/en/education/87471/digital-examination

Exam language:

Question paper: English

Answer paper: English

Examination Support Material

Support materials allowed during school exam

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example *both* Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary;
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in *two* different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition);
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries;
- Any kind of combination which makes up *more than* two physical volumes is forbidden;

- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator *minimum two weeks* before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination *minimum two weeks* before the exam will be subject to the [usual regulations](#) (Section 3-5) about examination support materials.

Grading Scale

A - E for passed, F for failed

Course Evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

JUS3516 Law of the Sea and its Uses

Master's level (Autumn 2023)

Ignacio Herrera Anchustegui

Course Name

Law of the Sea and its Uses

Course Teacher and Coordinator

Ignacio Herrera Anchustegui

ECTS Credits

10

Level of Study

Master

Full-time/Part-time

Full-time

Teaching Semester

Autumn

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

Objectives and Content

The Law of the Sea and its Uses: Maritime Spatial Planning & Strategies elective course seeks to provide the law students with expertise concerning the applicable rules governing the different uses of the sea from a sustainable development and multidisciplinary perspective. Coordination and an integrated approach to the management and use of sea areas and activities conducted in them through regulation are paramount for humankind, marine life, and the planet's survivability.

Students will learn what rules govern different marine areas, vertically and horizontally, and its uses. Among these, they will study the different global, regional and national legal and policy instruments, such as maritime spatial planning strategies, designed to ensure that the interests of all stakeholders and affected interests - including the environment - are taken into account and respected. Furthermore, students will learn how to recognize, address and evaluate conflicts arising from different interests, as well as understand and be able to navigate the complex jurisdictional and institutional matters arising from these activities from a national but also regional and global perspective.

The course objective and learning outcomes shall be met through a lecture plan that aims to provide students with a thorough and holistic approach to the governance of the sea and its uses. To this effect, this course has been designed combining different legal sub-disciplines connected to the regulation of the sea and activities that take place in it, as well as with some special natural science sessions dealing with 'technical' aspects of some of the legal contents discussed.

The course will concentrate on the following marine and maritime topics:

- Introduction to Law of the Sea and UNCLOS
- Rules related to the exploitation of natural living and non-living offshore resources
- Regulation of sea spaces on areas beyond national jurisdiction
- The Blue Economy
- Marine Environmental protection tools
- Maritime Spatial planning tools in the EU and Norway

- EU Common fisheries policy
- Introduction to offshore energy
- Introduction to deep seabed mining

Learning outcomes

The general learning outcome of the course is to provide students with legal knowledge and legal tools related to the regulation of the sea and its uses. The skills and expertise learnt in this course may also be exported to other areas. The course and its learning outcomes are envisaged to be of relevance for future lawyers wanting to work in fields such as international relations (public international law), maritime industries (fisheries, energy, transport, mining, tourism), public offices dealing with sea and land planning (administrative law), as well as environmental and energy lawyers.

In particular, the course has as its learning outcomes:

- Have solid understanding of the regimes applicable to the sea under the Public International Law as a common resource of humankind
- Study critically the different instruments that have been developed to ensure the sustainable use of the sea as the primary regulatory frameworks on which complex and economically vital industries are built (fisheries, energy, maritime transport)
- Analyze the main instruments for the governance of the oceans adopted in the EU and the EEA
- Recognize, understand and address the different conflicts that arise from the governance of the sea and the activities which take place on it from a jurisdictional and sectoral perspective
- Critically discuss the implications of policy/legal solutions in relation to its environmental and eco-systems
- Generate skills regarding the application of methods different from legal dogmatics
- Learn to operationalize the law in areas in which other sciences, such as biology, geophysics, or meteorology, have a pivotal role. This is fundamental for a modern legal world influenced by 'law and other disciplines' perspectives, such as law and new technologies or law and the environment, for example.
- Develop interdisciplinary skills and apply them when dealing with complex legal matters
- Be able to present scientific and legal information to a live audience in a structured, logical and planned manner
- Serve as a tool for further career development and ignite interest concerning environmental, spatial planning, international and regional as well as energy law

The course will provide the students with different tools and skills connected to the regulation of the sea and its uses and which are transferable to other fields of the law.

In addition to the impartment and sharing of knowledge, an aspect that will be emphasized within the course is the aim to provide students with skills to develop critical thinking and problem-oriented analysis of the law. Of particular relevance is the issue of identifying overlapping areas of legal application, jurisdictional issues as well as different legal systems. Also, and based on the evaluation structure, it will train students in legal drafting and research, serving as a preparation for their master's thesis, for example. Furthermore, the interdisciplinary nature of the course also will teach students both analytical and communicative skills regarding the interaction of law and other disciplines - legal analysis of texts based on hard-sciences thinking and communicate legal complex matters to a non-legal audience.

Students are expected to be able to identify and correctly apply the different legislation applicable to sea regulation and its uses. Additionally, the course will contribute to the understanding of interdisciplinary disciplines in which law plays a part. Critical reflection on the understanding of the law coupled with its link to environmental and technical issues is expected to be developed among students.

Students will also have developed certain skills and general competence, including:

- The ability to understand and engage with doctrinal, policy, and theoretical sources of different types, and to use those sources to present scholarly arguments in the fields covered by the course;
- The ability to apply academic knowledge and relevant work to practical and theoretical problems in the fields of marine/maritime spaces regulation, and to make well-founded choices between different legal and policy alternatives;
- The ability to find, evaluate, and refer to information and scholarly ideas and to present them in an appropriate written manner;
- The ability to engage in debates and write reasoned responses to questions on legal and policy issues in the field of sea utilization;
- The ability to analyze and answer practical legal problems in the marine/maritime sectors

Required previous knowledge

Three years of law studies.

Required previous knowledge

Good level of English.

Credit Reduction due to Course Overlap

Combined with JUS293-2-A Law of the Sea and its Uses or JUS2316 Law of the Sea and its Uses this course will generate no new credits.

The course is designed to be complemented and combines successfully with:

- JUS2310/JUS3510 Energy Law: Hydrocarbons, Renewables and Energy Markets
- JUS2311/JUS3511 International Climate Law

Access to the Course

The course is available for students:

- admitted to the five-year master programme in Law;
- admitted to the two-year master programme in Law
- granted admission to elective courses at the Faculty of Law;
- exchange students at the Faculty of Law.

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course.

Teaching and learning methods

Lectures, student group presentations, and possibilities to participate in specialized seminars/conferences.

Eleven (11) lectures, one group presentation (1), and one interdisciplinary seminar (1). Total thirteen sessions (13).

Compulsory Assignments and Attendance

Group presentation.

Forms of Assessment

The exam consists of two parts:

- Home exam: during the course the students shall write a paper of minimum 2,500 and maximum 3,000 words on a subject provided by the course supervisor. The home exam constitutes 40% of the final grade.
- School exam: Four-hour digital examination. The school exam constitutes 60% of the final grade.

Exam language:

Question paper: English

Answer paper: English

Examination Support Material

Support materials allowed during school exam

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example *both* Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary;
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in *two* different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition);
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries;
- Any kind of combination which makes up *more than* two physical volumes is forbidden;
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator *minimum two weeks* before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination *minimum two weeks* before the exam will be subject to the [usual regulations](#) (Section 3-5) about examination support materials.

Grading Scale

A - E for passed, F for failed

Course Evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

[Tilbake til sakslisten](#)

Nedlegging av JUS297-2-A Comparative European constitutional law og oppretting av JUS2317/3517 Comparative European constitutional law

I sak 76/22 til fakultetsstyret 27.9.2022 vedtok fakultetsstyret ny modell for engelskspråklege emne ved fakultetet der dei engelskspråklege emna som hovudregel skal finnast i to variantar med ulike emnecodar: Den eine versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med bachelornivået i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og den andre versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med masternivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Som oppfølging av dette vedtaket har dei emneansvarlege for engelskspråklege spesialemne blitt bedne om å utarbeida nye emneskildringar. Emneansvarleg Eirik Holmøyvik og undervisar i emnet Axel Jonsson har utarbeidd dei to emneskildringane som ligg ved, og som er sett opp side ved side. Skilnadene mellom bacheloremnet og masteremnet er markert med gul markering i masteremnet.

Mål og innhald er i hovudsak likt i dei to emna, men med nokre tillegg for inngaldet i masteremnet. Forventa læringsutbyte er tilpassa høvesvis studentar på 3. studieår (bachelornivå) og studentar på 5. studieår (masternivå).

Bacheloremnet har ingen obligatoriske arbeidskrav, medan studentane i emnet på masternivå skal arbeida med ei obligatorisk oppgåve gjennom store deler av semesteret. Det vil vera obligatorisk å levera eit tidleg utkast av oppgåva. Ein skal så kommentera medstudentar sine utkast og få kommentarar til eiga oppgåve frå både medstudentar og undervisar, før den endelege oppgåva til slutt blir levert. Vurderingsforma i begge emna er ein heimeeksamen.

SU vil sjå frå følgjeskrivet frå Holmøyvik og Jonsson at dei alternativt kunne tenka seg at den obligatoriske oppgåva var ein teljande heimeeksamen, som saman med den allereie føreslåtte heimeeksamenen i emnet utgjorde ein heimeeksamen i to delar. I dialog med dei emneansvarlege har ein kome fram til at ein i denne omgang let oppgåva som skal arbeidast med gjennom semesteret ha status som ei obligatorisk kursoppgåve.

Dei emneansvarlege har allereie utarbeidd framlegg til litteraturlister for dei to emna, men etter gjennomgang som del av saksførebuinga ser ein at desse må arbeidast meir med før dei samsvarar med sidetalsnorma som er vedteken av studieutvalet¹. Emneansvarlege har fått tilbakemelding og tilrådingar for justering av mengd litteratur. Justerte framlegg til litteraturlister vil bli lagt fram for SU i tide til fristen for publisering av litteraturlister for haustsemesteret 2024.

Overgangsordning og tal på eksamensforsøk

§3-2-4 i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (UiB-forskrifta) seier: «Ved nedlegging av studieprogram, studieretninger og emner skal vedtaksorganet fastsette overgangstid for undervisning og vurdering. Studenter som er tatt opp til studieprogram som vedtas nedlagt, har rett til å fullføre dette i samsvar med vedtak om overgangstid. Ved nedlegging av emner skal det normalt avholdes vurdering i emnet i ett eller to påfølgende semestre etter siste undervisningssemester.»

I dette tilfellet er emna på masternivå så like at studentar som treng å gjennomføra vurdering i gamalt emne JUS297-2-A etter haustsemesteret 2024, i staden vil bli viste til å avlegga eksamen i nytt emne JUS3509 Comparative European constitutional law.

§ 6-8-1 i UiB-forskrifta seier følgjande om antall vurderingsforsøk: «Ved Universitetet i Bergen gjelder det ordinært en øvre grense på tre vurderingsforsøk for det enkelte emne. Begrensningen i antallet vurderingsforsøk gjelder også dersom emnet har skiftet emnekode, inngår med ulik kode i flere studieprogrammer eller inngår i ny form i et studieprogram i tilknytning til en overgangsordning.

I medhald av dette gjeld at studentar har tre vurderingsforsøk samla både for det gamle emnet JUS297-2-A og kvart av dei to nye emna, og samla for dei to nye emna i kombinasjon. Ein student som tidlegare har nytta alle vurderingsforsøka i emnet på 3. studieår, kan ikkje få nye høve til å greia emnet ved å i staden melda seg til den andre utgåva av emnet på 5. studieår.

SU uttalar:

Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS297-2-A Comparative European constitutional law etter studieåret 2022/2023 og i staden oppretta JUS2317/3517 Comparative European constitutional law som skal undervisast første gong haustsemesteret 2024, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.

Vedlegg: Emneskildringar

[Tilbake til sakslisten](#)

New Course Descriptions for JUS2317/JUS3517 Comparative European Constitutional Law

In the following, new suggestions for course descriptions for the current JUS297-2-A Comparative European Constitutional Law are presented, for bachelor and master level respectively.

The proposed bachelor course description is built upon the existing course description. The course has only been taught twice, in 2021 and 2022, with around 60 students starting the course and 45 students taking the final exam. According to surveys made among the students of the course, a vast majority (2021: 75 %, 2022: 79 %) of the respondents (27 in 2021 and 38 in 2022) had completed 2 or 3 years of legal studies prior to the course. Only around a fifth (26 % in 2021 and 24 % in 2022) of the respondents had studied law for 4 or more years. After teaching the course for two years, the overall experience among the lecturers is that the level of the course corresponds well to the prior knowledge of most students and provide for adequate challenges the broad majority. Consequently, the new bachelor course could build on the old course, with some adjustments lowering the learning outcomes slightly.

To provide a proper master course, the faculty should add some more advanced elements. Aiming at a higher-level training in elaborating further on comparative constitutional theory and methodology in a European context, we propose the following three additions affecting only the master course:

- Two extra lectures (masterclasses) and an increase of mandatory readings regarding theory and methodology in the field of comparative constitutional law. Requiring more self-studying would be appropriate for master students. These additional elements could be kept as optional for interested bachelor students.
- An extra mandatory 5000-word paper, training the students in planning and conducting a short comparative constitutional study. This task would require the master students to make independent use of theory and methodology discussed in class and in the readings. Students should work on the assignment during most of the course. To add an element of formative assessment, students should receive feedback on an early draft from other master students and finally a lecturer, inspired by the successful peer review model used for our 3rd year for in house students. The final paper could preferably be graded and considered in the final assessment besides the home exam.
- An adjustment of the learning outcomes, to reflect a higher degree of theoretical and methodological understanding and abilities to make informed and independent choices regarding how to conduct comparative legal study.

These additions, as implemented in the course description, are highlighted in yellow below, illustrating the differences between the proposed bachelor and master courses.

Axel Jonsson and Eirik Holmøyvik 08.01.2023

BACHELOR	MASTER
Objectives and Content The aim of this course is two-fold: Firstly, the course aims to provide students with an overview of the European constitutional order on both the domestic and the international level. Secondly, the course aims to provide students with the knowledge of and skills to apply prevailing comparative legal methods in developing, interpreting and evaluating constitutional norms, institutions and systems. Both the expansion of transnational constitutional law and the increased attention being paid to national constitutional identities have stressed that comparative perspectives are an inevitable part of modern constitutional law. Thus, the relationship between European constitutional standards and national constitutions is the focal point of the course. While constitutional law has traditionally been considered a fundamentally domestic legal discipline, the last few decades has seen a certain convergence of constitutional law in Europe through a combination of supranational legal orders such as the ECHR and the EU, long-standing development and promotion of common European "soft law" standards on the rule of law, as well as increased communication between apex courts in different countries. For example, the concept of judicial independence, guaranteed by national constitution, can no longer be interpreted without considering the same concept on the European level and interpreted by the European Court of Human Rights and the Court of Justice of the European Union. In Europe, the interdependence of national constitutional law and international law of constitutional character has intensified the development of comparative legal methods. The ECHR, the Treaties of the EU (TEU) and the EU charter of fundamental rights are to be applied equally to all citizens despite their differing national contexts. At the same time, one can recognize tensions between national constitutional institutions (such as constitutional courts and legislators) and the	Objectives and Content The aim of this course is two-fold: Firstly, the course aims to provide students with an overview of the European constitutional order on both the domestic and the international level. Secondly, the course aims to provide students with the knowledge of and skills to apply prevailing comparative legal methods in developing, interpreting and evaluating constitutional norms, institutions and systems. Both the expansion of transnational constitutional law and the increased attention being paid to national constitutional identities have stressed that comparative perspectives are an inevitable part of modern constitutional law. Thus, the relationship between European constitutional standards and national constitutions is the focal point of the course. While constitutional law has traditionally been considered a fundamentally domestic legal discipline, the last few decades has seen a certain convergence of constitutional law in Europe through a combination of supranational legal orders such as the ECHR and the EU, long-standing development and promotion of common European "soft law" standards on the rule of law, as well as increased communication between apex courts in different countries. For example, the concept of judicial independence, guaranteed by national constitution, can no longer be interpreted without considering the same concept on the European level and interpreted by the European Court of Human Rights and the Court of Justice of the European Union. In Europe, the interdependence of national constitutional law and international law of constitutional character has intensified the development of comparative legal methods. The ECHR, the Treaties of the EU (TEU) and the EU charter of fundamental rights are to be applied equally to all citizens despite their differing national contexts.

ECJ and the ECtHR. Different strategies can be identified to regulate the relationship between the national and supranational constitutional orders. Some institutions prefer cooperation while others attempt to refine and delimit the national constitutional domain from the international constitutional order. To maintain legal certainty and foreseeability, European courts and monitoring institutions as well as national courts, legal scholars and legislators are required to critically compare constitutions in an increasingly pluralistic legal space. The EU is obliged to respect the "national identities" of the Member states as stated in Article 4.2 TEU and consider the legal definition of fundamental rights as general principles of law, partly resulting from "the constitutional traditions of the Member States" in Article 6.3. Consequently, comparative constitutional analysis is a pre-requisite when applying EU-law in constitutional matters. Within the Council of Europe legal order too, comparative law plays a key role in developing both the ECHR as well as "soft law" constitutional standards. All in all, changing narrative from the people to the peoples is necessary to understand competing constitutional structures, principles, and limitations - beyond the framework of legal sources produced within the nation state. Using an institutional approach, this course introduces the students to a series of common classic constitutional challenges, illustrated with case-law from the European Court of Justice and the European Court 13 of Human Rights and reports from the Venice Commission of the Council of Europe. By studying the problems and the comparative legal methods of the institutions, students are trained initially to critically examine how these similar problems are addressed in European constitutional settings, then to explain why differences and parallels appear. At the same time, students learn how common constitutional structures among states can be systematized and - by distinguishing categories from others – to describe archetypes of European constitutions and their relationship to international standards. The aim is that the students deepen their insight	At the same time, one can recognize tensions between national constitutional institutions (such as constitutional courts and legislators) and the ECJ and the ECtHR. Different strategies can be identified to regulate the relationship between the national and supranational constitutional orders. Some institutions prefer cooperation while others attempt to refine and delimit the national constitutional domain from the international constitutional order. To maintain legal certainty and foreseeability, European courts and monitoring institutions as well as national courts, legal scholars and legislators are required to critically compare constitutions in an increasingly pluralistic legal space. The EU is obliged to respect the "national identities" of the Member states as stated in Article 4.2 TEU and consider the legal definition of fundamental rights as general principles of law, partly resulting from "the constitutional traditions of the Member States" in Article 6.3. Consequently, comparative constitutional analysis is a pre-requisite when applying EU-law in constitutional matters. Within the Council of Europe legal order too, comparative law plays a key role in developing both the ECHR as well as "soft law" constitutional standards. All in all, changing narrative from the people to the peoples is necessary to understand competing constitutional structures, principles, and limitations - beyond the framework of legal sources produced within the nation state. Using an institutional approach, this course introduces the students to a series of common classic constitutional challenges, illustrated with case-law from the European Court of Justice and the European Court 13 of Human Rights and reports from the Venice Commission of the Council of Europe. By studying the problems and the comparative legal methods of the institutions, students are trained initially to critically examine how these similar problems are addressed in European constitutional settings, then to explain why differences and parallels appear. At the same time, students learn how common constitutional structures among states can be systematized and - by
--	--

into substantive constitutional challenges facing a contemporary policymaker, judge or academic and learn how the same challenges can, and cannot, be resolved through comparative reasoning. Considering the historical influence of European constitutional theory, these understandings should have global relevance. Firstly, the students will be introduced to the following theoretical background: • Common constitutional traditions: the emergence of transnational European constitutionalism • National constitutional identity, subsidiarity, the impact of constitutional legal culture • Possibilities and limitations of comparative constitutional law: general methodological considerations • Interpreting, and evaluating different approaches towards lex superior: comparative legal methods practiced in courts, supervisory institutions, and legislative assemblies in Europe. • Institutional rules, and human rights: dichotomy or structurally connected Secondly, the above-mentioned framework is used to comparatively analyze and discuss contrasting national answers to specific substantive constitutional problems. The problems are selected in consideration of the origin of participating students, who are encouraged to bring questions and examples to class. Even though the structural focus is put on European constitutions, complementary perspectives from countries outside the Europe and the EU are welcome. This course will cover several fundamental constitutional topics such as but not limited to: • National and transnational constitutional norm production	distinguishing categories from others – to describe archetypes of European constitutions and their relationship to international standards. The aim is that the students deepen their insight into substantive constitutional challenges facing a contemporary policymaker, judge or academic and learn how the same challenges can, and cannot, be resolved through comparative reasoning. Considering the historical influence of European constitutional theory, these understandings should have global relevance. Firstly, the students will be introduced to the following theoretical background: • Common constitutional traditions: the emergence of transnational European constitutionalism • National constitutional identity, subsidiarity, the impact of constitutional legal culture • Possibilities and limitations of comparative constitutional law: general methodological considerations • Interpreting, and evaluating different approaches towards lex superior: comparative legal methods practiced in courts, supervisory institutions, and legislative assemblies in Europe. • Institutional rules and human rights: dichotomy or structurally connected • National constitutions and transnational European law: monism, dualism, pluralism, and fragmentation • Special considerations regarding a European comparative constitutional methodology Secondly, the above-mentioned framework is used to comparatively analyze and discuss contrasting national answers to specific substantive constitutional problems. The problems are selected in consideration of the
--	---

• Preventing concentration of power: institutional structure and separation of powers • Parliamentary and judicial control of the executive • Judicial independence • Supervising the legislature: constitutional review, electoral law, freedom of expression and information • Transferring constitutional norm production to international bodies: domestic impact of the ECHR and the EU/EEA • Avoiding majority dictatorship: minority protection • Emergency powers and derogation Learning Outcomes Knowledge After this course, students should be able to give account of the fundamentals of comparative law theory, vocabulary, and method. Furthermore, the students should have detailed knowledge of characteristics of constitutional systems in Europe, how common standards are set by the EU and the ECHR, and of comparative legal methods used in both European and national institutions. Abilities Having learnt to apply comparative methods as used in European and national institutional practice, students should have the ability to complete a comparative constitutional investigation in English. Students should know how to identify, exemplify, assess, and explain common constitutional problems in Europe. This includes an ability to use constitutional legal material from one state and relate it to a given European standard.	origin of participating students, who are encouraged to bring questions and examples to class. Even though the structural focus is put on European constitutions, complementary perspectives from countries outside the Europe and the EU are welcome. This course will cover several fundamental constitutional topics such as but not limited to: • National and transnational constitutional norm production • Preventing concentration of power: institutional structure and separation of powers • Parliamentary and judicial control of the executive • Judicial independence • Supervising the legislature: constitutional review, electoral law, freedom of expression and information • Transferring constitutional norm production to international bodies: domestic impact of the ECHR and the EU/EEA • Avoiding majority dictatorship: minority protection • Emergency powers and derogation • National limitations on European constitutional legal development • Legislative procedure and process based judicial review Learning Outcomes Knowledge After this course, students should have advanced knowledge of comparative law theory, vocabulary, and methodology with special regard to constitutional law. Furthermore, the students should have detailed knowledge of characteristics of constitutional systems in Europe, common standards set by the EU and
--	--

General competence By relating constitutional solutions to both their respective national and their common broader European context, the students are trained to reach insights which should provide the student with relevant tools to normatively discuss how constitutional, and other, problems could and should be solved. The students will enhance their abilities to present, discuss and analyze constitutional issues in English and within the framework of academic standards. Required Previous Knowledge Two years of law studies Recommended Previous Knowledge A basic course in national constitutional law Good level of English language. Credit Reduction due to Course Overlap Combined with JUS297-2-A Comparative European Constitutional Law or JUS3517	the ECHR, and of comparative legal methods used in both European and national institutions. Abilities Having learnt to apply and evaluate comparative methods as used in European and national institutional practice, students should have the ability to independently plan and complete a comparative constitutional investigation in English. Students should know how to identify, exemplify, assess, and explain common constitutional problems in Europe, based on their own independent choices of theory and method. This includes an ability to choose relevant constitutional legal material from a states and relate it to European standards, as well as to foreign national law. General competence By relating constitutional solutions to both their respective national and their common broader European context, the students are trained to reach insights which should provide the student with relevant tools to normatively discuss how constitutional, and other, problems could and should be solved. The students will enhance their ability to present, discuss and analyze constitutional issues in English and within the framework of academic standards. Furthermore, students are fostered to self-critically and independently evaluate their own applied methods and understandings by relating to general possibilities and limitations of using comparative legal methods when making, applying, and invoking constitutional law in Europe. The student should be able to take advantage of these skills in other legal and scientific disciplines. Required Previous Knowledge Three years of law studies
---	---

Comparative European Constitutional Law, this course will generate no new credits. The course combines well with • JUS2301/JUS3501 Free movement under EU and EEA market law • JUS2313/JUS3513 Human Rights and Welfare Policies • JUS2304/JUS3504 Comparative Private Law • JUS23XX/JUS35XX International Civil Procedure • JUS2308 Constitution, courts and Politics • JUS23XX Comparing Legal Cultures in Europe Access to the Course The course is available for the following students: • Admitted to the five-year master programme in law • Granted admission to elective courses at the Faculty of Law • Exchange students at the Faculty of Law The pre-requirements may still limit certain students' access to the course. Teaching and learning methods Lectures and seminars. Students may be asked to prepare group presentations and students are encouraged to bring examples and perspectives from their home countries. Lecturers from at least three different legal systems will hold a panel discussion to which the students are instructed to bring questions of their own interest.	Recommended Previous Knowledge A basic course in national constitutional law Good level of English language. Credit Reduction due to Course Overlap Combined with JUS297-2-A Comparative European Constitutional Law or JUS2317 Comparative European Constitutional Law, this course will generate no new credits. The course combines well with • JUS2301/JUS3501 Free movement under EU and EEA market law • JUS2313/JUS3513 Human Rights and Welfare Policies • JUS2304/JUS3504 Comparative Private Law • JUS23XX/JUS35XX International Civil Procedure • JUS2308 Constitution, courts and Politics • JUS23XX Comparing Legal Cultures in Europe Access to the Course The course is available for the following students: • Admitted to the five-year master programme in law • Admitted to the two-year master programme in law • Admitted to the Master of Laws (LLM) in EU and EEA Law • Granted admission to elective courses at the Faculty of Law
--	---

Compulsory Assignments and Attendance None Forms of Assessment Home exam Examination Support Material Open book Grading Scale A-E for pass. F for fail Assessment Semester Autumn. Reading List The reading list will be ready 1 July for the autumn semester. Course Evaluation According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law Programme Committee The Academic Affairs Committee (Studieutvalget) at the Faculty of Law is responsible for ensuring the material content, structure and quality of the course. Course Coordinator	• Granted additional right to study following completed master's degree in Law at UiB • Exchange students at the Faculty of Law The pre-requirements may still limit certain students' access to the course. Teaching and learning methods Lectures and seminars. Students may be asked to prepare group presentations and students are encouraged to bring examples and perspectives from their home countries. Lecturers from at least three different legal systems will hold a panel discussion to which the students are instructed to bring questions of their own interest. Compulsory Assignments and Attendance Students will work on a 5000-word paper throughout the course. An early draft of the paper must be submitted by a given deadline, students must then comment on, and give feedback to, an assigned number of fellow students' papers, before the final paper is to be submitted. Students who fail the paper will be given one opportunity to resubmit. Participation in the master classes is mandatory. Forms of Assessment Home exam. Examination Support Material Open book
---	---

Professor Eirik Holmøyvik Course Administrator The Faculty of Law's section for students and academic affairs (Studieseksjonen) is responsible for administering the programme.	Grading Scale A-E for pass. F for fail Assessment Semester Autumn. Reading List The reading list will be ready 1 July for the autumn semester. Course Evaluation According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law Programme Committee The Academic Affairs Committee (Studieutvalget) at the Faculty of Law is responsible for ensuring the material content, structure and quality of the course. Course Coordinator Professor Eirik Holmøyvik Course Administrator The Faculty of Law's section for students and academic affairs (Studieseksjonen) is responsible for administering the programme.
---	--

[Tilbake til saklisten](#)

Oppdrag til Læringsdesigngruppen - kunstig intelligens

Verktøy som ChatGPT har satt kunstig intelligens (AI) på dagsorden for universitets- og høyskolesektoren den siste tiden. Universitetet i Bergen arbeider med å belyse problemstillingene og mulighetene i kunstig intelligens ved å arrangere seminarer, konferanser, debatter og møter om temaet.¹

Ved fakultetet er det naturlig at læringsdesigngruppen får oppdraget om å undersøke nærmere hvilke muligheter og utfordringer AI-verktøy byr på for læring og prøving på masterstudiet i rettsvitenskap.

Læringsdesigngruppen må sammen med Studiedekanen vurdere hvordan arbeidet skal innrettes, blant annet med tanke på ressursbruk. Arbeidet skal munne ut i en rapport som legges fram til Studieutvalget.

Forslag til vedtak:

Studieutvalget gir læringsdesigngruppen følgende mandat:

Gi en kortfattet oversikt over muligheter og utfordringer AI- verktøy som ChatGPT byr på for læring og prøving på jusstudiet.

Fristen er 28. februar.

[Tilbake til saklisten](#)

Prosedyre for uttak av studenter til utveksling ved innføring av utveksling på 3. studieår

Som del av revisjonen av studieordningen vil det som kjent være mulig å utveksle på vårsemesteret på 3. studieår. I denne saken foreslås det å benytte loddtrekning som utvelgelseskriterium på 3. studieår ved konkurranse om et begrenset antall plasser til bestemte utvekslingsdestinasjoner. Studentene skal fortsatt få mulighet til å melde inn fem ønskede utvekslingsdestinasjoner i prioritert rekkefølge.

Begrunnelse

Et av fakultetets budskap i forbindelse med utveksling er at utveksling er et tilbud til alle studenter uavhengig av karakternivå, og at alle som vil kan få reise på utveksling. Til tross for dette klare budskapet erfarer vi fra arbeidet med utveksling på 5. studieår at utveksling dessverre medfører en del stress og bekymring knyttet til karakterer, og dermed uønsket karakterpress. Dette er fordi at selv om alle som vil kan få reise på utveksling, er det karakterene som avgjør hvem som får plass dersom antallet studenter som ønsker seg til et bestemt utvekslingssted er høyere enn antallet tilgjengelige plasser ved det aktuelle utvekslingsstedet.

Enkelte partneruniversitet stiller krav om at studenter må ha et bestemt karaktersnitt for å kunne få opptak, og gjennom disse avtalene må studentene oppfylle visse minimumskrav (ofte C eller sterk C i gjennomsnitt) for å komme i betraktning. Dette gjelder først og fremst avtaler utenfor Europa, eller avtaler om opptak til LLM-program. Utveksling for å ta en LLM vil ikke være aktuelt for studenter på 3. studieår da et av opptakskravene er at man har fullført tilsvarende en bachelorgrad, noe som i de fleste tilfeller vil si at våre studenter har fullført 3. studieår.

Det store flertallet av utvekslingsavtalene som vil være aktuelle for studentene på 3. studieår vil være Erasmusavtaler. Gjennom Erasmusprogrammet praktiseres det ikke bestemte karakterkrav, og gjennom disse avtalene vil dermed alle studenter, uavhengig av karakternivå, kunne utveksle. Gjennom Erasmusavtalene har fakultetet et begrenset antall plasser hos hver partner. Antall plasser varierer fra 2 studenter for ett semester til inntil 10 studenter for ett semester¹, men enten 4 eller 6 plasser for ett semester er det vanligste.²

I søknadsskjemaet for utveksling kan studentene føre opp inntil fem destinasjoner i prioritert rekkefølge. Og selv om fakultetet har 120 aktive Erasmusavtaler (per november 2022) ser vi at jungeltelegrafene bidrar til at et lite antall av disse avtalene får stor søknad fra studentene. Det gjør at det til enkelte steder kan være svært mange søkere, og at det ikke er mulig å tilby førstevalg til alle studenter. Studenter som enten bevisst eller ubevisst har søkt kun til avtaler med mange søkere, kan komme til 5. valget sitt før vi kan tilby nominasjon. Dette kan gjelde både faglig sterke studenter og studenter med svakere karaktersnitt, avhengig av hvilke og hvor mange studenter de «konkurrerer» mot til de aktuelle destinasjonene. Studenter som ikke kan få tilbud om nominasjon til noen av sine søknadsalternativ fordi plassene er tildelt studenter med høyere karaktersnitt, får tilbud om å levere inn en liste med nye ønsker. Fakultetet sikrer dermed at alle som vil får mulighet til å reise på utveksling, også dersom de ikke kan få tilbud om nominasjon gjennom en av de fem avtalene de først hadde ført opp.

På tidspunkt for søknad om utveksling, 1. september i høstsemesteret på 3. studieår³, har studentene avlagt 9 eksamener som del av jusstudiet. 4 av disse har vurderingsuttrykk bestått/ikke bestått. Det vil si at studentenes karaktersnitt regnes ut på bakgrunn av fem karakterer. Med så få karakterer vil hver eksamen få stor innvirkning på studentenes karaktersnitt og dermed på deres «konkurransekraft» i uttaket til utveksling. Dette kan komme til å føre til økt karakterfokus og økt karakterjag allerede tidlig i

studiet, og at studenter begynner den «onde sirkelen» med gjentak av allerede beståtte karakterer for å gjøre seg mer «konkurransedyktige» i utvekslingsuttaket til tross for at alle som vil kan få reise på utveksling.

Studentene bruker naturlig nok mye tid på å tenke på hvor de har lyst å utveksle, et valg som tas både på bakgrunn av faglige interesser og fagtilbud ved det enkelte universitet, men også på bakgrunn av hvilken by eller hvilket land man har lyst å prøve å bo i, eller hvilket språk man kan eller vil studere på. Det er likevel slik at med et begrenset antall plasser gjennom hver avtale kan ingen basere valget på at man med sikkerhet vil få nominasjon til utveksling ved det bestemte universitetet man har peilet seg inn på. Man er nødt til å ha flere alternative planer og ønsker. Vi ser også av studentrapportene at så godt som alle studentene våre er svært fornøyde med utvekslingsoppholdet sitt uansett hvor de har utvekslet til.

Studentenes spørsmål i forkant av søknadsfristene for utveksling forteller oss at mange prøver å «tenke taktisk» i sin søknad. Men det er likevel helt umulig å legge opp en taktikk når ingen, heller ikke fakultetet, vet fra år til år hvor studentene vil søke ved akkurat denne søknadsfristen, og heller ikke hvilket karaktersnitt de som søker til de ulike stedene vil ha det aktuelle året. Uttaket baserer seg på karakterer, men utfallet avhenger likevel av tilfeldigheter.

Uttak basert på loddrekning

Istedenfor at karakterer avgjør hvem som får tilbud i tilfeller hvor det er flere søkere enn plasser, kan dette avgjøres ved loddrekning. Dette vill fjerne karakterjag i forbindelse med utveksling og slik bidra til å bedre det psykososiale læringsmiljøet ved fakultetet særlig på de tidlige studieårene.

Karakterer vil likevel ikke *helt* fjernes fra utveksling på 3. studieår, da det som tidligere nevnt fortsatt vil være nødvendig med et visst karaktersnitt gjennom enkelte avtaler. I tillegg vil studenter som søker utveksling gjennom UiBs institusjonsavtaler (altså ikke gjennom fakultetets egne avtaler) måtte likebehandles med andre studenter ved UiB og følge hovedregelen for tildeling av plass på utveksling, nemlig at det ved konkurranse om et begrenset antall plasser er karaktersnitt som avgjør. I det totale utvekslingstilbudet på 3. studieår vil likevel både fakultetets avtaler med karakterkrav og UiB-avtalene være i mindretall.

Ved innføring av loddrekning som utvelgelsesmetode som alternativ til karakterer som utvelgelseskriterium, vil det fortsatt være slik at studentene får melde inn ønsker for hvor de ønsker å reise på utveksling. Loddrekning må ikke misforstås som at studentene skal bli tilfeldig plassert hvor som helst. Men «konkurransen» i puslespillet over hvem som kan nomineres hvor er ikke styrt av karakterer, men isteden av en tilfeldig trukket rekkefølge for hvem som «er først i køen» for tildeling av nominasjon til det høyest mulige alternative blant sine ønsker.

Praktisk gjennomføring og tidligere saker

Loddrekning som utvelgelsesmetode i forbindelse med utveksling ble etter ønske fra studentene grundig utredet studieåret 2017/2018, i sakene 3/18-2 og 51/18 til studieutvalget. Sak 51/18 følger som vedlegg, og som vedlegg til sak 51/18 følger også sak 3/18-2. Gjennom utredningen ble det konkludert med at det ville være gjennomførbart å gå over til loddrekning som utvelgelsesmetode. På grunn av skepsis i deler av studentmassen, bestemte man seg likevel for å ikke gå videre med planene på daværende tidspunkt.

Innføring av utveksling på 3. studieår innebærer noe nytt og det er enda ikke gitt konkret informasjon til studentene om hvordan søknad og uttak til utveksling skal skje. Studentene på 3. studieår har dermed ikke en forventning om at dette skal gjøres på en bestemt måte, og det er derfor ikke grunn til å tro at det skal være utstrakt motstand i studentmassen mot å bruke loddrekning på 3. studieår. Argumentene for loddrekning står dessuten sterkere på 3. studieår enn på 5. studieår ettersom studentene vil ha oppnådd så få karakterer på søknadstidspunktet, noe som gjør at den enkelte karakter vil ha enda større betydning for karaktersnittet.

Uttak av studenter for utveksling på 5. studieår

I denne omgang foreslår vi ikke å gjøre endringer i utvelgelseskriterier på 5. studieår. Studenter på studieordningen av 2003 som skal utveksle på sitt 5. studieår i løpet av studieårene 2023/2024 og 2024/2025 vil tildeles nominasjon til utveksling uten endringer i forhold til hvordan dette har blitt gjort til nå. Hvordan det bør gjøres for studenter på 5. studieår i studieordningen av 2021 foreslår vi at vi vil komme tilbake til innen disse studentene skal utveksle studieåret 2025/2026. En beslutning bør i så fall tas før vi starter arbeidet med informasjon om utveksling som skal skje i løpet av 2025/2026. I praksis vil det si at en beslutning må tas i løpet av de første to månedene av høstsemesteret 2024, etter som prosessen frem mot utveksling på 5. studieår normalt sparkes i gang med et informasjonsmøte ca. i oktober mens studentene er på 4. studieår. Etter 1. september høsten 2024 vil vi ha høstet erfaringer fra de to første rundene med bruk av loddrekning som utvelgelsesmetode på 3. studieår.

Forslag til vedtak

Ved utveksling på 3. studieår i femårig masterprogram i rettsvitenskap benyttes loddrekning som utvelgelseskriterium ved konkurranse om et begrenset antall plasser til bestemte utvekslingsdestinasjoner. Studentene får fortsatt mulighet til å melde inn fem ønskede utvekslingsdestinasjoner i prioritert rekkefølge.

Prinsippet iverksettes for studenter som skal utveksle på 3. studieår fra og med søknadsfristen 1. september 2023, og tas med i arbeidet med nye Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, og innarbeides i reglementet som del av dette arbeidet.

INTØ 131222

Vedlegg: Sak 51/18 til studieutvalgets møte 12. juni 2018

Utvelgelseskriterier for utveksling ved konkurranse om plassene

I sitt møte 29/11-17 behandlet studieutvalget et forslag om en øvre grense på 10 studenter til samme utvekslingsdestinasjon samtidig (vedtakssak 88/17). Dette var et forslag som særlig studentrepresentantene fryktet at ville kunne øke karakterpresset i forbindelse med utveksling, og studieutvalget ba derfor samtidig om en utredning av mulige alternative utvelgelseskriterier for utveksling når det er konkurranse om plassene.

Utredningen (vedlegg A) som ble etterspurt i sak 88/17 ble lagt frem for studieutvalget til dets møte 17/1-18 i uttalesak 3/18-2 der studieutvalget uttalte:

- SU stiller seg i utgangspunktet positiv til loddtrekning som utvelgelsesmetode.
- JSU drøfter saken og framskaffer et standpunkt som er forankret i studentmassen.
- Saken tas deretter opp på nytt.

Som oppfølging av strekpunkt 2 i sak 3/18-2 har Juridisk studentutvalg gjennomført en spørreundersøkelse blant studentene og skrevet notatet «Tilbakemelding på sak om loddtrekning som utvelgelseskriterium for utveksling» (vedlegg B).

Fra notatet siteres «Undersøkelsen og samtalene studentutvalget har hatt med studentene, viser at majoriteten (65,3%) ikke ønsker loddtrekning som utvelgelseskriterium for utveksling, og at studentene ikke oppfatter en slik ordning som egnet til å bøte på karakterpresset på studiet.

I lys av disse svarene oppfordrer JSU studieutvalget og studieseksjonen til å ikke videreføre arbeidet med alternative utvelgelseskriterier for utveksling.»

Studieseksjonens kommentarer til JSUs notat og resultatene fra spørreundersøkelsen:

Svarene på JSUs undersøkelse er såpass entydige at vi må kunne anta at resultatet gir uttrykk for en tendens i studentmassen selv om kun 4,8% av de til sammen 1962 studentene på det femårige- og toårige masterprogrammet i rettsvitenskap har svart på undersøkelsen. Det er interessant å observere at andelen respondenter fra 3. studieår er langt høyere enn for hvert av de andre studieårene.

Studentene som nå er på 3. studieår er de som vil utgjøre hovedvekten av søkerne til utveksling ved søknadsfristen 1. februar 2019 og det er dermed denne gruppen studenter spørsmålet umiddelbart er mest relevant for. For studenter på 1. og 2. studieår ligger utveksling fortsatt så pass langt frem i tid at spørsmålet om utvelgelseskriterier ikke engasjerer i like stor grad som for de som nå er på 3. studieår, og studenter på 4. eller 5. studieår har eventuelt allerede fått tildelt plass på utveksling etter eksisterende utvelgelseskriterier.

I JSUs notat er også fritekstkommentarer inkludert. Noen av disse tyder på at respondenten ikke kjenner til detaljene i hvordan fordeling av plasser til utveksling skjer i dag, eller at respondenten ikke har satt seg tilstrekkelig inn i hva forslaget til endring går ut på. Det er ikke hensiktsmessig å bruke tid på å gå nærmere inn på disse, men det kan være verdt å kommentere et forslag som trekkes frem av seks ulike respondenter: Disse viser alle til ordningen som gjelder for tildeling av plasser på JUS134-Kina Retthistorie og komparativ rett med særskilt fokus på kinesisk rett, der tildeling av plasser skjer basert på en kombinasjon av loddtrekning og karakterer. Trolig har ordningen som gjelder for JUS134-Kina også virket som inspirasjon til at ønsket om utredning av alternative utvelgelseskriterier kom opp i utgangspunktet.

Tildelingsordningen for JUS134-Kina har flere positive sider og fungerer godt til akkurat dette formålet. Fakultetet er fornøyd med å ha funnet en ordning som ivaretar flere hensyn samtidig: Både at tilbudet blir tilgjengelig for «alle» gjennom loddtrekning (likevel med C-snitt som inngangsport av årsaker som er gjort nærmere rede for i sak 84/17-3), samtidig som man sikrer et visst nivå på studentgruppen som helhet ved at man rekrutterer deler av gruppen på bakgrunn av karakterer. I tillegg kommer kvoten for studenter som kan dokumentere en særlig kompetanse eller erfaring knyttet til Kina.

Et slikt komplekst opptak til JUS134-Kina er mulig fordi det dreier seg om søkere til ett søknadsalternativ og én destinasjon. Søknadsbehandling for nominasjon til ordinær utveksling omfatter rundt 200 søkere med til sammen nær 1000 søknadsalternativ fordelt på potensielt 180 ulike avtaler. Det er derfor ikke praktisk mulig å overføre ordningen fra JUS134-Kina til å gjelde for tilbud om nominasjon til utveksling generelt. Som forklart i notatet som utgjør vedlegg A må saksbehandling av søknader om nominasjon til utveksling også i fortsettelsen kunne gjøres med de personellmessige ressursene som pr i dag er satt av til formålet, og det må kunne skje innenfor det tidsskjemaet og de fristene som er utarbeidet av UiBs studieadministrativ avdeling i samråd med fakultetene.

Om overgang til loddrekning istedenfor karakterer som utvelgelseskriterium

Både dekan og studiedekan har gitt uttrykk for at de ville ønske en eventuell omlegging til loddrekning mellom kvalifiserte søkere istedenfor karakterer som utvelgelseskriterium velkommen, da dette ville kunne være et helt konkret tiltak for å avhjelpe karakterpress knyttet til en bestemt del av studieprogrammet. Selv om tiltaket kunne være hensiktsmessig i seg selv, er det som nevnt i tidligere notat til studieutvalget også slik at en eventuell omlegging ville kreve administrative ressurser til å endre informasjonen til studentene og til å etablere og utvikle nye rutiner for behandling av søknader til utveksling. Erfaringsmessig vil det kreve ytterligere (veilednings)ressurser dersom en endring innføres med motstand i studentmassen.

Studieseksjonen anbefaler derfor, i tråd med anmodningen fra JSU, at forslaget om å endre til loddrekning som utvelgelseskriterium ikke følges opp og implementeres på nåværende tidspunkt. Studieseksjonen vil isteden prioritere kapasiteten i internasjonaliseringsteamet til fortsatt å videreutvikle avtaleporteføljen, og i samarbeid med dekanen arbeide for å inngå nye avtaler som kan være med og bidra til at studentene opplever at fakultetet har et tilstrekkelig antall utvekslingsavtaler til både engelskspråklige og ikke-engelskspråklige destinasjoner til å imøtekomme etterspørselen. Allerede i dag har fakultetet et bredt og godt tilbud om utveksling både til engelskspråklige land og til kontinentaleuropeiske universiteter med engelskspråklig undervisning, samt til en rekke universitet der studentene får mulighet til å perfektionere ferdighetene i et andre fremmedspråk. Til tross for et allerede godt tilbud, arbeider fakultetet kontinuerlig med å videreutvikle og styrke avtaleporteføljen både når det gjelder LLM-programmer og utveksling for ett eller to semester.

Selv om forslaget om å gå over til loddrekning som utvelgelseskriterium ikke følges opp og implementeres på nåværende tidspunkt, har utredning i sak 88/17 vist at det vil være praktisk mulig å gjennomføre loddrekning etter modell av medisinstudiets forhenværende tildeling av turnusplasser, og utredningen utgjør et godt grunnlagsmateriale dersom man på et senere tidspunkt skulle ønske å komme tilbake til dette konkrete tiltaket for å minske karakterpress knyttet til utveksling. Inntil videre noterer vi oss at studentene synes å akseptere og å ønske at karakterer skal være styrende for hvem som får plass når det er konkurranse om et bestemt antall plasser til en bestemt destinasjon.

For å minske karakterpresset som tilsynelatende oppleves i forbindelse med søknad om utveksling, vil studieseksjonen oppfordre JSU til å bidra til å formidle budskapet om at utveksling er tilgjengelig for alle uavhengig av karaktersnitt, at fakultetet har nok plasser til at alle som vil kan få dra på utveksling, og at fakultetet har et bredt og godt tilbud om utveksling både til engelskspråklige land og til universiteter med engelskspråklig undervisning, samt til universiteter med undervisning på andre språk enn engelsk.

Forslag til vedtak:

Forslaget om å innføre loddrekning som utvelgelseskriterium ved konkurranse om et bestemt antall plasser på utveksling utredes ikke videre på nåværende tidspunkt og vil dermed ikke implementeres til søknadsfristen for utveksling for studieåret 2019/2020 1. februar 2019.

Til: Studieutvalget

Fra: Studieseksjonen/INTØ

Utvelgelseskriterier for utveksling når det er konkurranse om plassene

I sitt møte den 29. november 2017 ba studieutvalget om en utredning av mulige utvelgelseskriterier for utveksling der det er konkurranse om plassene.

I det følgende gis det først en redegjørelse for regelverket (dagens utvelgelseskriterier) og for det komplekse arbeidet internasjonaliseringsteamet i studieseksjonen, i samarbeid med tilsatte ved studieadministrativ avdeling ved UiB, gjør for å legge et rettferdig og korrekt «puslespill» ut fra dagens utvelgelseskriterier.

Videre skisseres mulige alternative utvelgelseskriterier og eventuelle konsekvenser av disse.

Før studieseksjonen eventuelt arbeider videre mot en potensiell endring av utvelgelseskriterier, bes studieutvalget om å konkretisere hva det ønsker å oppnå med en eventuell endring av utvelgelseskriteriene, hvorvidt det mener at dette kan oppnås gjennom det skisserte alternative utvelgelseskriteriet og om studieutvalget på nåværende tidspunkt ønsker at det arbeides videre med innføring av alternative utvelgelseskriterier frem mot søknadsfristen i 2019.

Gjeldende regelverk

Utvelgelseskriterier for utveksling er regulert i UiBs Reglement uttak og stipendtildeling for delstudier i utlandet.⁴ § 3 omhandler rangering av kvalifiserte søkere:

«Konkurrerende søkere rangeres for vedtak om tildeling dersom det er et begrenset antall studieplasser, friplasser og stipend eller andre økonomiske fordeler fra Universitetet i Bergen og/eller vertsinstitusjonen.

Ved vurdering skal det legges vekt på:

- *Utreget karaktersnitt*
- *Om delstudiet i utlandet støtter opp under studentens gradsstudium ved Universitetet i Bergen.*
- *Om søkeren har, eller vil kunne tilegne seg, tilstrekkelige språkkunnskaper for å gjennomføre delstudiet i utlandet.*
- *Søkere som ikke tidligere har gjennomført delstudier i utlandet kan prioriteres.*

Det endelige uttaket av søkere vil være basert på en helhetsvurdering av den enkeltes søknad.

Hvis to eller flere søkere vurderes likt, skal uttaket avgjøres ved loddtrekning.

Studieplasser, friplasser og stipend eller andre økonomiske fordeler fra Universitetet i Bergen og/eller vertsinstitusjonen kan forbeholdes studenter på bestemte studieprogram, eller kan gis prioritet.

Universitetet i Bergen kan avslå søknader som ikke tilfredsstiller kravene for opptak til utenlandske utdanningsinstitusjoner.»

§ 1 omhandler reglementets anvendelsesområde, og i medhold av siste ledd «Reglementet gjelder mer eller mindre [SIC]⁵ skriftlig avtale eller forskriftene til et program regulerer forholdet nærmere.» anser vi at fakultetet har hjemmel til å vedta avvikende utvelgelseskriterier for utveksling gjennom Det juridiske fakultets avtaler gjennom Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet.

Tidspunkt for implementering av eventuelle endrede utvelgelseskriterier

Av hensyn til forutberegnelighet i forbindelse med søknad til utveksling er det ikke aktuelt å justere utvelgelseskriteriene for utveksling ved søknadsfristen 1. februar 2018 som gjelder utveksling studieåret 2018/2019.

1. februar er den faste, årlige fristen for søknad om utveksling i løpet av påfølgende studieår. Tidlig hver høst starter studieseksjonen et systematisk informasjons- og veiledningsarbeid frem mot neste søknadsfrist. Dersom Studieutvalget skulle bestemme at gjeldende utvelgelseskriterier skal endres må dette i så fall vedtas i god tid før sommeren 2018, slik at studenter som skal søke om utveksling for studieåret 2019/2020 kan informeres om gjeldende utvelgelseskriterier fra informasjons- og veiledningsprosessen starter igjen tidlig høsten 2018.

Antall søknader og omfanget av arbeidet med nominasjon til utveksling

Søknad om utveksling kan sammenlignes med «samordna opptak» til høyere utdanning. Man søker med en samlet søknad til et gitt antall universitet i prioritert rekkefølge, og får deretter tilbud om nominasjon til ett av søknadsalternativene sine. I søknaden om utveksling kan hver student føre opp inntil 5 søknadsalternativ, og ved behandling av søknadene er siktemålet alltid å tilby nominasjon til søknadsalternativet med høyest mulige prioritet.

De fem søknadsalternativene studentene fører opp velges blant fakultetets 47 bilaterale avtaler, 110 erasmusavtaler og 19 nordplusavtaler, samt UiBs bilaterale avtaler. UiB har 108 bilaterale avtaler hvorav rundt 10 avtaler er i jevnlig bruk av jusstudentene.

De tre siste årene har fakultetet hatt følgende antall søkere og søknadsalternativ som del av søknadsprosessen:

	Antall søkere totalt	Totalt antall søknadsalternativ	Søknadsalternativ pr søker i snitt	Søknadsalternativ med karakterkrav
1.2.2015	201	940	4,7	555
1.2.2016	185	719	3,9	363
1.2.2017	213	909	4,3	505

Kolonnen til høyre i tabellen viser antall søknadsalternativer der studentene må oppfylle bestemte karakterkrav for å være kvalifisert til utveksling til den/de aktuelle destinasjonene. Vi ser at karakterer altså vil spille en rolle for en stor andel av søknadsalternativene uavhengig av tildelingskriterium. Bestemte karakterkrav for enkelte destinasjoner⁶ vil altså være inngangskrav uavhengig av hvordan søkerne skal velges ut ved eventuell konkurranse om et bestemt antall plasser.

Arbeid i søknads- og nominasjonsprosessen

Så snart søknadene er kommet inn begynner et komplekst arbeid for å legge et rettferdig og korrekt puslespill over hvor den enkelte student kan nomineres. Kort tid etter søknadsfristen mottar studieseksjonen et datauttrekk fra studieadministrativ avdeling med alle relevante data om søkerne. Disse er hentet fra Søknadsweb som er del av Felles studentsystem (FS)⁷, i tillegg til at fakultetet også bestiller ytterligere data fra FS som er relevante for vurderingen av søkerne. Før puslespill-leggingen kan ta til må studieseksjonen kontrollere hver enkelt søker/søknad for å kvalitetssikre en del av de mottatte studentdataene fra FS og legge til informasjon som ikke lar seg hente ut automatisk fra FS. For eksempel må det FS-genererte karaktersnittet regnes ut manuelt og justeres dersom studenter har fått godskrevet emner fra andre institusjoner i graden. Studentenes innmeldte plan for delstudiene (spesialemer og/eller masteroppgave) kontrolleres mot studentenes utdanningsplan for å sikre at studenten er kvalifisert iht. § 5-9 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet. Til studiesteder med språkkrav må studentenes resultater i språkfag fra videregående skole kontrolleres.

Ved behov kontaktes partneruniversitet for å dobbeltsjekke at vi har felles forståelse av antall tilgjengelige plasser og av eventuelle karakterkrav.

Samtidig med at dette arbeidet gjøres ved fakultetet, holder internasjonale koordinatorene ved de andre fakultetene og ved studieadministrativ avdeling på med tilsvarende prosess. Alt arbeidet ved de ulike fakultetene og ved studieadministrativ avdeling må gjøres parallelt og innenfor bestemte frister slik at plasser på UiBs bilaterale avtaler og plasser på de ulike fakultetenes lokale avtaler ses i sammenheng, og slik at arbeidet koordineres for at alle studentene får svar samtidig dvs. 21. februar i følge tidsplanen for utvekslingsopptaket våren 2018. Studieseksjonen er derfor avhengig av klare og effektive utvelgelseskriterier slik at datarydding kan gjøres og puslespillet kan legges innen korte frister. En eventuell endring av utvelgelseskriterier må derfor ikke føre til at søknadsbehandlingen blir mer omfattende eller trekker lenger ut i tid enn hva som er tilfellet ved dagens utvelgelseskriterier.

Et viktig prinsipp for «puslespillet» har til nå vært at man skal konkurrere på like vilkår til den enkelte destinasjonen uavhengig av hvorvidt man har ført den opp som første- eller femtevalg. Dette betyr at alle de rundt 900 søknadsalternativene som kommer inn fra de rundt 200 søkerne hvert år må ses i sammenheng. Rent praktisk løses dette ved at alle søkerne sorteres kronologisk basert på karaktersnitt, og så tildeles nominasjonene fortløpende nedover listen så lenge det er tilgjengelige plasser til de ulike destinasjonene. For eksempel kan det da være slik at når vi kommer til søker nr. 27 på listen (rangert etter karakterer), er plassene til søkerens førstevalg allerede fylt opp av søkere med bedre karaktersnitt. Da vurderes søkeren isteden til andrevalg sitt osv. På denne måten sikrer vi at alle søkerne konkurrerer på like vilkår (karaktersnitt) til alle søknadsalternativene sine dersom det er konkurranse om plassene ved den institusjonen de har søkt til.

Oppfyllelsesrate etter dagens praksis

Ved behandling av søknader om nominasjon til utveksling er målet å kunne tilby den enkelte søker nominasjon til et så høyt prioritert valg som mulig blant de inntil fem alternativene de har tatt med i søknaden.

Basert på søknadsdata fra de tre siste årene ser vi at prosentandelen som kan tilbys nominasjon til 1. valget sitt varier. Oppfyllelsesraten for 1. og 2. valget samlet er imidlertid på godt over 80 % alle tre år.

Søknadsrunde	Februar 2015		Februar 2016		Februar 2017	
Fordeling på prioriteringene i søknaden	Antall tilbud om nominasjon	akkumulert	Antall tilbud om nominasjon	akkumulert	Antall tilbud om nominasjon	akkumulert
1. valg	150 / 75 %	150 / 75 %	149 / 81 %	149 / 81 %	132 / 62 %	132 / 62 %
2. valg	37 / 18 %	187 / 93 %	22 / 12 %	171 / 93 %	46 / 22 %	178 / 84 %
3. valg	4 / 2 %	191 / 95 %	5 / 3 %	176 / 96 %	17 / 8 %	195 / 92 %
4. valg	4 / 2 %	195 / 97 %	5 / 3 %	181 / 99 %	7 / 3 %	202 / 95 %
5. valg	1 / 0,5 %	196 / 97,5 %	1 / 0,5 %	182 / 99,5 %	1 / 0,5 %	203 / 95,5 %
Ikke tilbud	5		3		10	
Totalt antall søknader	201		185		213	

Vi ser at det var hhv 5, 3 og 10 studenter som ikke ble tilbudt nominasjon til noen av de inntil fem søknadsalternativene de hadde ført opp i søknaden sin. De av disse som var kvalifisert til utveksling i henhold til utdanningsplanen sin, har alle fått tilbud om å levere en liste med ytterligere søknadsalternativ blant plassene som fortsatt var tilgjengelige etter den ordinære søknadsrunden. *Alle som ønsker det* får dermed mulighet til å reise på utveksling så fremt de er kvalifisert i henhold til utdanningsplanen sin.

Ved å se nærmere på kun førstevalget i søknadene fra søknadsrunden i 2017 kan vi gjøre følgende observasjoner:

Av totalt 213 søknader var 20 studenter *ikke kvalifisert* til utveksling til søknadsalternativet de hadde satt opp som 1. valg i søknaden sin. Disse ville dermed ikke fått tilbud om plass uansett utvelgelseskriterium. Dette kan være enten fordi man ikke er kvalifisert for utveksling ihht. sin utdanningsplan⁸ og reglene § 5-9 i utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, eller fordi man ikke oppfyller minimumskravet til karakternivå som er oppstilt gjennom den aktuelle avtalen.

Av de resterende 183 søkerne fikk 70 studenter plass på førstevalget sitt *uten konkurranse*. Altså uten at det var behov for å rangere søkerne ut fra karakterer for å fordele et bestemt antall plasser mellom et antall søkere høyere enn tallet på tilgjengelige plasser til de aktuelle destinasjonene.

De resterende 113 søkerne, fordelt på 14 ulike destinasjoner, konkurrerte om et begrenset antall utvekslingsplasser der karaktersnittet utgjorde utvelgelseskriteriet.

Sammenligner vi andelen som fikk tilbud om nominasjon til førstevalget sitt de tre siste årene, ser vi at 2017 skiller seg ut ved at det var markant færre enn de to årene før som fikk oppfylt førstevalget sitt (62 % mot hhv. 81 % og 75 % årene før). Dette kan trolig delvis begrunnes med at det totalt var flere søkere i 2017, men også av tilfeldige variasjoner for hvordan søkerne fordeler seg de ulike årene. Noen år ser vi at enkelte destinasjoner utmerker seg i antall søkere og at denne/disse destinasjonene tydeligvis har blitt en «snakkis» blant studentene det aktuelle året. Hvilke destinasjoner dette gjelder varierer fra år til år.

I 2017 var det for eksempel spesielt mange søkere til Københavns universitet som førstevalg. 13 søkere hadde satt opp dette universitetet som førstevalg, og vi hadde én plass tilgjengelig for studieåret 2017/2018. Likedan var det 13 som hadde ført opp American University i Washington D.C. som førstevalg. Her har vi fem plasser tilgjengelig. Videre var det 12 studenter hadde satt den nye destinasjonen UC Hastings som 1. prioritet uten å få plass. Enten fordi de ikke nådde opp i konkurransen om de 4 plassene på LLM-studiet, eller fordi det ikke ble tilbudt friplass for utveksling i ett semester.

Til nå har det vært et ønske for fakultetet at flest mulig skal kunne få oppfylt førstevalget sitt, eller eventuelt et så høyt valg som mulig. Ved en eventuell omlegging av utvelgelseskriterium må Studieutvalget ta stilling til hvorvidt dette fortsatt skal være et styrende prinsipp.

Mulig alternativt tildelingskriterium 1: Motivasjonsbrev

Vi ser to mulige veier videre: Istedenfor at karaktersnitt skal være det avgjørende utvelgelseskriteriet ved konkurranse om et bestemt antall plasser, kunne plasser blitt tildelt på bakgrunn av motivasjonsbrev og eventuelt intervju. Fordelen er at de som i så fall har bestemte (faglige) grunner til å ønske å utveksle til en bestemt destinasjon vil kunne få utveksle dit. Utfordringene ved dette er at det vil være tidkrevende (og dermed også ressurskrevende) å gå gjennom alle motivasjonsbrevene og å eventuelt gjennomføre intervjuer. Videre vil det være uklart hva som skal være vurderingskriteriene for hvorvidt én søker er bedre kvalifisert enn en annen. Man vil bli målt på skriveferdigheter og grad av overbevisende argumentasjon istedenfor karakterer. På den ene siden kan man anta at disse kriteriene til dels vil være overlappende. Dersom man skriver godt og evner å skrive et overbevisende motivasjonsbrev, har man trolig også gode karakterer. Slik vil det kanskje fortsatt være de samme studentene som får oppfylt førstevalget sitt. Dette er bare en antagelse, og det er usikkert om dette er tilfelle.

En svakhet ved motivasjonsbrev er at det kan være et upålitelig utvelgelseskriterium. For hvordan vet vi at det er studenten selv som har skrevet brevet? Den største og avgjørende svakheten er likevel at å gå gjennom og vurdere inntil 200 motivasjonsbrev opp mot hverandre vil være svært tidkrevende.⁹ Ressurshensyn gjør derfor at utvelgelseskriteriet motivasjonsbrev/intervju anses som svært ineffektivt og derfor uegnet.

Mulig alternativt tildelingskriterium 2: Loddtrekning

Et annet alternativ man kan se for seg ved konkurranse om plassene er at det gjennomføres loddtrekning mellom (de kvalifiserte) søkerne. Det vil fortsatt være slik at man må oppfylle minimumskravet til karaktersnitt gjennom de ulike bilaterale avtalene. Som forklart over snakker vi her om søknadsprosesser med rundt 900 søknadsalternativ fordelt på rundt 200 søkere. Det vil altså ikke være en enkel øvelse å gjennomføre loddtrekning, og ved utredning av denne saken har den største nøtten vært hvordan tildeling av plasser etter loddtrekningsmetoden lar seg gjennomføre rent praktisk.

Loddtrekningsmetoden som eventuelt velges må sikre at man har et «lodd i hatten» uavhengig av om man har ført opp destinasjonen som første- eller femtevalg. Det lar seg ikke gjøre å gjennomføre loddtrekninger til hver enkelt av de ulike destinasjonene som studentene har søkt til og som det er konkurranse om plassene til. Ved slike enkeltvis loddtrekninger vil det ikke være mulig å sikre at både studenter som har ført opp destinasjonen som førstevalg, og studenter som har ført opp destinasjonen som et lavere valg, og som kanskje, eller kanskje ikke får tilbud om nominasjon til et høyere valg, alle har et lodd i potten.

En eventuell overgang til loddtrekning som utvelgelseskriterium vil kunne løses ved at man gjør slik man tidligere gjorde på medisin ved tildeling av turnusplasser: Loddtrekningen består i at alle søkerne får et tall fra nr. 1 til sistemann (f.eks. nr. 200).

Til forskjell fra fordelingen av turnusplasser der studentene selv velger elektronisk blant de fortsatt tilgjengelige plassene innen korte tidsfrister, vil fordelingen av nominasjoner til utveksling fortsatt gjøres av studieseksjonen basert på fem på forhånd innmeldte ønsker gjennom søknadsskjema for utveksling i søknadsweb.

Fordelingen av plasser skjer ved at studenten med det beste nummer blir tildelt nominasjon til sitt førstevalg (så fremt han/hun er kvalifisert), så er det nr. 2 sin tur osv. Når man kommer til for eksempel søker nummer 43 og det viser seg at de tilgjengelige plassene til denne søkerens førstevalg allerede er brukt opp, får søker nummer 43 isteden tilbud om nominasjon til sitt andrevalg dersom det fremdeles er tilgjengelige plasser til denne destinasjonen. Slik fortsetter man helt til alle søkerne har fått en plass i «puslespillet» og kan få tilbud om nominasjon. Dersom det underveis er noen søkere som ikke kan tilbys nominasjon til noen av de fem valgene sine får de mulighet til å levere inn en lengre ønskeliste innen en svært kort tidsfrist.

Det praktiske arbeidet med «legging av puslespill» og tildeling av nominasjon til utveksling vil altså kunne gjøres på samme måte som med dagens tildelingskriterier. Forskjellen blir at istedenfor at søkerne er sortert kronologisk etter karakterer er de sortert kronologisk etter et tilfeldig tildelt nummer. Sannsynligvis vil «oppfyllelsesraten» med denne metoden kunne bli like høy som tidligere, bare at det ikke lenger vil være slik at de sterkeste studentene nærmest er garantert å få oppfylt førstevalget sitt. Det vil være tilfeldig om det er de karaktermessig sterkere eller svakere studentene som får oppfylt førstevalget sitt.

Supplerings-tildelinger ved loddtrekning

I dag er det slik at når søkerne får vite hvor de får tilbud om nominasjon får de en kort frist til å takke ja eller nei til denne nominasjonen. I 2017 var det totalt 20 søkere som takket nei til tilbudet om

nominasjon til utveksling. 9 av disse hadde fått tilbud om førstevalget sitt. I 2016 var det 23 søkere som takket nei til tilbudet om nominasjon til utveksling. 14 av disse hadde fått tilbud om førstevalget sitt.

Dersom noen takker nei til nominasjonen de har blitt tilbudt, ser vi på om det er andre søkere som har fått tilbud om plass til en lavere prioritert destinasjon som isteden kan tilbys nominasjonen som noen andre har takket nei til. Vi følger karakterrangeringen når vi ser på hvem som eventuelt er nestemann på listen til å tilbys plass til den destinasjonen noen har takket nei til¹⁰.

Ved loddtrekning som tildelingskriterium vil det også ved rangeringsmetoden beskrevet over være slik at vi kan gå tilbake til «puslespillet» og se hvem som er den neste på listen som *ikke* fikk tilbud om nominasjon til det stedet noen takket nei til, og isteden tilby nominasjonen til denne.

Utfordring: Karakterer spiller fortsatt en rolle

Opp mot søknadsfristen for utveksling mottar internasjonaliseringsteamet i studieseksjonen et stort antall e-poster med spørsmål om utveksling. Vi har i det siste observert at svært mange spør om karakterer, om utregning av karaktersnitt, om hvorvidt de faktisk er kvalifisert og om sannsynligheten for å komme inn. Det synes altså tydelig at selv om utveksling er tilgjengelig og mulig for alle uavhengig av karakter, skaper likevel studentene selv et karakterpress i forbindelse med utveksling. Dette vil ikke løses eller forsvinne ved at vi går over til loddtrekning som utvelgeskriterium ved konkurranse om plassene. Loddtrekning ved konkurranse kan tenkes å minske karakterfokusets noe, men karakterkrav som «inngangsport» for utveksling gjennom en del avtaler vil fortsatt bestå.

Utfordring: Tildeling av friplasser ved studiesteder med skolepenger

I Nordplus- og Erasmus+ avtalene er studieplassene alltid uten skolepenger, mens gjennom de bilaterale avtalene er det ofte skolepenger. Noen steder er det slik at vi har én friplass og flere betalingsplasser. Ved en eventuell omlegging av tildelingskriterier, skal loddtrekning gjelde for eventuelle friplasser også?

Friplassene innebærer et lukrativt «stipend» ved at studenten fritas helt for skolepenger. Selv om dette pr i dag ikke er eksplisitt nedfelt i samarbeidsavtalene har nok partnerne våre en forventning om at det er den karaktermessig sterkeste studenten som nomineres til friplass. Hva tenker studieutvalget om tildeling av eksklusive friplasser ved universitet som normalt krever høye skolepenger? Skal også dette gjøres ved loddtrekning? Hva hvis partneruniversitet krever eller forventer at friplass tildeles den sterkeste studenten? Kan vi se for oss et system der disse friplassene tildeles på bakgrunn av karakterer, mens resterende plasser fordeles på bakgrunn av loddtrekning?

Utfordring: De sterke studentene «taper»

En mulig omlegging til loddtrekning som tildelingskriterium ved konkurranse om plassene vil potensielt kunne dempe karakterfokusets knyttet til utveksling noe, selv om det fortsatt vil eksistere på grunn av at karaktersnitt fortsatt vil spille en rolle som «inngangsport» til en rekke av avtalene, og vi kommer ikke helt bort fra karakterfokus knyttet til utveksling. Dempet karakterpress ifbm. utveksling kan sies å gagne studentmassen som helhet, og loddtrekning vil øke «gjennomsnittsstudentens» utsikter til å tildeles plasser det er konkurranse om. En overgang til loddtrekning vil likevel utvilsomt være en ulempe for de faglig sterkeste studentene som tidligere i stor grad har vært sikret å få førstevalget sitt oppfylt. Hva tenker studieutvalget om dette?

Utfordring: Tildelingskriterier for utveksling gjennom UiBs avtaler

Som beskrevet tidligere i notatet skjer ikke utveksling fra Det juridiske fakultet i et vakuum. I tillegg til de fakultetsspesifikke avtalene kan studenter også søke om utveksling gjennom en rekke av UiBs avtaler. Som tidligere nevnt gjøres dette i samme søknadsskjema og i samme søknadsprosess som for utveksling gjennom fakultetets avtaler.

Studieadministrativ avdeling tildeler plasser gjennom UiBs avtaler i henhold til UiBs Reglement uttak og stipendtildeling for delstudier i utlandet, altså etter karakterer dersom det er konkurranse om plassene. Gjennom UiBs avtaler er det i stor grad slik at det ikke er et begrenset antall plasser, slik at dersom man oppfyller karakterkravet som er stilt for det enkelte partneruniversitetet så vil inntil ti jusstudenter kunne tilbys nominasjon gjennom hver UiB-avtale hvert semester. Dersom det ikke er et ubegrenset antall plasser, vil karakterer avgjøre hvem som får plass.

Likevel er det også slik at det finnes noen friplasser gjennom UiBs avtaler, og ettersom disse kan være aktuelle for alle studenter ved UiB er det ikke aktuelt at disse kan tildeles etter loddtrekningsmetoden. Det vil altså komme til å være innslag av at det er karakterer som er det avgjørende tildelingskriteriet også i fortsettelsen, og det kan bli en utfordring å kommunisere til studentene at det gjelder ulike tildelingskriterier for UiB-avtaler og for fakultetsavtaler.

Utfordring: Omkostninger ved å legge om rutiner og endre informasjon til studentene

Fakultetet rår over en begrenset mengde ressurser, det være seg både undervisningsressurser og administrative ressurser. Studieutvalget må ta inn over seg at en eventuell overgang til nye tildelingskriterier vil kreve at studieseksjonen dedikerer personalressurser til å endre informasjonen til studentene og til å etablere og utvikle nye rutiner for behandling av søknader til utveksling. Dette medfører at andre oppgaver kan måtte bli satt på vent eller nedprioriteres. I dette tilfellet gjelder det i hovedsak oppgaver knyttet til internasjonaliseringsfeltet, som for eksempel videreutvikling av avtaleporteføljen i form av inngåelse av nye avtaler.

Veien videre for eventuell implementering av loddtrekning som tildelingskriterium

Dersom studieutvalget kommer til at det ønskes at det arbeides videre med alternative utvelgelseskriterier, i denne omgang loddtrekning basert på at alle søkere tildeles et tilfeldig nummer og rangeres ut fra dette, foreslår vi at det ved søknadsbehandlingen våren 2018 gjennomføres en pilot parallelt med den søknadsbehandling etter ordinære, gjeldende tildelingskriterier.

Gjennom denne piloten vil vi kunne teste ut og kartlegge mulige rutiner for hvordan loddtrekning gjennomføres, og vi vil samtidig kunne innhente data for hvordan tildeling ved hjelp av loddtrekning vil påvirke oppfyllelsesraten. Vil loddtrekning føre til noen endring av hvor mange som får oppfylt førstevalget sitt? Påvirkes oppfyllelsesraten for første- og andrevalget samlet? Vil vi se en glidning i hvilke studenter som får oppfylt førstevalget sitt? Vil flere med svakere karaktersnitt og færre med de sterkeste karaktersnittene få oppfylt førstevalget sitt?

Når det gjelder kunnskap om hvordan oppfyllelsesraten påvirkes er det viktig å være klar over at erfaringsgrunnlaget vil være svært begrenset etter bare én gangs gjennomføring av tildeling ved hjelp av loddtrekning. Ettersom både loddtrekningen er tilfeldig og søkeres valg og prioriteringer vil ha ulik fordeling fra år til år, vil ikke eventuelle resultater og konklusjoner som trekkes etter «piloten» i 2018 være egnet til å si så mye om mulig oppfyllelsesrate ved fremtidige søknadsrunder. Videre kan det tenkes at fremtidig søkeratferd vil påvirkes av at tildelingskriteriene legges om.

Ved en eventuell pilot våren 2018 vil søkerne kun gjøres kjent med de offisielle ordinære resultatene av søknadsbehandlingen som baserer seg på karaktersnitt. «Skyggeresultatene» fra loddtrekningspiloten vil kun være til internt bruk og vil ikke ha noe å si for hvem som nomineres til utveksling ved søknadsrunden våren 2018.

I etterkant av søknadsrunden våren 2018 vil det kunne legges frem en sak for studieutvalget som gjør rede for resultatene både fra den ordinære søknadsrunden og fra piloten basert på loddtrekning. Studieutvalget vil gjøres kjent med oppfyllelsesraten, *ikke* med de enkelte nominasjonene på individnivå.

På dette grunnlaget legges saken frem til drøfting.

Aktuelle spørsmål til drøfting:

- Hva ønsker studieutvalget å oppnå med en eventuell endring av utvelgelseskriteriene?
- Kan dette oppnås gjennom det skisserte utvelgelseskriteriet loddrekning?
- Hvordan bør *fri*plasser til steder med vanligvis høye skolepenger tildeles?
- Hva hvis det med ny tildelingsordning viser seg at flere studenter enn tidligere får tildelt et lavere valg fra søknaden sin? Bør det fortsatt være et mål at flest mulig får oppfylt et høyest mulig ønske i søknaden sin?
- Er en endring av utvelgelseskriterier i (flertallet av) studentenes interesse? En overgang til loddrekning vil være en ulempe for de faglig sterkeste studentene som tidligere i stor grad har vært sikret å få førstevalget sitt oppfylt. Hva tenker studieutvalget om dette?

Til: Studieutvalget
Fra: Juridisk Studentutvalg

Tilbakemelding på sak om loddrekning som utvelgelseskriterium for utveksling

Studentutvalget viser til sak 3/18 i studieutvalgets møte 17. januar 2018, *Alternative utvelgelseskriterier for utveksling*, hvor JSU ble bedt om å fremskaffe et standpunkt forankret i studentmassen.

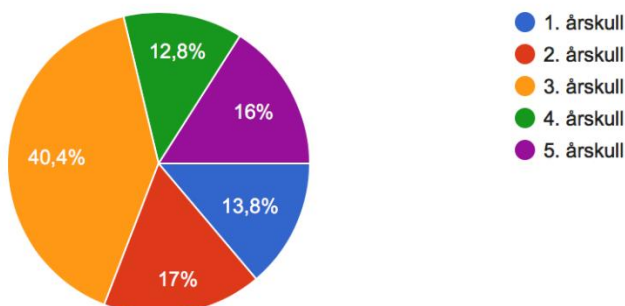
Studentutvalget har gjennomført en spørreundersøkelse i forbindelse med et vaffelfredag-arrangement, hvor vi informerte studenter om saken, og oppfordret dem til å svare på spørreundersøkelsen vår. Spørreundersøkelsen ble gjennomført med spørsmål om hvilket trinn studentene gikk på, om de ønsket loddrekning som utvelgelseskriterium for utveksling, og en mulighet til å komme med tilleggskommentarer. Svarene fra undersøkelsen er vedlagt i dette notatet.

Undersøkelsen og samtalene studentutvalget har hatt med studentene, viser at majoriteten (65,3%) ikke ønsker loddrekning som utvelgelseskriterium for utveksling, og at studentene ikke oppfatter en slik ordning som egnet til å bøte på karakterpresset på studiet.

I lys av disse svarene oppfordrer JSU studieutvalget og studieseksjonen til å ikke videreføre arbeidet med alternative utvelgelseskriterier for utveksling.

Hvilket trinn går du på?

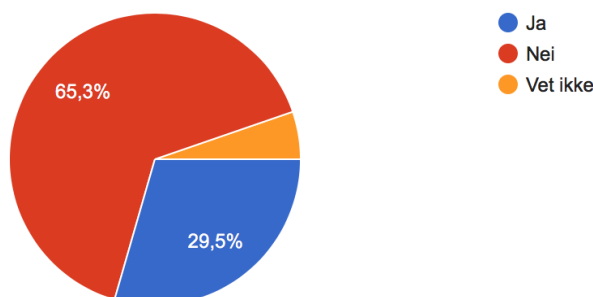
94 svar

Ønsker du loddrekning som utvelgelseskriterie for å dra på utveksling?

95 svar

Dette er jeg IKKE for i det hele tatt! Jeg mener at karaktersnitt skal være avgjørende ved tildeling av begrensede studieplasser. Hvorfor skal det ikke lønne seg å få gode karakterer og gjøre det bra? Livet er, og har alltid vært slik, at det faktisk skal lønne seg å jobbe ekstra hardt. Da kan det virkelig ikke oppfattes urimelig at de med høyest karaktersnitt prioriteres.

Loddrekning fremstår som en tilfeldig og urettferdig ordning. Der noen har jobbet hardt for gode karakterer, er det helt naturlig at dette også må medføre visse akademiske fordeler videre. Når det er slik at det uansett er nok utvekslingsplasser til alle som ønsker, er det helt rimelig at valget mellom de ulike kandidatene gjøres på bakgrunn av karakterer.

Et forslag kan evt. være å se på en lignende ordning som den som gjelder for å ta Rettshistore i Kina. Der blir en andel valgt etter karakterer og en andel valgt etter loddrekning.

Det er synd dersom det ikke skal lønne seg å ha gode karakterer. Hardt arbeid burde lønne seg, også på jussen. Å innføre loddrekning vil ikke minske karakterpresset eller på annen måte bedre studiemiljøet på dragefjellet. Da er loddrekning en lite hensiktsmessig måte å velge hvem som får reise på utveksling på.

Loddrekning vil også være lite forutberegnelig for studentene. Ved loddrekning vil man aldri vite om man har "sikret" seg en plass på utveksling eller ei, noe som kan gjøre et femte studieår vanskelig å planlegge. Dette vil være uheldig med tanke på eventuelle traineeopphold og annet. Dersom utveksling velges på bakgrunn av karakterer vil man i mye større grad ha mulighet til å velge skoler slik at ønsket utveksling blir noe av.

Dersom UiB sender ikke kvalifiserte studenter til diverse universiteter vil det også kunne føre til at UiB får færre utvekslingsavtaler da det kan skapes et inntrykk av at de studentene som kommer ikke holder det faglige nivået som kreves. Dette vil særlig kunne være problematisk hos de antatt mest prestisjetunge og beste universitetene.

De med høyest karaktersnitt har som regel jobbet hardest av alle kandidatene for å oppnå dette. Da synes jeg det er på sin plass at de også har fortrinnsrett på plass på utveksling.

Gode karakterer burde lønne seg.

For meg er det viktig at alle har like muligheter til å dra på ERASMUS-utveksling uten karakterjag. Dernevet vet jeg ikke helt. På en side tror jeg det er veldig lurt å fordele noen av utvekslingsplassene uten karakterer (slik som ved JUS134-KINA). Det gjør at utveksling blir mer tilgjengelig og føles oppnåelig. På den andre siden lurer jeg på hvordan dette vil påvirke den prioriterte rekkefølgen studentene setter opp ved valg av utvekslingssted? Ofte har jeg jo ønske om å dra ett spesifikt sted (hvor det kanskje ikke er kamp om plassene), da vil jeg ikke at "flaks" på en populær loddrekning som jeg har rangert lavere skal ødelegge for mulighetene mine.

Jeg tenker at innsats bør belønnes, og opplever det som nokså urettferdig om loddrekning skal bli avgjørende her - da har man ingen mulighet til å påvirke egne muligheter for utveksling. Noen jobber målrettet mot dette fra tidlig i studiet, og motiveres av utsikten til en utvekslingsplass

Veldig usikker. Angående mulighet for stipend synes jeg det burde være loddrekning. Men angående hvor du får studieplass skjønner jeg at det går på karakterer. Kanskje det kunne vært mulighet for en mellomløsning slik som da det ble trukket studenter til Kina-opplegget i Rettshistorie? Samtidig synes jeg ikke alltid at karakterene gir godt nok grunnlag for å si noe om studenten, og at det kan være dumt at karakterene skal avgjøre utvekslingsmuligheter.

Kun loddrekning der det er konkurranse om plassene, slik at det ikke er loddrekning der det ikke er konkurranse om plassene.

Synd om det skal tas hensyn til de som får mindre gode karakterer i form av loddrekning på bekostning av de som jobber hardt og gjør det bra på studiet. Det er ikke slik verken opptakskrav til studiet eller arbeidslivet fungerer.

Ikke glem at det de med gode karakterer har gjort seg fortjent til de mest attraktive utvekslingsinstitusjonene. For meg er det sterkt urimelig om det blir loddrekning.

Utrolig lite motiverende dersom muligheter så viktige som utveksling skal være overlatt bare til flaks. Jeg er imidlertid veldig åpen for at andre kriterier skal gjøre seg gjeldende. Søknadsbrev, hvorvidt man snakker et fremmedspråk, et essay som belyser juridiske utfordringer i landet/likheter eller forskjeller med vårt eget rettssystem/annen interessant juridisk problemstilling, er noen eksempler. Dette reiser naturligvis økonomiske utfordringer, da det blir mer ressurskrevende å ha en komité/ansvarlig til å se over søknadene. Verdt å se på hvilke kostnader det ville medføre? En mulig ideell løsning kunne kanskje vært en kombinasjon av flaks og ferdighet. Det kunne konkretiseres en rekke kriterier for at man i det hele tatt skal kvalifisere. Videre gjøres det en skjønnsbasert utvelgelse av de mest egnede kandidatene på bakgrunn av søknadsbrev etc. Til slutt sitter man igjen med en liten pulje egnede kandidater, og så gjøres loddrekningen. En slik løsning ville kunne begrense ressurskostnadene i forbindelse med utvalgskomite-/ansvarlig, da det ikke er behov for en like finmasket vurdering av søkerne, som hvis man skulle bestemme akkurat hvem som fikk plassene. Samtidig vil det ivareta hensynet til studentens motivasjon dersom det er en begrenset størrelse på gruppen man konkurrerer med i loddrekning. Det behøves fortsatt ferdighet for å være blant de kvalifiserte.

Dersom dette skal innføres, må det innføres for kommende kull, ikke for oss som er studenter ved fakultetet per dags dato.

det er viktig å finne tiltak for å redusere karakterer på fakultetet. Samtidig kan dette målet til tider bidra til å skape et bilde av at alle jobber like hardt og at de som får gode karakterer bare er "heldige". Stort sett jobber de som får gode karakterer hardt og kan fortjene å stille fremst i køen i visse sammenhenger. I mangel på andre måter å sammenligne studentene på, kan nettopp utveksling være et av disse tilfellene. En helt tilfeldig utvelgelse kan innebære at studenter som legger inn minimalt med innsats får reise dit de ønsker på bekostning av andre som kanskje jobber mye og hardt. I mine øyne er det urettferdig.

Alternativt kan man sette en nedre karaktergrense når det er konkurranse mellom mange og ha loddrekning mellom dem som møter denne grensen. Forskjellene i arbeidsmengde er mindre i øvre sjikt av karakterskalaen.

Fakultetet tilbyr mange alternativer for utveksling, og kanskje må studentene med lavt karaktersnitt innfinne seg med å finne et annet alternativ enn de aller mest attraktive. Det er ikke slik at de blir fratatt muligheten til å reise på utveksling.

Elsker JSU

Flere av fakultetets mest eksklusive avtaler pdd. med et høyt karakterkrav uttaler de at er begrunnet med vanskelige fag og engelsk. Det samme med utveksling til kina i rettshistorie. Likevel, flesteparten av de jeg kjenner som var i Kina med rettshistorie hadde _veldig_ late dager. Det var ikke pensum som var utfordrende, det var engelsken! Det samme gjelder for utveksling generelt. Vi har ekstremt lite pensum på engelsk, og derfor mener jeg at fakultetet heller bør kreve en engelsk-test (nei, ikke karakter 4 eller høyere fra vgs fordi vgs-engelsk er faktisk ikke ordentlig engelsk) i form av IELTS eller TOEFL fra studenter som ikke kan vise til tidligere utdanning i engelskspråklige land eller på engelsk, eks. IB eller høyere studier utført på engelsk.

Videre tror jeg at loddrekning vil hindre at større vennegjenger drar på utveksling til samme sted og kun menger seg med hverandre. Det er typisk norsk å kun henge med hverandre, men etter min mening reduserer dette verdien av et utvekslingsopphold - hele poenget er å bli kjent med en ny kultur og et nytt sted.

Ja, dersom det kan være 50/50 av kvoten som går til høyest karakterer og resten av kvoten til loddrekning

På ett sted er det viktig at karakterer ikke avgjør. Presset er stort nok som det er, la nå en ting være mer tilfeldig

Heller en kombinasjon av motivasjonsbrev og karaktere

Definitivt! Jeg synes det er en mye bedre løsning med loddrekning enn at studentene velger etter karaktersnittet. Fakultetet har selv sagt at de ønsker å forebygge karakterpress blant studentene. En slik utvelgelse av studenter med de høyeste karakterene samsvarer IKKE med det de mener er deres hensikt i forhold til forebygging av press. Det er helt uakseptabelt etter min mening.

Hadde satt pris på en løsning slik opptaket til Kina-oppholdet blir avviklet nå - med litt plasser forbeholdt karakterkrav og litt på loddrekning. I år hadde vi et litt sært opplegg der mange av 4. klassingene med godt snitt "allierte seg" og fordelte seg utover de mest ettertraktede universitetene. Synes ikke at snittet ditt alene skal avgjøre om du får et utvekslingsopphold, som naturligvis gir studentene langt mer enn noe å skrive på CVen! Og studentene med godt snitt har vel uansett gode utsikter for å få utveksling dersom de ordner dette utover plassene UiB har fått?

P.s. God vaffel;)

Elsker jobben dere gjør, men dette er jeg mot. Koz og klemz <3

Glimrende idé!

Dette klarsignalet fra fakultet underbygger den dobbeltmoralen jurfak alltid har praktisert.: "Vi ansetter kun de beste, krever mye, men vi har ikke tenkt til å belønne det harde arbeidet ved utvelgelsen av utveksling." Det er helt på tryne å ikke konkurranseutsette utvekslingsplassene når internasjonal erfaring bare blir viktigere. Det er klart at de beste studentene bør få tilgang til de beste studiestedene - loddrekning kan UiT få beholde.

Hilsen gjennomsnittlig student.

Jeg er enig i at karakterpress er synd, men noen fordeler må man faktisk ha av å prestere bra. Jeg synes det er mest rettferdig at de som jobber hardt og gjør det bra kan få størst valgfrihet når det kommer til utveksling. Dessuten vil det, som dere selv påpeker, være lettest mtp. at noen studiesteder har karakterkrav. En alternativ løsning er selvsagt å la det vere loddrekning på de fleste stedene, men karakterkrav på de som krever det. Jeg tror imidlertid at en slik løsning bare vil føre til enda mer press/status i å oppnå de få plassene der det er karakterkrav.

Helt idiotisk at noen skal få plass på grunn av ren flaks. Plassene bør deles ut til de som har jobbet hardt for det.

Jeg har selv vært på utveksling på et av de mest krevende universitetene som fakultetet har avtale med. Er sterkt redd for at svakere studenter ikke ville ha taklet nivået og presset som utvekslingen innebar.

Karakterpress er nok et problem på jussen, men er det virkelig rettferdig at de som har arbeidet hardt for sine karakterer ikke skal belønnes for sine prestasjoner? Jeg synes at loddrekning blir en helt feil og gal måte å håndtere karakterpresset, det er først og fremst en holdningsendring som må til. Det er vanskelig å komme unna karakterpresset når markedet for de stillingene folk ønsker seg er lite - utvekslingsmulighetne er en liten grunn til at karakterpresset oppstår. Det er synd om en loddrekning skal bli resultatet av dette, da man undergraver de som arbeider mest. En mer adekvat løsning er å gi uttrykk for hvilke karakterer gjennomsnittet sitter inne med, slik at studentene får et realistisk bilde av hvordan andre medstudenter ligger. Jeg er redd for at loddrekning blir enda et nytt tafatt forsøk på å kvele et karakterpress som oppstår av andre grunner. En ny og radikal idé er å hjelpe studenter forstå at arbeidsmarkedet ikke bare er de største advokatfirmaene eller regjeringsadvokaten. Å dysse ned at de stiller et krav til prestasjoner er nytteløst, for det kommer ikke til å endres uansett hvor mye studentmassen jamrer.

Hvis det skal bli loddrekning synes jeg ikke det skal være det på alle plassene, men heller som i Rettshistorie til Kina, der noen plasser går på karakterer og noen loddrekning. Jeg synes det skal lønne seg å gjøre det bra, samtidig som det er veldig stort karakterfokus på jussen, slik at loddrekning for noen plasser ville kunnet avdemppe dette noe.

Det vil være mer rettferdig om en kan gjøre seg fortjent til plasser det er kamp om.

Syntes man skal få goder for gode karakterer. Det vil også være slik at flinke studenter vil til "bedre" studiesteder, det er da dumt om en svakere student blir trukket frem til et av de vanskeligere universitetene og ikke henger med.

[Tilbake til sakslisten](#)

Veileder til emneansvarlige om rettskildepakker i Lovdata på eksamen

Fakultetets kontaktperson for Lovdata på eksamen, stipendiat Kristian Wederhus, har fått i oppdrag av studiedekanen å lage et forslag til veileder for tilgjengeliggjøring av rettskilder i Lovdata i eksamensmodus. Kjernen i forslaget er at fakultetet skal ta i bruk forhåndsdefinerte rettskildepakker. Dette er ment å gjøre det enklere både for de emneansvarliges og studentene.

Forslaget ble sendt på høring til de emneansvarlige. Etter tilbakemelding fra de to emneansvarlige i JUS213 Erstatningsrett ble den foreslåtte rettskildepakken "All rettspraksis" delt opp til de to pakkene "Høyesterett" og "Underrettspraksis". Dette er begrunnet i at det er høyesterettsavgjørelsene som er normerende, og for å unngå at en overveldende mengde informasjon er tilgjengelig for studentene.

Ellers var tilbakemeldingene positive. De emneansvarlige ser nytten av den foreslåtte veilederen, og mener forhåndsdefinerte rettskildepakker kan bidra til å unngå utilsiktede forskjeller mellom emnene og forvirring blant studentene.

Veilederen ligger vedlagt.

Forslag til vedtak:

Studieutvalget vedtar veilederen slik den er lagt fram.

Lovdata på eksamen fra et emneansvarligperspektiv

- Forutsigbarhet og fleksibilitet

Dette er en kort utredning av/veiledning til en ny pakkestruktur for tilgjengeliggjøring av rettskilder på Lovdata i eksamensmodus. Bakgrunnen for forslaget er et ønske om å forenkle og ensrette bruken av Lovdata på eksamen. Løsningen er ment å gi mer forutsigbarhet for emneansvarlige, administrasjon og studenter.

Forslaget består av en rekke forhåndsdefinerte rettskildepakker, basert på dagens bruk og antatt fremtidig behov. Den minste pakken er «Kun digital lovsamling». Dette sammenfaller i stor grad med dagens generiske reglement, og er ment å mer eller mindre tilsvare den røde lovsamlingen. Deretter følger en rekke tilleggspakker: forarbeider, all rettspraksis, menneskerettspakken, og EU- og EØSpakken. Alternativt kan den emneansvarlige velge «alle rettskilder i Lovdata».

Innholdet i pakkene er definert nærmere i vedlegg 1, «Rettskildepakker i Lovdata». Pakkene som foreslås er:

- Kun digital lovsamling
- Forarbeider
- All rettspraksis
- Menneskerettspakken
- EU- og EØS-pakken
- Alle rettskilder i Lovdata

Fordelene med forhåndsdefinerte pakker

Grunntanken med den foreslåtte løsningen er at de emneansvarlige enkelt kan velge én eller flere forhåndsdefinerte rettskildepakker til eksamen. Emneansvarlig slipper da å måtte forholde seg til hele listen over tilgjengelige kilder i Lovdata, slik at arbeidet forenkles. Samtidig vil enkelte emner fremdeles ha behov for nærmere individuell tilpasning. Vi ønsker å beholde den fleksibiliteten som ligger i Lovdatas løsninger på dette punktet, og det vil være mulig å gjøre tilpasninger utover de eksisterende pakkene der det er relevant – se «Utvalg og individuell tilpasning» nedenfor. Pakkestrukturen tydeliggjør hvilke ekstra kilder som må tilgjengeliggjøres særskilt. Det er fremdeles emneansvarlig som avgjør hvilke kilder som skal være tilgjengelig på eksamen, men valg av pakker, og eventuelle tillegg, må avklares med studiedekanen. **Merk at endringer skal sendes som sak til studiedekanen senest seks uker før emnet starter.** Se «Administrasjon av Lovdata på eksamen» for mer informasjon og flere viktige frister.

De klart forhåndsdefinerte pakkene hjelper også administrasjonen – pakkene kan enkelt henvises til i emnebeskrivelsen på uib.no, og det blir tydeligere hvilke kilder som skal ligge tilgjengelig i Lovdata. Når innholdet i pakkene er definert på forhånd trenger man ikke særskilt juridisk kompetanse for å følge opp i Lovdata. Løsningen oppnår også mer forutsigbarhet for studentene, ikke minst ved å sikre at like pakker mellom ulike emner betyr lik kildetilgang.

Innarbeiding av forslaget i praksis vil kreve en gjennomgang av eksamensadministrasjonsverktøyet i Lovdata for de enkelte emnene. Med den tydelig forhåndsdefinerte strukturen vi foreslår vil denne gjennomgangen kunne gjøres relativt raskt og ukomplisert. I og med at kildene importeres fra år til år

i eksamensverktøyet er dette en jobb som i utgangspunktet kun må gjøres én gang før oppsettet vil kunne fungere mer eller mindre av seg selv.

Merknader

Utgangspunktet er at kun henvisningsmerknader er tillatt. Merknader i Lovdata er en mer avansert versjon av de innarbeidingene som tidligere har vært tillatt i de fysiske lovsamlingene.

Fritekstmerknader anbefales *absolutt ikke* med Lovdata i eksamensmodus. Disse gir studentene mulighet til å skrive inn fritekst som vil være tilgjengelig på eksamen, utenfor vår kontroll. I verste fall kan dette invitere til fusk. Fritekstmerknader hører heller hjemme på en åpen bok-eksamen.

Uvalg og individuell tilpasning

Studentene kan lage egne valg (rettskildesamlinger) i Lovdata. Dette er et veldig godt verktøy for å samle og organisere rettskilder knyttet til bestemte tema. Dersom disse tillates på eksamen vil studentene kunne gå inn i sine egne valg, men eventuelle kilder som ikke er definert som tillate på eksamen vil ikke kunne åpnes:

Ved å tillate personlige valg vil studenter som har satt seg inn i Lovdata, og forberedt seg godt til eksamen, få litt belønning for innsatsen. Det å lære seg de ulike verktøyene som er viktige for jurister er en del av læringsutbyttet på studiet, så dette er ferdigheter vi ønsker å fremdyrke. Jeg anbefaler derfor at personlige valg tillates som standard.

Man kan begrense hvor mange tegn som er tillatt i valgstittelen, for å motvirke at studentene skriver inn noe som kan brukes til fusk på eksamen. Jeg anbefaler en begrensning på 30 tegn som standard (dette er også standard i Lovdata).

Det er også mulig å la studentene bruke egne titler på enkeltdokument i de personlige valgene, og også disse titlene kan tegnbegrenses. Jeg anbefaler en begrensning på 30 tegn også her. Studentene bruker dette verktøyet aktivt, særlig for å sortere rettsavgjørelser i valgene sine. Rettsavgjørelsene har ofte kronglete og lite informative navn/koder i Lovdata, og studentene har stor nytte av å gi disse egne navn i valg.

Et alternativ er at den emneansvarlige selv kan lage utvalg og tilgjengeliggjøre disse på eksamen. Dette kan brukes i stedet for, eller som supplement til, rettskildepakkene og studentenes personlige utvalg. Dette gir emneansvarlig mer direkte kontroll over kildeutvalget studentene har på eksamen. Det samme kan man oppnå ved å tilgjengeliggjøre enkeltdokumenter i eksamensadministrasjonsverktøyet. Dette kan være aktuelt dersom Lovdata tilbyr kilder som er spesifikke til et gitt rettsområde, utover det som inngår i pakkene. På denne måten kan man for eksempel supplere EU-pakken med uttalelser fra Det europeiske personvernrådet e.l.

Administrasjon av Lovdata på eksamen

Administrasjon av tillatte hjelpemidler på eksamen skjer via [Lovdatas eksamensadministrasjonsverktøy](#). Se også [UiB Wiki-siden om Lovdata](#) for mer informasjon.

Det er viktig at alle endringer godkjennes av studiedekanen, og kommuniseres til administrasjonen.

Dette er nødvendig for å få oppdatert emnebeskrivelsen på UiB.no med de tillatte hjelpemidlene. Dette sikrer både forutsigbarhet for studentene, og gjør det mulig for administrasjonen å sørge for at Lovdata er oppdatert med de riktige hjelpemidlene – det er emnebeskrivelsen som er styrende for hva som legges inn i Lovdata! Merk derfor særlig de aktuelle fristene for å gjøre endringer:

- Fristen for å gjøre endringer i tillatte hjelpemidler, som må sendes som sak til studiedekanen, er **seks uker før kurset starter**.
- Dersom du gjør endringer i hvilke rettskilder som skal tillates på eksamen må dette også oppdateres i emnebeskrivelsen på uib.no senest **fire uker før kursstart**. Studieårsansvarlig bistår med dette, så sørg for å holde vedkommende løpende informert om eventuelle endringer!
- Det er også, av tekniske årsaker, en frist i selve Lovdata-systemet for når endringer kan gjøres. Denne er satt til *fire måneder før kursstart*. Endringer kan gjøres etter dette, ta i så fall kontakt med [Kristian Wederhus](#) for bistand.

Ta kontakt med [Kristian Wederhus](#) ved behov for assistanse.

Vedlegg

- Vedlegg 1 – Rettskildepakker i Lovdata
- Vedlegg 2 – Informasjonsskriv til studentene om merknader og utvalg i Lovdata på eksamen
- Vedlegg 3 – Kort notat om Lovdata og internasjonale innvekslingsstudenter

Bergen 28.10.2022

Kristian Wederhus

Rettskildepakker i Lovdata

Digital lovsamling

- Historiske lover og forskrifter
- Lover
- Opphevede lover
- Opphevede sentrale forskrifter
- Sentrale forskrifter

Forarbeider

- Innstillinger
- Odelstingsmeldinger
- Offentlige utredninger
- Proposisjoner
- Stortingsdokumenter
- Stortingsvedtak

Høyesterett

- Høyesterett – sivile
- Høyesterett – straff
- Høyesterett – ubegrunnede

Underrettspraksis

- Agder lagmannsrett – sivile
- Agder lagmannsrett – straff
- Borgarting lagmannsrett – sivile
- Borgarting lagmannsrett – straff
- Eidsivating lagmannsrett – sivile
- Eidsivating lagmannsrett – straff
- Frostating lagmannsrett – sivile
- Frostating lagmannsrett – straff
- Gamle Eidsivating lagmannsrett – sivile

- Gamle Eidsivating lagmannsrett – straff
- Gulating lagmannsrett – sivile
- Gulating lagmannsrett – straff
- Hålogaland lagmannsrett – sivile
- Hålogaland lagmannsrett – straff
- Tingretter – sivile
- Tingretter – straff

Menneskerettspakken

- Menneskerettsdomstolen – engelsk
- Menneskerettsdomstolen – norske sammendrag

EU- og EØS-pakken

- EFTA-domstolen
- EFTAs overvåkningsorgan (ESA)
- EU-domstolen: Avgjørelser (dansk)
- EU-domstolen: Case law (engelsk)
- EU Treaties
- EØS-avtalen
- EØS-komiteens beslutninger
- EØS-traktater
- Forordninger/direktiver
- Meldinger fra Kommisjonen i EU
- Preparatory works
- Resolusjoner fra Rådet i EU
- Rettsakter
- Secondary legislation

Alle rettskilder i Lovdata

- Alle kilder

Informasjonsskriv om merknader og utvalg i Lovdata på eksamen

Henvisningsmerknader

På eksamen vil dere kun ha tilgang til henvisningsmerknader. Eventuelle fritekstmerknader vil ikke være synlige. Se etter den grønne haken for «henvisningsmerknad på eksamen» i merknadsvinduet når du oppretter merknader for å sørge for at merknaden din vil være godkjent på eksamen. Se [denne artikkelen på Lovdatas hjelpesider](#) om dette.

Følgende innledningsord er godkjente for henvisningsmerknader i Lovdatas eksamensløsning:

cf	contra	endra	jf	kfr	opph	samanlikn	sml
cf.	contra.	endret	jf.	kfr.	opph.	sammenlign	sml.
cfr	endr	jamfør	jfr	konferer	oppheva	se	
cfr.	endr.	jevnfør	jfr.	kontra	opphevet	sjå	

Tabellen er oppdatert 20.10.2022

Henvisningsmerknader kan også inneholde «og», og «,».

Egne utvalg

Det vil være tilgang til personlige utvalg på eksamen. Utvalg består av en samling rettskilder i Lovdata, som gir rask og enkel tilgang til kilder knyttet til et tema. Dere kan selv bestemme hvor store utvalgene skal være, og hvordan dere velger å organisere disse. Det er frivillig å benytte utvalg, men det er et godt verktøy som kan lette arbeidet deres både i læringsprosessen og på eksamen. Merk at utvalg ikke kan opprettes under eksamen, men må være laget på forhånd.

Dersom utvalgene deres inneholder kilder som ikke er tilgjengelige på den aktuelle eksamen vil de vises som «ikke tilgjengelig på eksamen» i utvalget deres, og dere vil ikke få tilgang til kilden:

Testutvalg EMD			
☐	Dokument	Dato	Re...
☐	1 Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)	21.05.1999 nr. 30	5
☐	2 Ikke tilgjengelig på eksamen Apotekklagenemnda - Vedtak. APN-2021-10323	2022-05-04	↗

Utvalg dere oppretter selv vil automatisk bli tilgjengelige på eksamen. For publiserte eller delte utvalg må dere imidlertid sørge for å gjøre disse om til egen kopi. Se [denne artikkelen på hjelpesidene til Lovdata](#) om dette.

Når dere oppretter utvalg kan disse gis en valgfri tittel, og tilsvarende gjelder for dokumentene i utvalgene. Dette kan brukes for å strukturere utvalgene på en hensiktsmessig måte som gjør det enkelt å finne frem. **Tittelfeltene skal kun benyttes for dette formålet.** På eksamen vil utvalgs- og dokumenttitler være begrenset til 30 tegn. Dere vil fremdeles ha tilgang til utvalg og dokumenter med lengre navn enn dette, men da vil kun de første 30 tegnene av tittelen vises. Det vil ikke være anledning til å bruke egne beskrivelser på utvalgene. Dersom dere har gitt utvalget deres en beskrivelse, vil denne ikke være synlig på eksamen.

For mer informasjon om utvalg på eksamen, se gjerne [denne filmen i Lovdatas hjelpesider](#).

Særlig om internasjonale studenter

Som en del av forslaget har jeg vurdert behovet for egne pakker tilpasset internasjonale studenter. Bakgrunnen er de ekstra utfordringene ikke-norskspråklige studenter vil ha med å bruke Lovdata, og et ønske om å unngå at hjemlige studenter oppnår en tilfeldig og urettferdig fordel sammenliknet med disse. Jeg har kommet til at behovet for tilpasning her neppe er særlig stort. De fleste valgmenene som er aktuelle for internasjonale studenter bruker andre vurderingsformer enn skoleeksamen med Lovdata aktivert – som essay, åpen bok-eksamen, muntlig eksamen etc. En gjennomgang av emnene som per nå bruker Lovdata som hjelpemiddel på skoleeksamen viser at disse i liten grad er aktuelle for internasjonale studenter uansett.

Lovdata er i det hele tatt så dårlig tilpasser ikke-norskspråklige brukere at det p.t. er litt begrenset hvilke grep vi kan ta fra fakultetets side for å tilpasse løsningen til de internasjonale innvekslingsstudentene våre. Som et enkelt eksempel er brukerveiledningssidene til Lovdata kun tilgjengelige på norsk. Min klare anbefaling per i dag er derfor at emner som tilbys internasjonale studenter *ikke* benytter skoleeksamen med Lovdata som vurderingsform.

[Tilbake til sakslisten](#)

Spesialemnet International criminal law studieåret 2023/2024

Emneansvarlig Terje Einarsen skal ha forskningstermin studieåret 2023/2024 og vil dermed ikke komme til å undervise spesialemnet International criminal law som normalt.

Det har vært drøftet om det skulle hentes inn en ekstern foreleser som erstatning for Terje Einarsen, eller om emnet ikke skal tilbys studieåret 2023/2024. Fakultetet har en tilstrekkelig bred portefølje av engelske emner til at tilbudet og valgmulighetene fortsatt er store nok også om ett emne ikke tilbys et år. Etter dialog med, og i forståelse med emneansvarlig foreslår derfor studieseksjonen at emnet legges på is studieåret 2023/2024 og ikke tilbys igjen før høstsemesteret 2024.

Som del av sak 76/22 til fakultetsstyret ble emnet også foreslått flyttet fra vårsemesteret til høstsemesteret, fra og med høstsemesteret 2023. Ved at emnet ikke tilbys studieåret 2023/2024 vil flyttingen til høstsemesteret dermed først settes ut i livet fra og med høstsemesteret 2024.

På grunn av utsettelsen, har justert emnebeskrivelse i tråd med ny modell for engelske emner ikke blitt prioritert i denne omgang, men vil legges frem for studieutvalget på et senere tidspunkt og i god tid før emnetilbudet til internasjonale studenter studieåret 2024/2025 må være klart.

Studieutvalget kan imidlertid være informert om at vi i det videre arbeidet med omlegging til ny modell for engelske emner har kommet frem til at det for dette emnet bør gjøres unntak fra hovedmodellen der emner tilbys i to versjoner, en tilpasset studenter på bachelornivå og en tilpasset studenter på masternivå. International criminal law vil isteden kun tilbys på masternivå. Dette har to årsaker: For det første at studentene forventes å ha forkunnskaper innen strafferett, noe som for de norske studentene betyr at emnet kun kan tas som del av 5. studieår og altså på masternivå. Og for det andre at emneansvarlig ønsker at det skal være et begrenset antall plasser i emnet. En slik antallsbegrensning vil være langt enklere å administrere og håndheve for ett emne, enn på tvers av to emner med i hovedsak felles undervisning.

Forslag til vedtak:

1. Studieutvalget tar informasjonen om justering av planlangt nivå på emnet fra og med studieåret 2023/2024 til orientering.
2. Emnet JUS288-2-A International criminal law tilbys ikke studieåret 2023/2024.

[Tilbake til sakslisten](#)

Endring av læringsutbyttebeskrivelsen i emnet JUS242 Rettergang

Som emneansvarlige i JUS242 Rettergang fremmer vi forslag til Studieutvalget om endringer av kravene til «Kunnskap» og «Ferdigheter» i beskrivelsen av læringsutbytte. Bakgrunnen for forslaget er fakultetsstyrets sak 13/22, der kurset i fagetikk ble nedlagt og ansvaret for etikk ble fordelt på fire emner, bl.a. JUS242 Rettergang.

I styrets vedtak heter det bl.a.:

«For de øvrige emnene som bør ha et særskilt ansvar for etikkundervisningen er det ønskelig med liknende presiseringer av læringsutbyttebeskrivelsene. Det er innledet dialog med de emneansvarlige for å få dette på plass. Alle de emneansvarlige har stilt seg positive til dette, og de emneansvarlige på JUS243 Formuerett har alt kommet med et konkret forslag til endret læringsutbyttebeskrivelse.»

Forslaget nedenfor et sluttstenen i den beskrevne prosessen når det gjelder emnet JUS242 Rettergang. Selv om emnebeskrivelsen ikke er endret alt for studieåret 2022/2023, følger det (forutsetningsvis) av styrets vedtak at etikk også er en del av JUS242 dette studieåret. De emneansvarlige har tatt konsekvensen av dette i undervisningen.

I Studieplanen for MAJUR (masterstudiet i rettsvitenskap) er etikk nevnt under både kunnskap og kompetanse. Studentene skal ha «god kunnskap om» bl.a. «juristar si rolle i samfunnet og etiske utfordringer knytt til yrkesutøvinga», og «kompetanse knytt til å identifisere og vurdere etiske aspekt ved juridisk argumentasjon og standpunkt». Vi antar at også JUS242 Rettergang har et visst ansvar for kompetansekravet, men emnet bør ha et større ansvar for kunnskapskravet. Emnet JUS 242 Rettergang er der studentene i størst grad møter dommere, advokater (herunder forsvarere og bistandsadvokater) og påtalemyndigheten.

Vi foreslår at *første del* av emnebeskrivelsen under «*Kunnskap*» endres slik (det nye er understreket):

«Etter at kurset er gjennomført skal studenten kunne redegjøre for sentrale og aktuelle prosessuelle problemstillinger, prosessrettens plass i rettssystemet, prosessrettens kilder og innholdet i og rekkevidden av de prosessuelle hovedprinsippene for så vel sivile saker som straffesaker.

På et overordnet plan skal studenten ha kunnskap om og forståelse av

- retten til domstolsbehandling, herunder ved uavhengige og upartiske domstoler og dommere
- kravet om en forsvarlig saksbehandling, herunder om kontradiksjon
- prinsippene for rettens styring av sakens behandling
- regelverket om rettens forhold til partenes prosesshandlinger, herunder disposisjons-, forhandlings- og anklageprinsippet
- regelverket om bevisførsel, beviskrav og bevisbedømmelse, og om muntlig, umiddelbar og offentlig behandling.
- hvordan de norske rettergangsreglene påvirkes og suppleres av internasjonale rettssystemer og Grunnloven, særlig av menneskerettighetene samt EU- og EØS-retten
- juristrollen til dommere, advokater (herunder forsvarere og bistandsadvokater) og tilsatte i påtalemyndigheten og etiske forpliktelser knyttet til denne»

Fra og med den særlige beskrivelsen av kunnskapskravene i hhv. sivilprosess og straffeprosess foreslås ingen endringer.

Vi foreslår også at *første del* av emnebeskrivelsen under «*Ferdigheter*» endres slik (det nye er understreket):

«Etter at kurset er gjennomført skal studenten kunne anvende juridisk metode til selvstendig å analysere, drøfte og ta standpunkt til prosessrettslige spørsmål. Dette innebærer at studenten skal kunne

- identifisere, systematisere og formulere prosessrettslige problemstillinger ut fra et omfattende og komplekst faktum
- finne frem til og systematisere relevante rettskilder og foreta en selvstendig rettslig analyse av prosessuelle problemstillinger på en grundig, helhetlig, kritisk og balansert måte
- resonnerer seg frem til et faglig forsvarlig standpunkt gjennom avklaring av spenninger mellom ulike typer gyldige prosessrettslige argumenter
- drøfte prosessrettslige problemstillinger rettspolitisk på en grundig og balansert måte
- drøfte etiske spørsmål som oppstår hos aktører i rettspleien på en balansert måte
- se faget JUS242 Rettergang i sammenheng med fag vedkommende har hatt tidligere på studiet, blant annet fagene JUS134 Rettshistorie og komparativ rett og JUS135 Rettsstat og menneskerettar»

Vi anser det ikke påkrevd å endre pensumangivelsen i emnet JUS242 Rettergang.

Bergen, januar 2023

Ørnulf Øyen
Emneansvarlig, JUS242 Rettergang

Magne Strandberg
Emneansvarlig, JUS242 Rettergang

[Tilbake til saklisten](#)